

GRUDZIEŃ 2022 NR 20
EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

PRZEGLĄD NAWOJOWSKI

PISMO SPOŁECZNO-KULTURALNE GMINY NAWOJOWA

Ukazujemy się już 13 lat!

*Dlaczego jest Święto Bożego Narodzenia?
Dlaczego wpatrujemy się w gwiazdę na niebie?
Dlaczego śpiewamy kolędy?*

*Dlatego, żeby się uczyć miłości do Pana Jezusa
Dlatego, żeby podawać sobie ręce.
Dlatego, żeby uśmiechać się do siebie.
Dlatego, żeby sobie przebaczać.*

*Miłych, spokojnych Świąt Bożego Narodzenia
Szczęśliwego Nowego 2023 roku
Mieszkańcom Gminy Nawojowa życzą*

Przewodniczący Rady Gminy

Józef Mirek
Józef Mirek

Wójt Gminy

Stanisław Kielbasa
Stanisław Kielbasa

Krótką historia o świętowaniu narodzin Jezusa

Nie dziwimy się, że najwcześniejsza tradycja chrześcijańska, poczynając od św. Justyna z połowy II w., narodziny Jezusa umieszcza właśnie w grotcie. W takiej grotcie mógł stać żłób, o którym mówi Ewangelia. Autorzy z II-III w., św. Justyn Męczennik (pochodził z Palestyny) oraz Orygenes wspominają, że w Betlejem znajdowała się grotka otaczana szacunkiem, jako miejsce narodzenia Chrystusa. Nad tą grotką w IV w. budowano duży kościół o pięciu nawach. Bazylika ta, przebudowana w VI w., zachowała się do dzisiaj. Sama grotka, gdzie czczono narodzenie Jezusa, znajduje się pod głównym ołtarzem i tworzy kryptę.

Tak więc od czasów starożytnych, aż do dzisiejszych szopek, w których często widnieją skały ułożone z papieru, betlejemskie grotki stanowią część bożonarodzeniowego wydarzenia. Tym samym uświadamia nam prawdę, że Chrystus przyszedł na świat w ciszy i pokorze.

Od kiedy Boże Narodzenie?

Przez pierwsze trzy wieki chrześcijaństwo nie znało święta Bożego Narodzenia. W odróżnieniu od Wielkanocy, obchodzone jest dopiero od IV w. Fakt ten jednak wcale nie oznacza, że nie czcili oni przyjsia Zbawiciela na Ziemi. Była to dla nich bardzo ważna prawda chrześcijaństwa. Nie istniało jednak osobne święto. Uwaga była skupiona nie na samym dniu narodzenia, ale na całej niezwykłej tajemnicy wcielenia. Tradycja, by narodzenie Jezusa wiązać z dniem 25 grudnia, pojawiła się na początku III w. Datę tę („środa 25 grudnia”) po raz pierwszy podaje św. Hipolit Rzymski. Nic nie wspomina jednak o święcie. Samo święto pojawiło się o jedno stulecie później. Kluczowe znaczenie ma tutaj kalendarz z 354 r. Najwcześniejsze informacje pochodzą z tzw. Depositio Martyrum zredagowanego ok. 20 lat wcześniej (335-336) w Rzymie przez Filokaliusza. Kalendarz ten zawiera wykaz dni świątecznych Kościoła Rzymskiego. Był to pierwszy tamtejszy kalendarz liturgiczny. Na samym początku podaje on datę 25 grudnia, jako dzień upamiętniający narodzenie Chrystusa w Betlejem. Można zatem przypuszczać, iż Kościół rzymski celebrował Uroczystość Bożego Narodzenia już wcześniej, być może ok. roku 313. Jest to uzasadnione, jeśli przyjmiemy, że święta te obchodzono jako dziękczynienie za zwycięstwo cesarza Konstantyna Wielkiego nad Maksencjuszem. Inna hipoteza mówiąca o roku 300, a może 275, jest również możliwa do przyjęcia przy założeniu, że chrześcijaństwo, czcząc narodzenie

Jezusa Chrystusa „Światła na oświecenie pogan” (Łk 2, 32) i „Światłości świata” (J 8, 12), odpowiedzieli w ten sposób na ustanowienie przez cesarza Aureliana (270-275) święta państwowego Natalis Solis Invicti (narodzin boga Słońca) obchodzonego w dniu przesilenia zimowego, tj. 25 grudnia.

Chrystus zwycięża ciemności grzechu

Dla chrześcijan, nie znających dokładnej daty narodzin Zbawiciela, data ta miała znaczenie symboliczne. Chrystus-Światłość przychodzący na świat przewyciężył ciemności grzechu, podobnie jak światło słońca coraz dłuższego dnia przewyciężył ciemności nocy. Inna tradycja opierająca się na apokryfach Nowego Testamentu mówi, że poczęcie Chrystusa dokonało się 25 marca, zatem święto Jego narodzin musi przypadać 25 grudnia.

Jak więc wskazują dostępne dzisiaj dane historyczne, święto Bożego Narodzenia pojawiło się w Rzymie i upowszechniło się ono najpierw na Zachodzie. Nieco później obchody wprowadzone zostały także na Wschodzie: około 380 r. w Azji Mniejszej, następnie na Cyprze i w Antiochii, wreszcie w Egipcie, chociaż tam długo Boże Narodzenie obchodzono 6 stycznia (była

to data przesilenia zimowego w Egipcie). Tak więc wszyscy chrześcijanie czczą narodzenie Chrystusa 25 grudnia. Trzeba jednak dodać, że dzień ten był znaczący w kalendarzu starożytnym. Określał bowiem moment zimowego przesilenia dnia z nocą, tzn. że od tej chwili ciemności nocy stawały się coraz krótsze, zaczynało zwiększać się światło dnia. Był to więc przełomowy moment roku astronomicznego, oznaczał zwycięstwo światła nad ciemnościami, posiadało więc i swoją wymowę symboliczną.

Szopka i jasełka św. Franciszka

Wołu i osła wprowadził do betlejemskiej szopki święty Franciszek z Asyżu, uzyskawszy zgodę papieża Honoriusza. W XIII wieku powstały również jasełka i są jego pomysłem, a potem zyskały zwolenników w całej Europie. To przedstawienia z żywymi aktorami.

Pierwsze teksty jasełek stworzono późno, bo w XVI w. Ale prawdopodobnie jasełka zawsze obfitowały w kolędy. O nich są w historii wcześniejsze wiadomości. Na przykład *Anioł pasterzom mówił* znana była już w wieku XV.

(An)

Ukochany Święty

Do rąk własnych !

Szanowny Pan

Święty Mikołaj

miejsce: Niebo nr 1;

poczta Chmurka

Patron zapracowany i niezwykły, choć biskupem został podobno przez przypadek, a ukarać chciano go kiedyś pozbawieniem sakry. Mimo, że nigdy nie publikował, ma pieczęć nad literatami. Jest też patronem więźniów, żeglarzy, panien bez posagu no i oczywiście dzieci. Św. Mikołaj strzeże przed wilkami, choć prawdopodobnie nigdy ich nie widział. W dawnej Polsce chłopcy przynosili mu z tego powodu wieńce z lnu i konopi, ofiary z kur i baranów.

Mikołaj jest jednym z najpopularniejszych świętych Kościoła Wschodniego i Zachodniego. Pewne jest tylko to, że był biskupem Myrny (Miry) w Azji Mniejszej i brał udział w I soborze powszechnym w Nicei, w 1087 r. Opowiadano o nim legendy. Przynosić miał po kryjomu pannom złote bryły na posag, uwalniał skazańców, ratował okręty podczas burzy, ukochanej dziatwie roznosił słodycze.

I dziś lubimy świętego Mikołaja za to, że jak przed laty siwy, dobroduszny, hojny, nadal nie zapomina o naszych domach. Gdy zjawia się w wieczór przed swoimi imieninami, najmłodszy prześcigają się w grzeczności. Gdy przychodzi nocą śnią z emocji o wymarzonych podarkach. Każdy z nas pamięta pastorał oklejony sreberkiem i długą białą brodę, która jakoby ulepiona była ze śniegu.

Święty Mikołaj znał nasze grzeszki na wylot, nie warto było czegokolwiek zatajać. Nigdy nie mylił się w doborze darów, zawsze przynosił to, czego najbardziej oczekiwaliśmy. Ze swym pękatem workiem wędrował po wielu krajach. W dawnej Polsce robił to w asyście aniołka i dziadka wodzącego za sobą na łańcuchu diabła. Przed rozdaniem prezentów egzaminował dziatwę z pacierza i katechizmu, za wiedzę nagradzał, za jej brak przykładał różgi.

Na początku wieku wcielali się w postać biskupa z Myrny krakowscy żacy, kwestując jednocześnie na cele filantropijne. Dziś, niesłusznie opieramy się na amerykańskich wzorach, czyli Santa Clausach, którzy są po prostu znakomicie wyszkolonymi agentami reklamowymi domów towarowych. Znamy takich fachowców, uśmiechających się nie tyle do naszych dzieci, ile do portfeli.

(Masz)

Gminne centrum aktywizacji społeczno-zawodowej

Rozwój gminy na wielu płaszczyznach

W ostatniej kadencji nasza gmina rozwija się intensywnie na wielu płaszczyznach. Zagospodarowanie czasu wolnego różnych grup wiekowych, aktywizacja społeczna i zawodowa, to również wyzwania dla samorządu gminnego. W roku 2022 zakończono przebudowę obiektów gara-

żowych celem stworzenia obiektu aktywizacji społecznej i zawodowej. Obiekt powstał w ścisłym sąsiedztwie budynku administracyjnego urzędu i otwartego w 2021r. Klubu Senior +.

Wspólnie tworzą kompleks budynków zapewniających administracyjno – społeczną obsługę mieszkańców. Bu-

dynek wykonano w formule tradycyjnej, z uwzględnieniem nowinek technicznych. Pierwotnie planowany kocioł gazowy zastąpiono nowoczesną pompą ciepła wraz z instalacją fotowoltaiczną. Ekologiczne podejście i poczynione oszczędności na rachunkach paliwa gazowego, kolejny raz plasuje Gminę Nawojowa w czołówce gmin powiatu w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W budynku zapewniono część administracyjną z zapleczem warsztatowo – garażowym. Zadanie finansowane jest w 93 % z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego. Jego wartość opiewała na kwotę około 1,1 mln zł. Za

zgodą Zarządu Województwa Małopolskiego swoją siedzibę w tym budynku będzie miało nowo powstałe Koło Gospodyń Wiejskich w Nawojowej. W budynku odbywać się będzie integracja społeczna i zawodowa różnych grup mieszkańców powiatu nowosądeckiego kierowanych do pracy w gminie, w ramach robót publicznych, prac społecznie użytecznych oraz interwencyjnych, jak i osób skazanych kierowanych przez sąd do odpracowania kary w gminie. Zamierzeniem naszym

jest aby w perspektywie kilku lat budynek stał się też siedzibą gminnego zakładu gospodarki komunalnej.

(EN)

Najbliższe inwestycje drogowe

Gminy Nawojowa

W wyniku naboru do Rządowego Funduszu Polski Ład Gminie zostały przyznane środki na realizację dwóch kolejnych przedsięwzięć drogowych. Zadaniemi tymi są:

1. Budowa drogi gminnej „Konty” w Żeleźnikowej Wielkiej – której przedmiotem jest budowa drogi w miejscowości Żeleźnikowa Wielka w formule zaprojektuj i wybuduj. Inwestycja będzie realizowana formie zezwolenia na realizację inwestycji drogowej. Zakres zadania obejmie budowę drogi z nawierzchnią asfaltową na odcinku ok. 600 m o szerokości jedni 3,5 m, pobocznymi, odwodnieniem i niezbędną infrastrukturę drogową.

Przewidywana –wartość inwestycji to 2 000 000,00 zł.

2. Przebudowa z rozbudową drogi gminnej „Dolinki - Zagroda” w miejscowości Frycowa Przedmiotem zadania jest przebudowa z rozbudową drogi gminnej w formule zaprojektuj i wybuduj, łącznie z uzyskaniem decyzji - pozwolenia na realizację inwestycji drogowej. Zadanie obejmuje przebudowę korpusu drogi na długości około 800 m wraz z odwodnieniem, pobocznymi, wykonaniem nawierzchni asfaltowej.

Przewidywana –wartość inwestycji to 3 000 000,00 zł.

(WK)

Lepsza droga w Popardowej

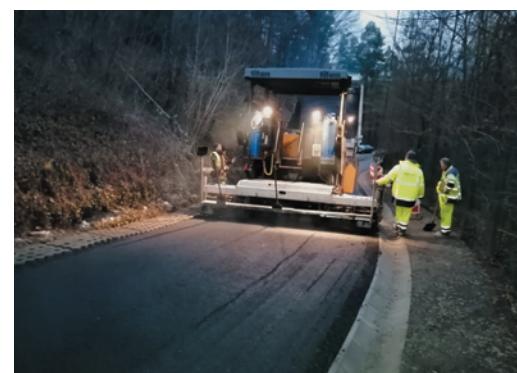
Dotyczy odcinkowego remontu i przebudowy drogi gminnej 292991K Nawojowa – Popardowa Niżna

Po bardzo intensywnej eksploatacji drogi w Popardowej, spowodowanej zamknięciem mostu na Kamienicy w Nowym Sączu, nastąpiło jej faktyczne „rozjechanie”. Koniecznym stało się przeprowadzenie remontu i przebudowy. Niestety, przebudowa nie mogła być realizowana na całym odcinku ze względu na położenie drogi w terenach osuwiskowych. Po wykonaniu projektu odcinkowej przebudowy i remontu oraz uzyskaniu stosownych zezwoleń, zadanie zrealizowane zostało od października do grudnia 2021 r. Obejmowało wykonanie frezowania nawierzchni bitumicznej, odcinkowe wykonanie kanału technologicznego, budowę studni kablowych prefabrykowanych, wykonanie

nawierzchni z mieszanki mineralno-bitumicznych, modernizacji odwodnienia drogi, wykonanie poboczy. Realizacja zadania w istotny sposób poprawiła bezpieczeństwo i jakość życia mieszkańców oraz użytkowników drogi gminnej Nawojowa – Popardowa Niżna. Wartość zadania wyniosła: 866 271 zł. Należy zwrócić uwagę, że droga ze względu na położenie i konfigurację terenu ma istotne ograniczenia, co do szybkości poruszania się po niej i dopuszczalnego obciążenia osi pojazdów. Nie jest dozwolone korzystanie z niej przez samochody ciężarowe i autobusy, o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej wartość podane na znakach. Niestety, takie przypad-

ki w bieżącym roku zdarzały się i dzięki zdjęciom przesłanym przez mieszkańców zgłoszone zostały na policję.

(WK)

Remont nawierzchni drogi gminnej Frycowa – Popardowa Wyżna oraz odwodnienia drogi

Stan techniczny drogi Frycowa – Popardowa Wyżna na odcinku około 280 m. w pobliżu łąwy na rzece Kamienica budził wiele zastrzeżeń. Z oszczędności jakie udało się wygenerować w trakcie roku budżetowego przystąpiono do remontu tego odcinka. Zakres rzeczowy obejmował m.in.: oczyszczenie nawierzchni, wyrównanie nawierzchni masą asfaltową, wykonanie pobocza z kruszywa łamanego wraz z dwukrotnym skropieniem emulsją asfaltową i grysem bazaltowym, wykonanie przepustów, pogłębienie rowu odwadniającego. Zadanie kosztowało Gminę Nawojowa 122 593,04 zł i w całości było pokryte z budżetu gminy. Wykonawca remontu była firma ZBD Sp. z o.o. z Nowego Sącza.

(WK)

Przy drodze powiatowej nr 1528 K Nawojowa – Żeleźnikowa Wielka – Łazy Biegonickie – ul. Podkamienne w Nawojowej, powstaje nowy trotuar

Nowy chodnik

Gmina Nawojowa w latach 2021 i 2022 dofinansowywała budowę chodnika przy drodze powiatowej, w miejscowości Nawojowa ul. Podkamienne (droga w kierunku Żeleźnikowej Małej) realizowaną przy współpracy z powiatowym Zarządem Dróg w Nowym Sączu. Zakres robót obejmował wykonanie chodnika oraz odwodnienia tego szlaku komunikacyjnego oraz montaż barier ochronnych. W ramach zadania wybudowano 760 mb nowego trotuaru. Wartość zadania wyniosła w 2021 roku – 574 642,00 zł, a w 2022 roku – 544 323,04 zł i w 50% były dofinansowywane z budżetu gminy.

(WK)

W gminie Nawojowa coraz jaśniej na drogach

Jednym ze sposobów na poprawę bezpieczeństwa użytkowników dróg jest ich doświetlenie, które realizowane jest poprzez budowę oświetlenia ulicznego. Na terenie Gminy Nawojowa w ostatnim czasie wykonywanych było kilkanaście nowych inwestycji oświetleniowych.

W 2021 r. wykonano zadania pn.:

Budowa oświetlenia ulicznego przy drodze powiatowej nr 1528 K Nawojowa – Żeleźnikowa Wielka – Łazy Biegonickie – ul. Podkamienne w Nawojowej – I etap, wartość zadania: 114 390,00 zł.,

Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej ul. Łącznik oraz ul. Wąska w Nawojowej, wartość zadania: 44 280,00 zł.,

Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej Homrzyska-Bączka-Kunina – I etap na odcinku od kaplicy do skrzyżowania z drogą na „Koci Rynek” w Bączej-Kuninie, wartość zadania: 44 280,00 zł.,

Budowa oświetlenia ulicznego w ciągu drogi powiatowej na odcinku od przedszkola do pętli autobusowej w Żeleźnikowej Wielkiej, wartość zadania: 42 865,50 zł.,

Budowa oświetlenia ulicznego przy drodze powiatowej Nr 1582K Nawojowa – Żeleźnikowa – Łazy Biegonickie (na odcinku od istniejącego oświetlenia do skrzyżowania na ścieżkach) – II etap, wartość zadania: 107 400,00 zł.,

Budowa oświetlenia ulicznego wzdłuż drogi gminnej Nawojowa – Popardowa Niżna (koło pomnika przy drodze na Kamionkę) w miejscowości Popardowa, wartość zadania: 29 766,00 zł.,

Budowa oświetlenia ulicznego drogi powiatowej na odcinku od Przedszkola do pętli autobusowej w Żeleźnikowej Wielkiej, wartość zadania: 28 288,77 zł.,

Budowa oświetlenia ulicznego drogi Nawojowa – Żeleźnikowa Wielka – Łazy Biegonickie w Nawojowej ul. Podkamienne – II etap, wartość zadania: 107 010,00 zł.,

W 2021 roku przy współpracy z Wojewodą Małopolskim wykonana została przebudowa 2 przejść dla pieszych wraz z doświetleniem na ulicy Parkowej w Nawojowej, wartość zadania 77 742,5 zł.

W 2022 r. zostały wykonane następujące inwestycje oświetleniowe:

Budowa oświetlenia ulicznego drogi powiatowej w miejscowości Nawojowa – ul. Podkamienne – III etap, wartość zadania

110 577,00 zł.,

Budowa oświetlenia ulicznego drogi powiatowej Frycowa – Złotne (ul. Graniczna w Nawojowej) wraz z łącznikiem do drogi gminnej osiedle we Frycowej, wartość zadania 335 839,20 zł

Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej Nawojowa – Popardowa Wyżna, wartość zadania 119 556,00 zł

Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej Homrzyska – Bączka-Kunina – II etap od skrzyżowania z drogą na „Koci Rynek” do przepustu na potoku Spławni, wartość zadania: 55 350,00 zł

Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej Homrzyska – Bączka-Kunina – odcinek między wsiami, wartość zadania 62 593,97 zł

Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej ul. Uroczą w Nawojowej, wartość zadania 121 195,34 zł

Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej Moczurki – Stajanie w Żeleźnikowej Małej”, wartość zadania 143 664,00 zł

Budowa oświetlenia ulicznego drogi powiatowej na odcinku od cmentarza do Łazów Biegonickich, wartość zadania 87 330,00 zł

Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej ul. Wspólna w Nawojowej, wartość zadania 44 034,00 zł

W 2022 r. przy współpracy i pełnym finansowaniu przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad zostało wykonane 9 przejść dla pieszych dedykowanych znajdujących się na drodze krajowej nr 75 przebiegającej przez Gminę Nawojowa poprawiających oświetlenie pieszego który znajduje się po zmroku na przejściu dla pieszych, wartość zadania 237 021,00 zł. Wcześniej wykonano doświetlenie 4 przejść dla pieszych na drodze krajowej w Nawojowej i Frycowej, wartość zadania 155280,00 zł. Tym samym wszystkie przejścia dla pieszych drogi krajowej nr 75 na terenie gminy zostały doświetlone zgodnie z normami europejskimi.

(WK)

Warunki realizacji inwestycji drogowej

Aby gmina mogła wykonywać jakiegokolwiek prace drogowe niezbędny w tym celu jest tytuł prawny do dysponowania gruntem. W sytuacji gdy właścicielem drogi jest gmina nie ma przeciwwskazań prawnych na wydatkowanie środków z budżetu gminy na budowę nowej drogi lub remont istniejącej. Oczywiście pod warunkiem, że gmina posiada takie środki. Inaczej sytuacja wygląda gdy właścicielem gruntów, po których przebiega droga są osoby prywatne.

Mieszkańcy, do których należą właśnie takie drogi niejednokrotnie zwracają się do Gminy o wykonanie prac na ich drogach. Jest to możliwe dopiero w sytuacji gdy właścicielem takiej drogi staje się Gmina, a najłatwiejszym sposobem przejęcia gruntu przez gminę jest jego nieodpłatne przekazanie w drodze darowizny i o parametrach spełniających wymagania drogi gminnej lub przynajmniej wewnętrznej. Przykładem takim są 3 drogi przejęte w ostatnich latach na rzecz gminy: - boczna od ulicy Podkamienne „Do osiedla Adamczyków” w Nawojowej, „Za potockiem” w Bączej-Kuninie, droga „Pod Wierchowinę w Bączej Kuninie, przekazane przez mieszkańców, którzy wydzielili ze swoich gruntów działki o parametrach spełniających wymogi dróg w tym przypadku wewnętrznych, wykonali mapy do celów prawnych, a następnie nieodpłatnie przekazali grunty na rzecz gminy Nawojowa. W takim przypadku gmina ponosi pełne koszty związane z przejęciem.

W przypadku pierwszej drogi wykonywana jest dokumentacja projektowa przebudowy drogi, która jest na etapie uzyskania pozwolenia na budowę, a w przypadku drugiej opracowywana jest koncepcja przebiegu drogi.

Niestety są i takie drogi, które pomimo próśb mieszkańców nie zostały przejęte ze względu na brak podstaw prawnych np. nieuregulowany stan własności, brak wpisów w księdze wieczystej, obciążenia hipoteczne, zastawy na nieruchomościach, niespełnienie minimalnych warunków technicznych określonych w ustawie dla danej kategorii dróg - zbyt wąska droga, ogrodzenia posesji zlokalizowane na działce drogowej.

(EN)

Przebudowa drogi gminnej osiedlowej we Frycowej

Największą inwestycją drogową jaką realizowała Gmina Nawojowa w swojej historii to przebudowa z rozbudową drogi gminnej nr 293000K w miejscowości Frycowa.

Zakres zadania obejmował m.in. 1) Roboty przygotowawcze i rozbiórkowe; 2) Roboty ziemne; 3) Wykonanie odwodnienia; 4) Wykonanie oświetlenia; 5) Przebudowa sieci teletechnicznej u światłowodowej; 6) Wykonanie chodników; 7) Wykonanie jezdni, skrzyżowań, poboczy; 8) Roboty wykończeniowe;

9) Wykonanie urządzeń BRD (Bezpieczeństwo Ruchu Drogowego) wraz z oznakowaniem.

Zadanie było realizowane w miesiącach od lutego do października, a jego wartość wynosiła 4 645 600,00 zł. Zadanie było dofinansowane w 95% z Rządowego Funduszu Polski Ład. Wykonawcą robót została firma – Zakład Budowlano-Drogowy BUD-DROG Zdzisław Haraf z Nowego Sącza.

(WK)

Problemy z przebudową drogi powiatowej Nawojowa - Bączka Kunina

To, że stan techniczny drogi powiatowej Nawojowa - Bączka Kunina jest zły, a odcinkami bardzo zły powszechnie wiadomo. Dodając do tego stan techniczny mostu na potoku Bączkańskim na końcu drogi wybudowanego własnymi rękoma i z własnego materiału przez mieszkańców przysiółka Bączka przejętego przez powiat rysuje obraz drogi, której parametry daleko odbiegają od wymogów dnia dzisiejszego. Z pewnością gdyby nadzór budowlany przyjrzał się stanowi technicznemu mostu to mieszkańcy pozbawieni by byli możliwości dojazdu do swoich posesji publiczną drogą powiatową.

O złym stanie drogi wiadomo było od lat. Decyzją poprzedniego starosty wykonano remont drogi we wsi Bączka Kunina z wyłączeniem mostu na końcu wsi. Przebudowano inny, ten znajdujący się przy kaplicy w Bączce Kuninie. Odcinek biegnący przez Nawojową pozostał nieknięty. Administrator drogi tj. Powiatowy Zarząd Dróg zapewnił jedynie okresowe czyszczenie rowów i obcinanie gałęzi zwisających nad jezdnią. Gmina zadbała o oświetlenie całego odcinka drogi i wybudowanie wspólnie z powiatem krótkiego odcinka chodnika koło zakonu sióstr Dominikanek.

Taki obraz drogi rysuje się w oczach mieszkańców.

Od lat na zebraniach wiejskich miejscowi mieszkańcy sygnalizowali problemy występujące na tej drodze /odcinkowe zaniżenia jezdni, nierówności i spękania asfaltu, miejscowe zawężenia i niebezpieczne oberwisko w kierunku potoku Srebrnik, brak poboczy i chodnika/. Należy zwrócić uwagę, że wokół odcinka tej drogi przebiegającej przez Nawojową występują najbardziej zurbanizowane obszary gminy.

Przed 3 latami odbyło się w budynku gimnazjum spotkanie z dyrektorem Powiatowego Zarządu Dróg w Nowym Sączu na którym omówiono wszelkie wiadome wtedy sprawy związane z przebudową tego odcinka drogi. Gmina z powiatem zobowiązała się wykonać koncepcje przebudowy drogi i oddać ją starostwu. Ustalono, że mieszkańcy przełożą niezbędne działki pod budowę drogi po cenie nie większej niż 1600 zł a 1 ar.

I wtedy się zaczęło. Wykonano mapę i koncepcje drogi. Okazało się, że śród-

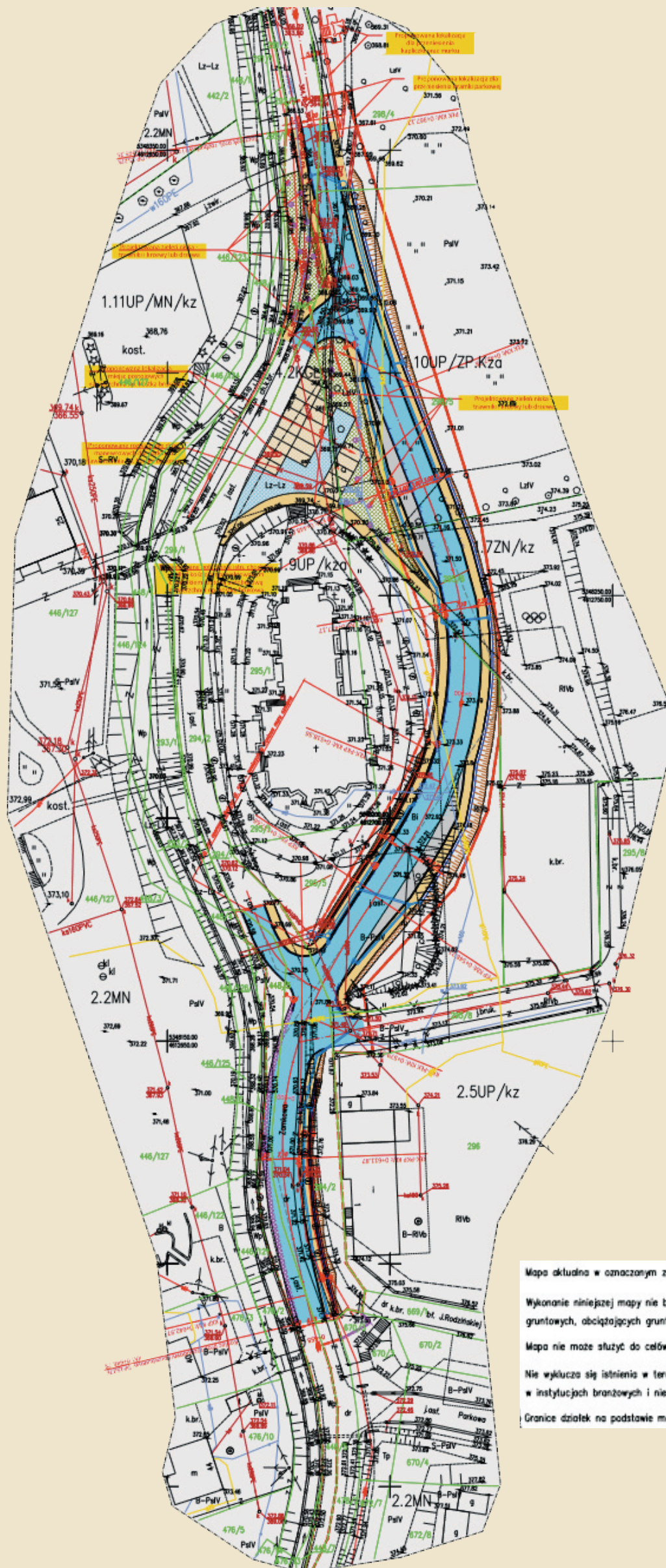
kowa część drogi nie jest jeszcze skomunalizowana przez powiat, a ok. 30% drogi nie leży na działkach powiatowych. Koncepcja pokazała, że chcąc uzyskać decyzję na przebudowę drogi należy wydzielić wiele działek z terenów prywatnych. Część właścicieli wyrażała na tę operację zgodę, a niektórzy zupełnie nie byli tym zainteresowani. I tak jest do dzisiaj. Ponadto pojawił się problem, który mogą rozwiązać tylko mieszkańcy; potencjalni właściciele działek po swoich przodkach – brak uregulowanego stanu prawnego wielu działek. W okresie 5 lat niewiele się zmieniło co dowiedzieliśmy się na ostatnim spotkaniu z dyrektorem PZD, które miało miejsce we wrześniu br. w budynku szkoły podstawowej. W obecnym czasie powiat uzyskał decyzję Wojewody Małopolskiego na wszystkie działki będące

w pasie drogowym w dniu 31 XII 1998 r. Niestety nie może wpisać tych decyzji do ksiąg wieczystych bo stany własnościowe tych działek są nieuregulowane. Sam tego niestety nie może zrobić. 31 właścicieli działek zajętych przez drogę wyraziło zgodę na oddanie działek starostwu ale bez ograniczeń. Może to zrobić tylko połowa właścicieli. Druga połowa ma ograniczenia w postaci założonej hipoteki, ustanowionej służebności na rzecz osób trzecich czy obciążenia kredytem. Niestety są i takie błędy których nie udało się w tym okresie usunąć w postaci braku podpisu współwłaściciela na oświadczeniu lub źle podanego nr działku. Jeden z właścicieli postawił warunek wykupu całej działki. Na szczęście ma powierzchnię tylko 0,0074 ha. Ale przeszkodą jest ustanowione na działce ograniczone prawo rzeczowe. 6 mieszkańców wyraziło zgodę na podział i przekazanie działki pod drogę ale nie posiadają założonej księgi wieczystej bądź brak jest właściwego podpisu współwłaściciela na oświadczeniu.

Niestety 18 właścicieli nie wyraziło zgody na przekazanie działek/ek/ pod drogę albo postawiło zaporową cenę na grunt na którą zarząd powiatu się nie zgadza. Stanowisko Zarządu Powiatu jest jednoznaczne. Należy uporządkować stan prawny gruntów i przekazać po ustalonej

Investor:
Gmina Nawojowa
33-335 Nawojowa
ul. Ogrodowa 2

tytuł:
Budowa ul. z przebudową drogi
ul. od km 0+365,25 - km 0+480,00 w
sk. 1:500

skala:
1:500

adres:
Inż. inż. Nawojowa (121012...
298/4), (298/5), (298/6), (298/8)
wydzielony zostanie pas drogowy

projektant:
mgr inż. Kamil Haraf
ul. Włk. MAP/00146/OWO0/14

- Legenda:**
- Proj. ul. drogi
  - Proj. nawierzchnia bitumiczna - jezdnie
  - Proj. nawierzchnia kostka brukowa - chodnik
  - Proj. nawierzchnia pobocza
  - Proj. słupy oświetlenia ulicznego
  - Proj. kable i rury
  - Granice działek ewidencyjnych
  - Granice działek ewidencyjnych
  - Oznaczenie osłatek ewidencyjnych
  - Oznaczenie osłatek ewidencyjnych przeznaczonych do podziału
  - Oznaczenie osłatek ewidencyjnych przeznaczonych do przejęcia w całości na rzecz Gminy Nawojowa
- lin. pas. drogowy drogi przewidzianej nr 1527/K
--- Projektowany pas drogowy drogi przewidzianej nr 1527/K, stanowiący przedłużenie zakresu wniosku o pozwolenie na budowę
--- Przewidziana linia podziałowa
--- Granice działek ewidencyjnych
--- Oznaczenie osłatek ewidencyjnych
--- Oznaczenie osłatek ewidencyjnych przeznaczonych do podziału
--- Oznaczenie osłatek ewidencyjnych przeznaczonych do przejęcia w całości na rzecz Gminy Nawojowa

Mapa aktualna w oznaczonym zakresie wg stanu na dzień 16.06.2018r.

Wykonanie niniejszej mapy nie było poprzedzone ustaleniami dotyczącymi ewentualnych służebności gruntowych, obciążających grunty położone w granicach projektowanej inwestycji budowlanej.

Mapa nie może służyć do celów rozgraniczeniowych.

Nie wyklucza się istnienia w terenie urządzeń podziemnych, o których brak informacji w instytucjach branżowych i nie zostały odnotowane podczas inwentaryzacji geodezyjnej.

Granice działek na podstawie mapy ewidencji gruntów

cenie na rzecz powiatu, gdyż przejęcie terenu na mocy decyzji ZR i D nie wchodzi w grę z racji bardzo wysokich kosztów dla powiatu wygenerowanych decyzją. Argument jest następujący. My mamy ponad pół tysiąca km dróg powiatowych i są drogi oczekujące na przebudowę gdzie mieszkańcy oddali grunt bez żadnych żądań. Jedynym żądaniem było wybudowanie drogi zapewniającej poczucie bezpieczeństwa dla kierowców i pieszych.

Niestety w tej kwestii pomimo wielokrotnych próśb kierowanych ze strony urzędu gminy, radnych sołtysa do mieszkańców nie udało się uzyskać wspólnego stanowiska prowadzącego do regulacji stanu prawnego działek i uzyskania zgód na ich przekazanie na rzecz powiatu a co za tym idzie wydzielenie pasa drogowego pod nową trasę. A stare przysłowie mówi „Do tanga trzeba dwojga”.

W tym czasie gmina nie próżnowała. Przeprowadzono bardzo trudną operację wydzielenia nowego pasa przebiegu drogi koło kościoła parafialnego w Nawojowej. Ze względu na brak możliwości po-

szerzenia drogi pomiędzy ogrodzeniem kościoła stojącym notabene częściowo w pasie drogi powiatowej ze względu na bardzo wysokie koszty muru oporowego postanowiono zlikwidować zagrożenie bezpieczeństwa w obrębie kościoła poprzez zmianę przebiegu drogi czyli przełożeniu drogi nad kościół w kierunku szkoły podstawowej. Wymagało to wielu zgód Kurii Biskupiej w Tarnowie, właściciela parku w osobie Pana Krzysztofa Majkowskiego, Małopolskiego Konserwatora Zabytków i wreszcie samego Starostwa Nowosądeckiego. Po 3 latach starań i podpisaniu kilku aktów notarialnych oraz przyjęciu kilku uchwał Rady Gminy w Nawojowej udało się wymienić bądź wykupić grunt i stworzyć koncepcję przebiegu drogi nową trasą. W tym miejscu należy podziękować wszystkim powyższym podmiotom i osobom za wielce życzliwe podejście, którego ostatecznym celem będzie poprawa bezpieczeństwa pieszych, kierowców i uczestników nabożeństwa odbywających się w kościele parafialnym.

Warunkiem wykonania drogi nową trasą było przeniesienie zabytkowej kapliczki przydrożnej w inne miejsce. Zostało to wykonane dzięki zgodzie Małopolskiego Konserwatora Zabytków, Spółki „PAŁAC” reprezentującej Pana Andrzeja Majkowskiego, Rady Gminy i Starostwa Nowosądeckiego. Środki finansowe na realizację zadania zostały wyasygnowane z programu LIDER realizowanego przez Stowarzyszenie „Perły Beskidu Sądeckiego” oraz budżetu gminy Nawojowa. Łączny koszt wykonania zadania polegającego na translokacji kapliczki przydrożnej oraz remoncie kaplicy „Trzech Krzyży” znajdującej się we wschodniej stronie parku wyniósł 378 840 zł.

Starostwo Nowosądeckie zleciło wykonanie projektu drogi i jest nadzieja, że pod koniec przyszłego roku mieszkańcy gminy korzystają będą z nowego szlaku drogowego. Już w tym roku wykonany został remont nawierzchni tej drogi na odcinku od skrzyżowania w centrum Nawojowej do miejsca, gdzie nastąpi początek przebudowy.

(SK)

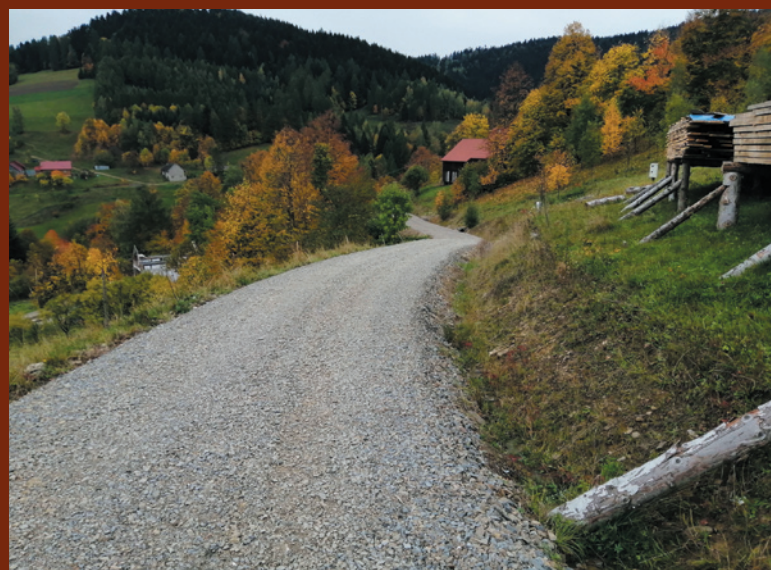
Remont dróg rolniczych

W 2022 r. Gmina Nawojowa po złożeniu wniosku do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego pozyskała środki z Funduszu Odbudowy Dróg Rolniczych. Marszałek Województwa przyznaje środki na poprawę nawierzchni dróg rolniczych, czyli takich, które prowadzą do gruntów i gospodarstw rolnych. W tym roku wytypowano drogę „Pod Wierchowi-

ną” w Bączej-Kuninie. Wyłonionym w drodze przetargu wykonawcą przedmiotowego remontu drogi została Firma Usługowo-Handlowa DAREK Dariusz Dobroszek z Żeleźnikowej Małej. Zakres zadania obejmował: wykonanie koryta i podbudowy z kruszywa łamanego na całej szerokości drogi, montaż ścianek czołowych żelbetonowych wraz z obłożeniem jej narzutem ka-

miennym na istniejących przepustach, czyszczenie rowów przydrożnych, wykonanie poboczy z kruszywa łamanego oraz montaż płyt ażurowych na skarpie rowu odwadniającego (wloty i wyloty przepustów) wraz z zabicciem pali drewnianych. Wartość zadania wynosiła: 68 880,00 zł i była współfinansowana w 50% ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

(WK)

Nawojowska tężnia

Pierwszą w gminie tężnię solankową postawiono przy budynku wielofunkcyjnym w Nawojowej, w centralnym miejscu, w niewielkiej odległości od drogi powiatowej, gminnej oraz szkoły. Teren położony tuż za parkiem, przy drodze prowadzącej do cmentarza, posiada dogodną dostępność komunikacyjną z wydzielonymi miejscami

parkingowymi. Spełnia rolę prozdrowotnej strefy aktywności dla mieszkańców. Jest dostosowany dla potrzeb każdej grupy wiekowej w tym osób niepełnosprawnych. Mikroklimat powstały wokół tężni wykorzystuje się w profilaktyce i leczeniu schorzeń górnych dróg oddechowych, zapalenia zatok, rozedmy płuc, nadciśnienia tętniczego, alergii, nerwicy wegetatywnej, co wpływa pozytywnie na poprawę zdrowia mieszkańców. Skuteczny jest także w przypadku ogólnego wyczerpania – bo wizyta w tężni działa nie tylko leczniczo, ale i głęboko relaksująco na każdego, bez względu na wiek. Zadanie inwestycyjne zostało zrealizowane przy wsparciu Województwa Małopolskiego w wysokości 112 582,00 zł, w ramach konkursu małopolskie tężnie solankowe. Wartość zadania opiewała na 197 415,00 zł.

(EN)

Wymiana siedzisk na stadionie

W ramach prac remontowych na Gminnym Stadionie w Nawojowej wymieniono blisko 150 siedzisk, które zostały zdewastowane przez osoby nie stosujące się do regulaminu stadionu. Aby zapobiec dalszej dewastacji i niszczeniu siedzisk przez osoby przebywające na obiekcie sportowym, poczyniono starania egzekwowania zachowania zgodnie z obowiązującym regulaminem i przebywania na trybunach stadionu wyłącznie podczas zawodów sportowych.

(JK)

Nowe inwestycje i projekty wodociągowo kanalizacyjne

Na terenie Gminy Nawojowa zaplanowano na najbliższe lata jest szereg inwestycji w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenie ścieków.

W fazie opracowania projektowego są następujące zadania związane z budową sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej:

1. Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na osiedlu Michalików, Piksów i Góreckich w Nawojowej i Żeleźnikowej Wielkiej
2. Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej we wsi Nawojowa – Kozuch, Pierzchała
3. Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej we wsi Żeleźnikowa Mała „Ścieżki”
4. Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej we wsi Frycowa „Domy pod Pułankami”
5. Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej we wsi Nawojowa ul. ks. Stanisława Kruczka
6. Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w miejscowości Homrzska w Gminie Nawojowa

Zlecono wykonanie koncepcji zaopatrzenia w wodę i zagospodarowania ścieków w Popardowej Niżnej, która będzie pod-

stawą do ogłoszenia przetargu na wykonanie dokumentacji projektowej i kosztorysowej dla tego zadania oraz programu funkcjonalno – użytkowego dla budowy sieci wodociągowej w Żeleźnikowej Wielkiej, doprowadzającej wodę ze zbiornika w Łazach do centrum tej wsi. Dokumentacja będzie podstawą do realizacji zadania w trybie „zaprojektuj i wybuduj”.

Do realizacji przygotowano zadanie pn. Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w miejscowości Bączka – Kunina (Potok), Homrzska - Frycowa. Zadanie obejmuje budowę około 3876 m sieci wodociągowej oraz około 4611 m sieci kanalizacji sanitarnej we wsiach Bączka – Kunina, Homrzska i Frycowa. Docelowo do sieci wodociągowej będzie można podłączyć się około 48 budynków, a do sieci kanalizacyjnej około 82 budynki, co pozwoli na objęcie siecią wodociągowo kanalizacyjną łącznie około 520 mieszkańców tych miejscowości.

Całkowity koszt realizacji zadania szacowany jest na 5 403 089,33 zł, z czego wnioskowane dofinansowanie, ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, wynosi 3 386 994,00 zł. Zakończenie zadania zaplanowano na marzec 2025 roku. W tym przypadku czekamy na rozstrzygnięcie konkursu przez Marszałka Województwa Małopolskiego.

(MW)

Czas na Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej

Pomoc „urzędników” w upiększaniu Nawojowej

Gmina ma coraz więcej zadań w związku z postępującą urbanizacją terenu i wymaganiami stawianymi przed nią, a związanymi z utrzymaniem porządku w miejscach publicznych, wykonywaniem usług komunalnych, czy zadań związanych z gospodarką wodną albo gospodarką odpadami.

Dotychczas, wszelkie przedsięwzięcia wykonywali pracownicy obsługi Urzędu Gminy, wspomagani osobami zatrudnionymi do robót publicznych, prac społecznie użytecznych czy odbywającymi kary

Dwaj pracownicy gminy z zestawem kosiarza

orzeczone prawomocnym wyrokiem sądu i skierowanymi do odbycia ich w naszej gminie. Wielką coroczną pomocą w nasadzeniu kwiatów służyły urzędniczki z UG i OPS, pod wodzą swojej koleżanki, ogrodniczki z wykształcenia - Łucji K. Przy takim ogromie prac, koniecznym

stało się powołanie oddzielnej jednostki budżetowej, która będzie wykonywała wszelkie zadania z tego zakresu. Zaliczyć tu należy przede wszystkim: zimowe utrzymanie dróg gminnych, właściwe utrzymanie położonych w ich pasie poboczny, likwidowanie dzikich wysypisk i codzienne porządkowanie centralnych miejsc w naszych wsiach oraz okresowe dbanie o przystanki komunikacji publicznej. Ale pamiętać również trzeba o nasadzeniu roślin

ozdobnych, pielęgnacji drzew przy drogach i w miejscach publicznych, utrzymaniu parkingów, placów zabaw, boisk oraz nowo powstającego centrum rekreacji i wypoczynku w Nawojowej, no i drobnych remontach dróg i chodników.

Nasz nowo zakupiony ciągnik

Utworzenie zakładu wiąże się z koniecznością wydatkowania sporych środków finansowych na jego wyposażenie i bieżące utrzymanie. Od lat przygotowywaliśmy się do tego. Coraz lepiej wyposażamy grupę pracowników w sprzęt niezbędny do wykonania wszelkich niezbędnych zadań. W roku ubiegłym zakupiliśmy ciągnik rolniczy Deutz Fahr, zaopatrzone w pług do odśnieżania, kosiarkę bijakową do wykaszania poboczy dróg, przyczepkę komunalną, rozsiewacz soli. Na wyposażeniu gminy jest też rozdrabniacz do gałęzi, kilka kosiarek ogrodniczych, podkaszarki, piła łańcuchowa oraz dwie piły łańcuchowe na wysięgniku, kosiarka bijakowa spaliniwa ręczna, agregat prądo-

twórczy. Ponadto, posiadamy wiele różnych elektronarzędzi i sprzęt do prostych prac remontowych.

Ciągnik z kosiarką bijakową w akcji

Posiadamy też, niezbędne w niektórych sytuacjach kosi, wraz z pomocnym do ich eksploatacji wyposażeniem. Niestety, jest jeden problem, coraz trudniej znaleźć osobę, która umiałaby kosić ręcznie, nie mówiąc o właściwym przygotowaniu jej do pracy. Na szczęście mamy jeszcze zdolnych i niezastąpionych, jak zawsze, mieszkańców gminy Nawojowa, którzy perfekcyjnie posługują się wzmiankowanym narzędziem. Szkoda tylko, że nie mogą na stałe pracować w administracji i obsłudze gminy. Ale pojawiło się przyszłowiowe światło w tunelu, będą mogli zostać zatrudnieni w Zakładzie Gospodarki Komunalnej.

Mam nadzieję – mówi wójt Stanisław Kiełbasa - że pomimo ogromnych trudności w finansowaniu wszelkich wydatków bieżących, w połowie przyszłego roku uda się uruchomić ZGK, który będzie służył mieszkańcom wykonując wszelkie prace leżące w zakresie obowiązków gminy.

/SK/

Efekty pracy naszych pracowników

ODPADY KOMUNALNE W GMINIE NAWOJOWA

Zgodnie z ustawą, gmina obecnie rozlicza się z firmą odbierającą i zagospodarowującą odpady komunalne za każdą ich tonę, a nie jak poprzednio – ryczałtem. Zapoznając się z wynikami zamówień publicznych, zarówno w naszej gminie, jak i wielu innych, zauważono wzrost cen wywozu nieczystości.

Dlatego przetargi na lata 2021 - 2023 zorganizowano wspólnie dla trzech gmin. Przystąpiono do nich ze Starym Sączem oraz z Łąckiem, aby zminimalizować ryzyko wzrostu kosztów jednostkowych wywozu tony odpadów.

Odbiór powyższych w gminie Nawojowa w tym czasie podzielony jest na trzy segmenty:

- odpady komunalne zmieszane (niesegregowane),
- odpady biodegradowalne i zielone,
- odpady segregowane (zbierane w sposób selektywny) w tym z PSZOK.

Zwycięzcą większości przetargów jest firma „EMPOL” Sp. z o.o., która do pracy na naszym terenie kieruje podwykonawców.

O zasadach odbioru odpadów

Odbiorem odpadów zmieszanych zajmuje się „PreZero” Małopolska. W sprawie reklamacji wykonywanych usług można dzwonić pod nr telefonu: 18 531 45 02 lub 00.

Odbiorem odpadów biodegradowalnych oraz segregowanych (w tym z PSZOK) zajmuje się konsorcjum PMP Style Sp. z o.o. - FHU ”Pałka”. Numer telefonu w sprawie reklamacji wykonywanych usług - 18 222 00 02.

Odpady zmieszane (niesegregowane) wywożone są teraz 2 razy w miesiącu, w okresie od 1 kwietnia do 31 października. W pozostałych miesiącach odbiór będzie realizowany tylko jeden raz. Natomiast odpady BIO wywożone są dodatkowo w pozostałych miesiącach, w których dotychczas tego nie robiono czyli: w styczniu, lutym, marcu, listopadzie, grudniu – 1 raz w miesiącu.

Mieszkańcy gminy, zgodnie z przepisami prawa, mają obowiązek wyposażenia swoich nieruchomości w pojemniki do zbierania zmieszanych odpadów komunalnych, we własnym zakresie.

Należy pamiętać, aby odpady były segregowane bez zanieczyszczeń!!!

Worki z nieprawidłowo segregowanymi odpadami nie będą odbierane jako odpady segregowane!!!

W pojemnikach na odpady zmieszane nie umieszczać odpadów kwalifikujących się do zawiezienia do PSZOK tj. np. odpadów budowlanych, gabarytowych, a także odpadów biodegradowalnych czy zielonych. Zawartość takich pojemników nie będzie odbierana!!!

Opłaty za odbiór śmieci

Stawka opłaty za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych w 2022 roku nie zmieniła się i nadal wynosi: 28,00 zł miesięcznie, od mieszkańca segregującego odpady komunalne. W przypadku braku segregacji, stawka wynosi: 84,00 zł od mieszkańca, tak jak w roku 2021.

Istnieje możliwość zwolnienia danej osoby z części opłaty, jeśli kompostuje ona bioodpady w przydomowym kompostowniku – wynosi to wówczas 2,00 zł miesięcznie od każdego mieszkańca zasiedlającego daną nieruchomość. Zauważono, że już ponad 50 procent mieszkańców korzysta z takiej możliwości. Nie zmniejsza to jednak ilości zbieranych odpadów biodegradowalnych i zielonych, utrzymuje się ona na niezmiennym poziomie. Dla

przykładu - w roku 2020 odebrano ich 325,800 ton, w roku 2021 – 427,240, a w roku bieżącym zebrano dotychczas 374,000 tony (wynik bez grudnia).

Przypominamy, że warunkiem częściowego zwolnienia z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi jest ich kompostowanie oraz złożenie stosownej informacji przez właściciela nieruchomości o posiadaniu kompostownika przydomowego, w deklaracji dotyczącej wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Należy zaznaczyć, że nie tylko złożenie deklaracji upoważnia do w/w zwolnienia. Pracownicy firmy odbierającej nieczystości będą zgłaszać do Urzędu Gminy nieprawidłowości dotyczące oddawania bioodpadów. Także upoważnieni pracownicy Urzędu przez cały rok przeprowadzać będą kontrole przydomowych kompostowników na terenie naszej jednostki administracyjnej. Weryfikowane będzie faktyczne posiadanie kompostownika i kompostowanie w nim bioodpadów. Zgodnie z art. 6k, ust. 4b ustawy, z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1439) właścicielowi nieruchomości, który korzysta ze zwolnienia z tytułu kompostowania odpadów ulegających biodegradacji, a:

- nie posiada kompostownika przydomowego,
- nie kompostuje bioodpadów stanowiących odpady komunalne w kompostowniku przydomowym,
- uniemożliwia osobom upoważnionym dokonanie oględzin nieruchomości:

wydana zostanie decyzja o utracie prawa do zwolnienia z części opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, od pierwszego dnia miesiąca, w którym stwierdzono wystąpienie co najmniej jednej z wyżej wymienionych przesłanek.

Ponowne prawo do zwolnienia będzie przysługiwało nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna i wymaga złożenia nowej deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Rosnące koszty

Każdego roku zauważa się tendencję wzrostową w ilości pozostałych odpadów zbieranych w gminie I tak, odpadów zmieszanych w roku 2020 odebrano 910,170 ton, w roku 2021 – 1053,300, a w tym roku już 873,000 tony (nie wliczając listopada i grudnia). Natomiast odpadów segregowanych (w tym z PSZOK), w roku 2020 odebrano 660,855 ton, w roku 2021 – 730,734 ton, a w roku obecnym już 589,000 ton (bez listopada i grudnia).

Są to ogromne ilości śmieci wytwarzanych przez mieszkańców, które odebrano i zagospodarowano, w stosunku do okolicznych gmin.

Niestety, nadal w ofertach przetargowych rosną ceny za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych. Po ogłoszonym przetargu na rok 2023 (przez trzy wymienione gminy), podane ceny przez wykonawców za tonę odpadów wyniosły odpowiednio:

- zmieszane (niesegregowane) odpady komunalne: 1 332,72 zł brutto/tona
- biodegradowalne odpady komunalne: 1 242,00 zł brutto/tona.

Za te same odpady w roku 2022 płaciliśmy:

- zmieszane (niesegregowane) odpady komunalne: 1 024,92 zł brutto/tona
- biodegradowalne odpady komunalne: 745,20 zł brutto/tona.

PSZOK

Przypominamy, że w naszej gminie na ul. Nadbrzeżnej 14A, 33-335 w Nawojowej, znajduje się Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych tzw. PSZOK, do którego przez cały rok można wywozić do odpowiednich kontenerów i pojemników, odpady wymienione w ulotce oraz regulaminie PSZOK tj: odpady wielkogabarytowe (w tym meble), odpady budowlane rozbiórkowe i niebezpieczne, pochodzące z drobnych prac niewymagających pozwolenia na budowę, zgłoszenia zamiaru budowy lub wykonania robót, zużyte opony, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, chemikalia, zużyte akumulatory, zużyte baterie, przeterminowane leki, odzież i tekstylia, gruz budowlany.

Uwaga! PSZOK nie jest wysypiskiem śmieci, przyjmowane są jedynie odpady odpowiednio posegregowane, które umiesz-

czone muszą być w przeznaczonych do tego kontenerach.

PSZOK czynny jest: cały rok: środa; od godz. 13⁰⁰ do godz. 19⁰⁰

FOLIA ROLNICZA

Informujemy, iż odpady z działalności rolniczej można przekazać do firm, które zajmują się ich zbieraniem i utylizacją:

„FOLPAP” ul. Fryderyka Chopina 33, 38-300 Gorlice, folpap-gorlice@gmail.com,

tel.: 604409118

lub

PMP Style Sp. z o.o. tel. 182220002, Zakład Gospodarowania Odpadami, ul. Zakładników 85, 33-300 Nowy Sącz

(ML)

KONSEKWENCJE NIE PŁACENIA ZA ŚMIECI

W przypadku uchylania się osoby zobligowanej, od wykonania terminowego obowiązku uiszczenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi podlega ona **egzekucji administracyjnej** (Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji).

Ponadto, zobowiązanymi do zapłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi są **wszyscy współwłaściciele oraz posiadacze nieruchomości – ponoszą oni solidarny obowiązek podatkowy.**

Czynnościami wierzyciela,

które zmierzają do zastosowania środków egzekucyjnych, jest sporządzenie i doręczenie właścicielowi pisemnego upomnienia. Wierzyciel może podejmować czynności zmierzające do zastosowania środków egzekucyjnych, jeżeli łączna wysokość należności pieniężnej, odsetek z tytułu niezapłacenia jej w terminie i kosztów upomnienia, przekracza dziesięciokrotnie koszty upomnienia, chyba że okres do upływu terminu przedawnienia należności pieniężnej jest krótszy niż 6 miesięcy. Ta dziesięciokrotność kosztów upomnienia wynosi, od 13 października 2020 r. - 160,00 zł. Rozporządzenie to określiło wysokość kosztów upomnienia, o którym mowa w art. 15 § 1 u.p.e.a. na kwotę 16,00 zł, koszty upomnienia obciążają zobowiązanego i, co do zasady, są pobierane na rzecz wierzyciela. Obowiązek uiszczenia kosztów upomnienia przez zobowiązanego powstaje z chwilą doręczenia upomnienia. Koszty te podlegają ściągnięciu w trybie określonym dla kosztów egzekucyjnych, po upływie terminu płatności określonego w upomnieniu, wystawienie tytułu wykonawczego, który kierowany jest do odpo-

wiedniego naczelnika Urzędu Skarbowego, złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji, wskazanie środka egzekucyjnego czym jest egzekucja z pieniędzy, z majątku zobowiązanego, z wynagrodzenia za prace, egzekucja ze świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego oraz ubezpieczenia społecznego, a także z renty socjalnej, zajęcie rachunku bankowego, z papierów wartościowych, pozostałych praw majątkowych, z ruchomości z nieruchomości (wpis na hipotekę przymusową).

Hipoteka przymusowa

jest formą zabezpieczenia wykonania zobowiązania podatkowego, powstaje przez dokonanie **wpisu do księgi wieczystej** prowadzonej dla danej nieruchomości. Umożliwia skuteczne wyegzekwowanie zaległości podatkowych, w przypadku gdy zachodzi obawa, że zobowiązania podatkowe nie zostaną przez zobowiązanego zapłacone. Hipoteka daje możliwości zaspokojenia wierzyciela uprawnionego z nieruchomości oraz rzeczy obciążonej bez względu na to, kto i na podstawie jakiego tytułu prawnego obciążonym przedmiotem dysponuje. Sprzedaż nieruchomości obciążonej hipoteką, nie powoduje wygaśnięcia tej hipoteki. Kupując nieruchomość, nabywca dokonuje zakupu z istniejącym obciążeniem.

Podczas czynności egzekucyjnych

organ egzekucyjny dokonuje badania dopuszczalności egzekucji. Oznacza to, że nie bada on zasadności tytułu wykonawczego, a jedynie czy prowadzona **egzekucja administracyjna** dotyczy właściwego obowiązku administracyjnego oraz czy koszty prowadzenia postępowania

egzekucyjnego w administracji nie przewyższają wartości egzekwowanych należności. Decydując się na prowadzenie egzekucji administracyjnej musimy liczyć się z kosztami z nią związanymi. Ich wysokość uzależniona jest od rodzaju czynności egzekucyjnej oraz przedmiotu egzekucji. Koszty mieszczą się w przedziale od 1% do 10% wartości przedmiotu egzekucji. Ich szczegółowe wartości znajdują się w rozdziale 6 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. W procesie egzekucyjnym możliwe jest wniesienie zarzutu w postępowaniu egzekucyjnym, co jest wynikiem np. przedawnienia się wierzytelności czy spłacenia jej części w trakcie postępowania. Dopuszczalnym jest również wnioskowanie o wyłączenie przedmiotu spod egzekucji, jeśli właścicielem jest osoba inna niż zobowiązany. Do czasu podjęcia decyzji przez organ egzekucyjny o wyłączeniu przedmiotu spod egzekucji, przedmiot ten nie może zostać sprzedany oraz nie ma możliwości dysponowania prawami majątkowymi.

Przypominamy:

Opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi uiszcza się w kasie Urzędu Gminy Nawojowa, przelewem na nadany **indywidualny nr konta** lub na poniższy rachunek bankowy Urzędu Gminy:

Bank Spółdzielczy w Nawojowej: 42 8811 0006 0002 0200 0013 0282 - z dopiskiem „Opłata śmieciowa” oraz numerem nieruchomości, której opłata dotyczy.

W/w opłatę uiszcza się raz na kwartał w terminie do 15 dnia drugiego miesiąca każdego kwartału tj. 15 lutego, 15 maja, 15 sierpnia, 15 listopada.

(UP)

Fundusz Sołecki

Fundusz sołecki, to pewne kwoty finansowe wyodrębnione w budżecie gminy, które są zagwarantowane dla sołectw, na wykonanie przedsięwzięć służących poprawie warunków ich życia. Decyzję, jak je wykorzystać, podejmuje zebranie wiejskie – czyli mieszkańcy danego sołectwa i to właśnie im zależy, aby środki były wydawane w sposób prawidłowy i efektywny.

Ustawą o funduszu sołeckim, wprowadzono standaryzowany system wsparcia inicjatyw lokalnych, który umożliwia realizację ważnych społecznie przedsięwzięć ich na terenie. Środki z funduszu można przeznaczać jedynie na zadania własne Gminy. O jego wyodrębnieniu w budżecie decyduje Rada Gminy.

W 2022 roku fundusz sołecki w poszczególnych jednostkach został przekazany na realizację następujących zadań, w wysokości podanej w zestawieniu:

Sołectwo Nawojowa I

Wykonanie dokumentacji przebudowy drogi gminnej wewnętrznej ul. Podkamienne (osiedle Adamczyków) – 16 500,00 zł
Wykonanie koncepcji zagospodarowania terenu znajdującego się naprzeciw budynku Urzędu Gminy Nawojowa – 9 300,01 zł
Wykonanie dokumentacji projektowo – kosztorysowej oświetlenia ulicznego od drogi gminnej ul. Uroczą w Nawojowej – 7 900,00 zł

Sołectwo Nawojowa II

Wykonanie dokumentacji projektowo-budowlanej miejsc postojowych przy ul. Parkowej w Nawojowej (odcinek od drogi krajowej do cmentarza parafialnego) - 10 000,00 zł
Wykonanie dokumentacji projektowo-budowlanej oświetlenia drogi gminnej – ul. Parkowej (odcinek od drogi krajowej do kaplicy Cmentarnej) oraz ul. Sikornik w Nawojowej - 20 000,00 zł
Ustalenie przebiegu granic drogi gminnej na części działki nr 811 w m. Nawojowa - 19 887,80 zł

Sołectwo Żłotne

Utwardzenie placu postojowego w Żłotnym - 17 061,63 zł

Sołectwo Homrzyska

Utwardzenie placu postojowego w Żłotnym - 30 132,23 zł zadanie wspólne z sołectwem Żłotne

Sołectwo Bącza-Kunina

Wykonanie koncepcji przebudowy drogi „Za Potockiem” w Bącznej-Kuninie – 20 000,00 zł

Sołectwo Żeleźnikowa Wielka

Budowa oświetlenia drogi powiatowej na odcinku od cmentarza do Łazów Biegonickich - 49 887,80 zł

Sołectwo Popardowa

Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej Nawojowa – Popardowa Wyzna - 35 570,00 zł

Sołectwo Frycowa

Budowa oświetlenia ulicznego drogi gminnej Nawojowa – Popardowa Wyzna - 49 887,80 zł zadanie wspólne z sołectwem Popardowa

Żeleźnikowa Mała

Budowa oświetlenia drogi gminnej Moczurki – Stajanie w Żeleźnikowej Małej - 39 161,92 zł

W 2022 roku mieszkańcy którzy udali się na zebrania wiejskie na których rozdysponowane zostały środki przypadające z funduszu sołeckiego na rok 2023 przeznaczyli je na następujące zadania:

Sołectwo Popardowa

Wykonanie koncepcji wodociągu i kanalizacji w m. Popardowa - 40 129,39 zł

Homrzyska

Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Homrzyska - 33 196,92 zł

Żłotne

Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Homrzyska - 19 501,08 zł zadanie wspólne z sołectwem Homrzyska

Nawojowa I

Budowa chodnika wzdłuż ul. Zagórze – projekt - 50 000,00 zł
Zakup sprzętu kuchennego do realizacji zadań Koła Gospodyń Wiejskich w Nawojowej - 6 361,50 zł

Nawojowa II

Budowa drogi – projekt - boczna od ul. Krynickiej w Nawojowej – 56 361,50 zł

Żeleźnikowa Mała

Remont nawierzchni drogi na działce ew. nr 63/1 – 15 000,00 zł
Budowa oświetlenia ulicznego drogi Podlas - 29 976,48 zł

Bącza-Kunina

Remont drogi gminnej Na Bucznik (w górnej części) we wsi Bącza-Kunina - 33 000,00 zł
Remont drogi do Baranów i Dutków w Bącznej-Kuninie - 15 020,00 zł

Frycowa

Remont drogi na Pułanki we wsi Frycowa - 56 361,50 zł

Sołectwo Żeleźnikowa Wielka

Budowa oświetlenia przy ul. Jodłowej oraz części ul. Św. Jana Pawła II - 56 361,50 zł

(WK)

Nawojowskie centrum aktywności i wypoczynku

Teren naprzeciwko urzędu gminy, gdzie zlokalizowany zostanie plac rekreacyjny

W 2023 r. rozpocznie się budowa centrum aktywności i wypoczynku w Gminie Nawojowa. Nowe oblicze otrzyma teren naprzeciw budynku urzędu, w ścisłym centrum naszej gminy. Dawny „ogród” zamkowy a później szkolny, gdzie wielu mieszkańców naszej gminy pod okiem Pana ogrodnika Józefa Fiejdasza zdobywało podstawy ogrodniczego kunsztu zagospodarowany zostanie pod kątem rekreacji i wypoczynku. Powszechnie panująca betonioza i skąpość miejsc rekreacyjnych w Nawojowej skłoniła władze gminy do szukania sposobu na zwiększenie możliwości czynnego wypoczynku w bliskości swoich posesji. Ostatecznie ubiegłoroczne zebranie wiejskie w Nawojowej zdecydowało o potrzebie budowy centrum rekreacji i wypoczynku przeznaczając część będących do dyspozycji sołectwa środków na wykonanie koncepcji. Założeniem projektowym jest:

- zaprojektowanie układu komunikacyjnego dostosowanego do potrzeb użytkowników, alejek, bez barier dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych jak również rodziców z dzieckiem w wózku, rolkarzy i rowerzystów, miejsc postojowych a także usytuowanie stacji ładowania pojazdów elektrycznych.
- nadanie funkcji reprezentacyjnej miejsca – podkreślenie miejsc upamiętniających ważne wydarzenia, bądź współpracy gminne – np. Dąb Katyński, głazy upamiętniające miasta/gminy partnerskie.
- nadanie funkcji skierowanej do okolicznych mieszkańców: miejsce spacerów, miejsce wypoczynku, miejsce integracji społecznej,
- utworzenie miejsc wypoczynku połączonych z funkcją prozdrowotną – za-

projektowanie tężni i siłowni zewnętrznej skierowanych dla seniorów,

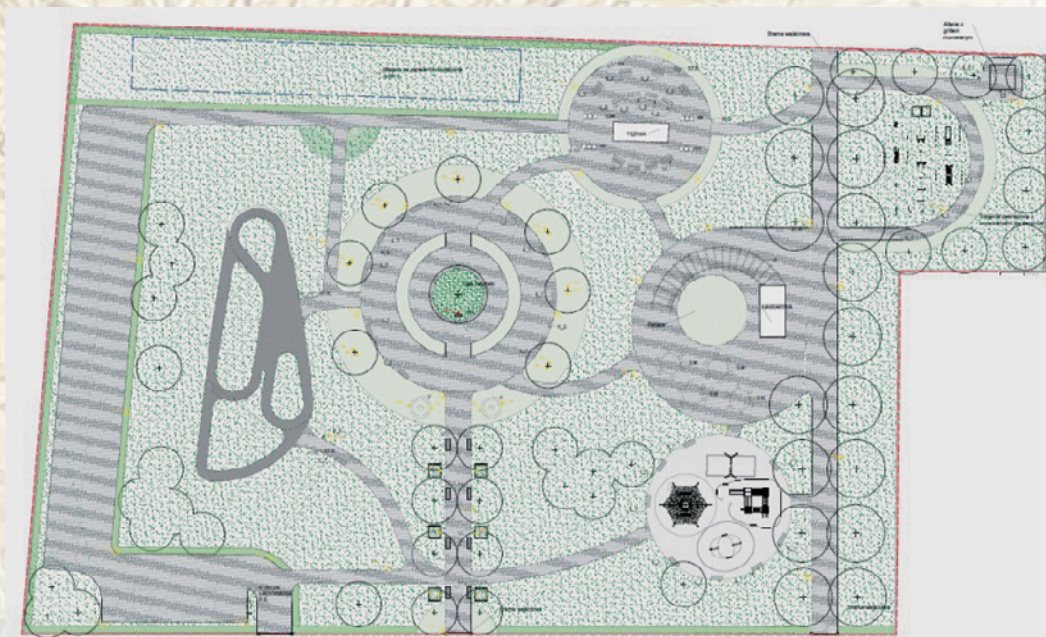
- nadanie funkcji skierowanej do dzieci i młodzieży - utworzenie placu zabaw, siłowni zewnętrznej, utworzenie pumtracku,
- wyposażenie terenu w kawiarenkę, altanę z murowanym grillem, małą architekturę, oświetlenie,
- stworzenie wielopiętrowych kompozycji roślinnych opartych o gatunki, krzewów oraz roślin zielnych atrakcyjnych przez cały rok, z dużym naciskiem na gatunki miododajne.
- ograniczenie spływu powierzchniowego wód opadowych do kanalizacji deszczowej - wprowadzenie nasadzeń.
- stworzenie przestrzeni biologicznie czynnej o wysokich walorach estetycznych.

Celem programu jest stworzenie terenów rekreacyjnych o ciekawej kompozycji opartej na swobodnym łagodnym układzie alejek oraz placach na planie okręgu.

Alejki zostały zaprojektowane w łagodne funkcjonalne ścieżki przechodzące naturalnie w większe place przy istotnych punktach zatrzymania. Teren ogrodzono. Po stronie zachodniej zaprojektowano miejsca postojowe, wraz ze stacją ładowania pojazdów elektrycznych. Ta przestrzeń wydzielona jest żywopłotem (*Ligustrum vulgare*- *ligustr* pospolity). Przechodząc dalej w stronę centrum terenów mijamy pumtrack. Pumtrack to innowacyjny plac zabaw dla dzieci, młodzieży a także całych rodzin gdzie użytkownicy mają możliwość jazdy ‘góra-dół’ na rowerach, hulajnogach, deskorolkach. 7

Przy północnej granicy placu zlokalizowana zostanie instalacja fotowoltaiczna zasilająca cały plac i stację ładowania pojazdów.

Szacunkowa wartość zadania wynosi 3 mln złotych, w tym udział środków własnych gminy na poziomie jedynie 10%. (EN)

Wstępny projekt przyszłego placu rekreacyjnego w Nawojowej

Pożegnanie pracowników

Odeszli na zasłużoną emeryturę

Pożegnania są najtrudniejsze, bo jak rozstać się i podziękować osobom, z którymi przeżyło się tyle dróg, wydeptało tyle ścieżek... Jak wyrazić uznanie, wdzięczność za to, że byliście, że dawałyście z siebie wszystko co najlepsze naszej samorządowej rodzinie? Pozostają tylko proste i płynące z naszych serc, słowa: „Dziękujemy!”.

W tym roku, po latach pracy, na zasłużoną emeryturę odeszły dwie pracowniczki Urzędu Gminy Nawojowa: Łucja Kucharska i Zofia Kielbasa.

Pani Łucja rozpoczęła pracę w Urzędzie Gminy Nawojowa 9 czerwca 1980 r., jako referent do spraw oświaty i wychowania. Po stażu i złożeniu egzaminu przed Komisją Międzywojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Kadr Administracji Państwowej w Krakowie, powierzono jej obowiązki związane z naliczaniem płac i księgowością podatkową, które wykonywała do czasu przejścia na emeryturę. Zawsze uczestniczyła w przygotowaniu wszystkich kampanii wyborczych na terenie jednostki samorządowej, spisów powszechnych ludności i spisów rolnych. Pomimo licznych obowiązków, chętnie angażowała się w przygotowywanie wigilii dla kolegów z Urzędu, radnych, sołtysów, dyrektorów jednostek gminnych i zaproszonych gości. Starła się, by owe spotkania stanowiły choć namiastkę prawdziwych wigilii. Barszcz czerwony, ryba smażona czy pierogi w wydaniu pani Łucji zawsze zachwycały tradycyjnym smakiem uczestników wieczery.

Żegnając panią Zosię, wójt podziękował jej za solidną, wzorową pracę i dbanie o porządek w urzędzie. Zosia była zawsze sumienna, otwarta, radosna, a przede wszystkim serdeczna dla wszystkich. Obowiązki wykonywała z wielką odpowiedzialnością i zaangażowaniem służąc drugiemu człowiekowi. I niezależnie od tego, co działo się dookoła, dla niej zawsze najważniejsze były zasady dobrej współpracy i koleżeńskości, pomaganie innym i okazywanie dobrego serca.

- Dziękując Paniom za poświęcone lata, za trud włożony w pracę, za lojalność oraz za troskę o dobre imię naszej jednostki, za działania dla jej pożytku, życzymy długich lat w zdrowiu oraz dużo czasu na realizację swoich pasji. Teraz dla Was kończy się jeden etap życia, a zaczyna drugi – na razie jeszcze nieznany. Niech zatem będzie przepełniony radością i szczęściem.

(AS)

Łucja Kucharska

Zofia Kielbasa

Współpraca z Lasami Państwowymi

W tym roku Gmina Nawojowa po raz kolejny podjęła współpracę z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe w zakresie poprawy stanu dróg należących do Gminy, a prowadzących do lasu. W Gminie Nawojowa drogą spełniającą określone przez LP kryteria jest drogą „Pod-

las w Żeleźnikowej Małej. Remont tej drogi od lat przeciągał się w czasie. Pomimo zakwalifikowania przed laty tej drogi do strat powodziowych niemożliwym było wykonanie prac z powodu nieuregulowania stanu prawnego tego odcinka drogi. Formalnie droga ta stanowiła do niedawna działkę powiatową. Po wydzieleniu drogi gminnej możliwym stało się podjęcie starań o środki na jej remont. Gmina Nawojowa zwróciła się do Lasów Państwowych z wnioskiem o partycypowanie w kosztach wspólnego zadania pn.: Remont drogi publicznej nr 292986K Podlas w Żeleźnikowej Małej, przez którą odbywa się transport

drewna z Leśnictwa. Dzięki bardzo dobrej współpracy z Dyrekcją Lasów Państwowych i Nadleśnictwem Nawojowa uzyskano zapewnienie o współfinansowaniu remontu drogi. Gmina Nawojowa ogłosiła przetarg i wyłoniła wykonawcę robót - firmę ZBD Sp. z o.o. z Nowego Sącza. Koszt realizacji przedmiotowego zadania wg oferty wykonawcy wynosi 264 000,00 zł z czego Lasy Państwowe Współfinansują zadanie w 70% co stanowi kwotę 185 000,00 zł. Zakres zadania obejmuje roboty rozbiórkowe, remont nawierzchni asfaltowej, odwodnienia i elementów zabezpieczających.

(SK)

Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza OSP Nawojowa

Ślubowanie i osiągnięcia młodych druhów

Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza została powołana uchwałą pierwszego Zarządu OSP Nawojowa 12 marca 2019 roku, który przyjął jej regulamin i wyznaczył opiekunów. Inicjatorem tych działań był ówczesny prezes organizacji - Antoni Kiełbasa. Funkcjonowanie struktur MDP w ostatnich dwóch latach uniemożliwiła pandemia SARS – CoV – 2.

Celem głównym Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej jest podniesienie kompetencji jej członków, ich wiedzy teoretycznej i praktycznej w zakresie działań objętych

statutem OSP Nawojowa. Kolejno, staramy się realizować przyjęte wcześniej

szczegółowe zadania takie jak:

- instruktaż z zakresu ratownictwa, ochrony przeciwpożarowej i bezpieczeństwa mając na uwadze wartość ludzkiego życia
- socjalizacja członków MDP z uwzględnieniem działań kulturalnych, oświatowych, wychowawczych i profilaktycznych
- pobudzenie w młodzieży poczucia odpowiedzialności, kreowanie pozytywnych postaw, dbanie o mienie i własny dorobek
- obserwowanie przeżywanych emocji, ich ocena oraz stosowanie pozytywnej komunikacji w odniesieniu do osób indywidualnych, a także podczas pracy zespołowej.

Dotychczasowe osiągnięcia MDP to:

- udział 3 osobowej drużyny w IX Powiatowym Turnieju Tenisa Stołowego w Łącku (4 grudnia 2021 r.)
- udział naszego przedstawiciela w OTWP „Młodzież zapobiega pożarom” – turniej przeprowadzono on – line
- 19 lutego 2022 r. uczestniczyliśmy w Brzeznej, w VIII Halowych Zawodach Sportowo – Pożarniczych przeznaczonych dla młodzieży, im. Antoniego Bieniasia
- 14 marca 2022 r. odbyły się eliminacje gminne OTWP „Młodzież zapobiega pożarom”
- 07 kwietnia 2022 r. w eliminacjach powiatowych OTWP „Młodzież zapobiega pożarom” – nasza reprezentantka - Julia Janisz – zajęła III miejsce
- 02 października 2022 r. uplasowaliśmy się na I pozycji w Gminnych Zawodach Sportowo – Pożarniczych Młodzie-

zowych Drużyn Pożarniczych, przeprowadzonych w Wojnarowej

- 16 czerwca 2022 r. – drużyna wzięła udział w procesji podczas obchodów święta Bożego Ciała
- 12 czerwca 2022 r. – przeprowadziliśmy pokaz musztry na „Familiadzie” we Frycowej
- 04 września 2022 r. – uczestniczyliśmy w pierwszej edycji imprezy pod nazwą Agro Nawojowa (nasze zadania to - uroczysta musztra oraz prowadzenie stoiska profilaktycznego)

Warunkiem wstąpienia do MDP jest wiek w przedziale od 10 do 18 lat oraz zamieszkiwanie na terenie Gminy Nawojowa. Pełnoprawnymi członkami MDP stają się osoby, które ślubowały i zostały pasowane na druha organizacji. W pamięci ochotniczej strażackiej braci i nawojowskiej społeczności, na długo pozostanie data **22 października 2022 roku**, właśnie tego dnia pierwszy raz w historii naszej gminy odbyło się uroczyste ślubowanie 47 osób wchodzących w skład młodzieżowej jednostki. Pasowania dokonał Komendant Państwowej Straży Pożarnej w Nowym Sączu, starszy brygadier - Paweł Motyka, legitymacje członkowskie wręczył uroczystie wójt Gminy Nawojowa dr inż. Stanisław Kiełbasa. Z kolei prezes OSP Nawojowa Adam Herbut, wraz z opiekunkami druhów – Anną Stefańską i Anetą Dutką, podarował nowoprzyjętym członkom MDP plakietki logo z imiennikiem.

Poniżej fotorelacja ze ślubowania, a także zaproszenie dla wszystkich chętnych, którzy chcieliby wstąpić w szeregi MDP i poznać nas bliżej. Kontakt e-mailowy: osp.nawojowa@gmail.com, a nasze spotkania odbywają się cyklicznie, w każdy wtorek o godzinie 18:00, w remizie OSP Nawojowa ul. Nabrzeżna 14. Zapraszamy do śledzenia na bieżąco poczynąń młodzieży strażackiej, za pośrednictwem naszego fanpage na platformie społecznościowej facebook:

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100083270922570>
(KG)

17 mln dotacji dla Gminy Nawojowa

W obecnym czasie Gmina Nawojowa otrzymała wsparcie od państwa w dwóch dużych funduszy: Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych (RFIL) i Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych.

Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL) to program, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje bliskie ludziom. Wsparcie jest bezzwrotne i pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Wysokość bezzwrotnego dofinansowania jest zależna od obszaru priorytetowego, w którym mieści się planowana inwestycja. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

W 2021 r. z RFIL- u zrealizowano parking w Żeleźnikowej Wielkiej i częściowo GCK w Nawojowej.

W 2022 r. z obu tych funduszy zrealizowano dwie duże inwestycje: w całości przebudowę drogi Osiedlowej we Frycowej i częściowo budowę Gminnego Centrum Kultury. Ale to nie koniec. Rok następny przyniesie kolejne inwestycje.

Droga we Frycowej Dolinki – Zagroda i droga Konty w Żeleźnikowej Wielkiej będzie gruntownie przebudowana. Finalnie zakończy się budowa oczekiwanego przez mieszkańców centrum kultury, jak również rozpocznie się kolejny etap budowy ośrodka zdrowia. W samym centrum gminy powstanie centrum aktywności i wypoczynku.

Tak dużej kwoty dotacji nigdy wcześniej nie otrzymaliśmy. Pozwoli ona z pewnością na zwiększenie działań inwestycyjnych gminy co spowoduje diametralną poprawę jakości i różnorodności infrastruktury gminnej. Dziękujemy nowosądeckim parlamentarzystom za poparcie naszych starań zmierzających do pozyskania tych środków.

(EN)

Działamy już sześć lat...

Przeszło sześć lat temu 21.10.2016 r. została formalnie i oficjalnie wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego i rozpoczęła działalność Ochotnicza Straż Pożarna w Nawojowej. Do głównych zadań jednostki należy dbanie o bezpieczeństwo, prowadzenie prewencji w tym zakresie na rzecz mieszkańców gminy. Star

amy się, na miarę naszych umiejętności, a także potrzeb społecznych pojawiających się w danym momencie, służyć swoją wiedzą, zaangażowaniem i być dyspozycywnymi w codziennych działaniach. W naszych strukturach służbę pełnią osoby z różnym wykształceniem i umiejętnościami, ale we wspólnym działaniu osiągają niesamowite rezultaty. Chętnie wchodzimy we współpracę z innymi organizacjami, stowarzyszeniami, bo naszą domeną jest niesienie pomocy potrzebującym. Zanim każdy z nas został strażakiem – odbył przeszkolenie, pozwalające mu obecnie pełnić odpowiedzialną rolę – ratownika. Każdego tygodnia dowódcy zastępów bojowych – wyjeżdżający samochodem GBA do niebezpiecznych zdarzeń przeprowadzają dodatkową edukację dla wszystkich chętnych druhow i druhen, aby potrafili świadczyć pomoc na maksymalnie wysokim poziomie. W strukturach naszej jednostki są również osoby przeszkolone do udzielania tzw. kwalifikowanej pierwszej pomocy. W ostatnim okresie prowadziliśmy, w ramach działań długoterminowych, zbiórkę rzeczy dla uchodźców z Ukrainy, stale uczestniczymy w zdarzeniach ratowniczo – gaśniczych, działamy prewencyjne i profilaktyczne na terenie Gminy Nawojowa, rozwijamy struktury MDP.

Jesteśmy wdzięczni samorządowcom gminnym i powiatowym za wspieranie naszych inicjatyw i doposażanie sprzętowe jednostki. Podziękowania kierujemy także do wszystkich indywi-

dualnych osób oraz firm za sprzyjanie Ochotniczej Straży Pożarnej w Nawojowej. Serdecznie zapraszamy wszystkich chcących wykorzystać własne umiejętności w naszych szeregach. Jesteśmy otwarci na wszelkie inicjatywy i wierzymy, że okazane dobro powraca ze zdwojoną siłą.

Nawojowska jednostka od początku swojej działalności stopniowo kompletowała wyposażenie osobiste i bojowe. Dzisiaj na wyposażeniu jednostki znajdują się:

Wyposażenie osobiste strażaka ratownika:

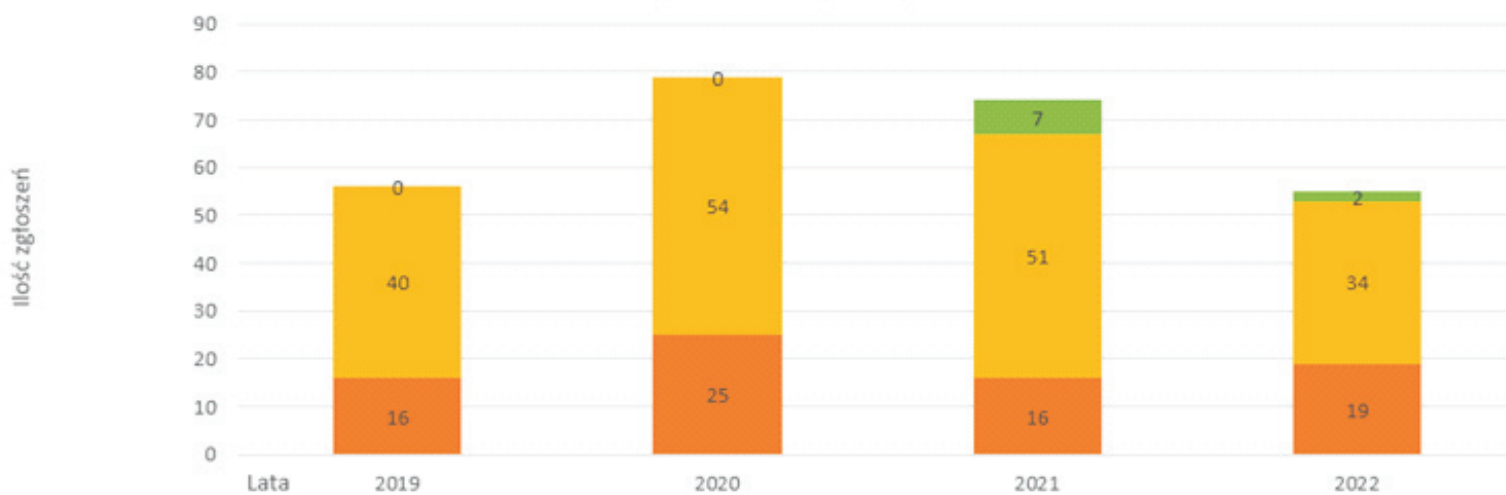
- 53 sztuki bluz polar z napisem STRAŻ
- 18 kompletów ubrań specjalistycznych (spodnie, bluza)
- 4 zestawy aparatów powietrznych z sygnalizatorami bezruchu oraz butlami kompozytowymi z pokrowcami,
- ubrania koszarowe,
- buty bojowe oraz buty gumowe strażackie
- kamera termowizyjna,
- latarki kątowe 6 sztuk,
- szelki bezpieczeństwa
- rękawice strażackie specjalne,
- kurtki wodoszczelne,
- kamizelka ratunkowa straż 4 sztuki,
- radiotelefony przenośne z ładowarkami: 6 szt. Baofeng, 6 szt. Hytera,

Wyposażenie osobiste członków Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej (MDP)

- hełmy i czapki MDP po 10 sztuk,
- umundurowanie pełne koszarowe MDP 52 sztuki,
- ubranie treningowe dress MDP 20 sztuk,
- koszulki t-shirt z haftem MDP 13 sztuk.

Interwencje z udziałem OSP Nawojowa od początku wprowadzenia do podziału bojowego

	2019	2020	2021	2022
Alarmy fałszywe	0	0	7	2
Miejscowe zagrożenia	40	54	51	34
Pożary	16	25	16	19

■ Pożary ■ Miejscowe zagrożenia ■ Alarmy fałszywe

Wyposażenie bojowe JOT:

- Torba medyczna PSP R-1,
- agregat prądowórczy,
- maszt oświetleniowy LED,
- pompa szlamowa WT z węzłem ssawnym,
- pilarka STIHL,
- węże do motopompy, węże tłoczne sztuk 29
- smok ssawny,
- rozdzielacz kulowy.
- defibrylator,
- drabina nasadkowa,
- elektryczna pompa zanurzeniowa,
- drabina pożarnicza 2 przęsłowa
- narzędzia hydrauliczne do ratownictwa technicznego HOLMATRO: nożyce i rozpieracz ramieniowy z węzłami hydraulicznymi, pompa hydrauliczna,
- motopompa pływająca Niagara,
- hooligan 91 cm
- hydronetka plecakowa,
- parawan ochronny,
- prądownice: turbo, piany, z regulatorem dozowania i pojemnikiem 5L SCOTTY, wodno - pianowa
- wytwornica piany,

Wyposażenie MDP służące do ćwiczeń:

- hydronetka metalowa MDP z węzłem,
- tarcza nalewowa MDP,
- tunel stosowany w ćwiczeniu bojowym MDP,
- kładka MDP,
- płótek lekkoatletyczny MDP,
- drabiniasta ściana MDP,
- zestaw fantomów do nauki resuscytacji LAERDAL LITTLE FAMILY QCPR (manekin osoby dorosłej, manekin dziecka, manekin niemowlęcia),
- defibrylator, prądownica, rozdzielacz, smok ssawny skośny oraz linka ratownicza MDP.

Od chwili powstania w budynku remizy dzięki zaangażowaniu członków OSP oraz środkom gminy wykonano szereg działań zwiększających bezpieczeństwo i przyczyniających się do optymalizacji zużycia energii.

Poza montażem na ścianie budynku ze św. Florianem wraz z podświetleniem wykonano:

- montaż sygnalizacji świetlnej przy bramie wjazdowej,
- montaż siłownika do bramy wjazdowej oraz do bramy garażowej,
- montaż systemu alarmowego remizy,
- rozproszanie instalacji elektrycznej oraz wodociągowej na garażu,
- ocieplenie poddasza wełną mineralną,
- montaż paneli fotowoltaicznych na dachu remizy
- montaż pompy ciepła w budynku remizy

Ten stosunkowo krótki okres działalności nawojowskiej jednostki udowodnił potrzebę jej utworzenia celem dbania o bezpieczeństwo naszych mieszkańców. Wszystkim członkom OSP Nawojowa życzymy tyłu powrotów ile wyjazdów do akcji.

K.G.

Dożynki Powiatu Nowosądeckiego

Podczas tegorocznej wystawy AGRO Nawojowa, w drugim dniu imprezy, odbyły się po raz pierwszy - Dożynki Powiatu Nowosądeckiego. Rozpoczęły się uroczystą polową mszą świętą, celebrowaną przez proboszcza parafii NNMP w Nawojowej, ks. Henryka Madziara.

Dożynkowy chleb ponieśli do ołtarza starostowie - Anna i Marek Kulpowie. Nabożeństwu towarzyszyła oprawa muzyczno - słowna przygotowana przez zespoły regionalne Nawojowiaci i Piątkowiaki.

* * *

Po mszy rozpoczął się ceremoniał dożynkowy, podczas którego starostowie dożynek Anna i Marek Kulpowie złożyli na ręce starosty nowosądeckiego - Marka Kwiatkowskiego i wójta gminy Nawojowa - dr inż. Stanisława Kielbasy chleb dożynkowy, przypominający mieszkańcom, że tak jak jest łamany na ołtarzu w trakcie komunii świętej, tak i my zobowiązani jesteśmy codziennie dzielić się nim z innymi. Starosta podziękował rolnikom za ich pracę, włożony trud i poświęcenie. Następnie grupy wieńcowe prezentowały na estradzie własne wieńce dożynkowe, a wśród przedstawionych 13 był również wieniec wykonany przez Koło Gospodyń Wiejskich z Nawojowej.

* * *

Uroczystość dożynkowa nierozzerwalnie związana jest z takimi wieńcami, lecz pewnie nie *Symboliczny plon żniwny zwany wieńcem, plonem pierwotnie powstawał z tzw. /brody/ lub /kozy/ czyli niedokoszonego paska zboża. Był on uroczyście koszo-*

ny przez najlepszego żniwiarza. Następnie z jego kłosów oraz z kłosów pozbieranych na polu po przebytych żniwach wykonywano wianek, który najlepsza żniwiarka na głowie niosła do kościoła. Z czasem, wianek stawał się coraz okazalszy więc niesiono go na wyciągniętych rękach. Później, jako ozdoby, oprócz kwiatów pojawiały się warzywa i owoce toteż wieńce stawały się coraz bogatsze, przybierały coraz bardziej skomplikowane formy, aż do tych, które możemy podziwiać współcześnie.

Twórcy 13 wieńców dożynkowych rywalizowali między sobą, a kompozycje

oceniała komisja specjalistów pracująca w składzie: Jadwiga Adamczyk - regionalistka z Małopolskiego Centrum Kultury Sokół w Nowym Sączu, Benedykt Kafel - etnograf, Zofia Skwarło - regionalistka, Bożena Mynarek - dyrektor Wydziału Edukacji Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu.

Biorąc pod uwagę przygotowane przez organizatora kryteria konkursowe, oceniono i przyznano wyróżnienia i nagrody w dwóch kategoriach: wieńców tradycyjnych i współczesnych.

W kategorii wieńców tradycyjnych I miejsce i nagrodę w wysokości 2000 złotych oraz nagrodę rzeczową otrzymała grupa

wieńcowa Stowarzyszenie Młodów Głębockie – reprezentujące Miasto i Gminę Piwniczna - Zdrój; II miejsce i nagrodę w wysokości 1500 zł oraz nagrodę rzeczową otrzymała grupa wieńcowa KGW Nawojowa – reprezentująca Gminę Nawojowa. Wyróżnienie w tej kategorii i nagrodę rzeczową otrzymała grupa wieńcowa KGW w Powroźniku - reprezentująca Miasto i Gminę Muszyna.

W kategorii wieńców współczesnych, I miejsce i nagrodę w wysokości 1000 zł otrzymała grupa wieńcowa KGW z Siennej – reprezentująca Gminę Gródek nad Dunajcem; II miejsce i nagrodę w wysokości 500 zł przyznano grupie wieńcowej Echo Jaworza reprezentującej Gminę Grybów; III miejsce i nagrodę rzeczową otrzymała grupa wieńcowa KGW Szczereżanki ze Szczereża reprezentująca Gminę Łącko.

* * *

W czasie trwania dożynek odbył się również konkurs na najlepszą potrawę regionalną. Jury wybierało z 19 potraw. Ko-

misja Konkursowa przyznała I miejsce i nagrodę w wysokości 1500 zł - KGW w Popowicach za potrawę kapuśniorka z ziemniakami, II miejsce i nagrodę w wysokości 1000 zł - KGW w Marcinkowicach za potrawę barszcz na głębiach kapuściana-

nych, III miejsce i nagrodę w wysokości 500 zł - KGW Moja Wola Kurowska za potrawę chrzanówka Zosi. Wyróżnienia w tej kategorii i nagrody w wysokości 500 zł przyznano: KGW w Chomranicach, KGW w Nawojowej, KGW w Mogilnie, KGW Cieniawa, KGW w Mszalnicy, KGW wsi Olszana, KGW w Moszczenicy Niżnej, Stowarzyszenie Młodów Głębockie, KGW we Florynce, KGW Szczereżanki w Szczereżu, KGW w Kamionce Wielkiej, Stowarzyszeniu na rzecz Rozwoju wsi Muszynka, KGW w Powroźniku, KGW Krzyżówka, KGW Rytrzanki i Stowarzyszeniu Górali Popradzkich w Przysietnicy.

Wśród gości którzy wzięli udział w uroczystościach dożynkowych byli m.in.: wiceminister sportu i turystyki Andrzej Gut-Mostowy, posłanka Barbara Bartus, senator Wiktor Durlak, wojewoda małopolski Łukasz Kmita, wicewojewoda Mateusz Małodziński, starosta nowosądecki Marek Kwiatkowski, starosta wielicki Adam Kociołek, przewodniczący Rady Powiatu Nowosądeckiego Roman Potoniec, wicestarosta nowosądecki Antoni Koszyk, członkowie Zarządu Powiatu: Zofia Nika i Marian Dobosz, burmistrzowie i wójtowie z Małopolski na czele z wójtem gminy Nawojowa dr inż. Stanisławem Kielbasą, radni powiatowi, prezesi, przedstawiciele instytucji i służb mundurowych.

Dziękując wszystkim za ogromny wkład pracy w przygotowanie I Powiatowych Dożynek starosta nowosądecki Marek Kwiatkowski zaprosił uczestników na przyszłoroczną 2023 imprezę.

(JK)

Dzień Nauczyciela 2022

14 października obchodzony jest Dzień Edukacji Narodowej. Z tej okazji, gminna uroczystość święta, odbyła się w dniu poprzedzającym owo wydarzenie, w Szkole Podstawowej im. bł. Julii Rodzińskiej w Nawojowej. W minionych dwóch latach pandemia zakłóciła nieco obchody, które w poszczególnych placówkach gromadziły jedynie wąskie grona nauczycieli. Teraz można było powrócić do zwyczajów związanych z uroczystością i przeżywać ją wspólnie.

W części artystycznej spotkania prezentacje przygotowali uczniowie klas 3a, 3b, 6a, 6b, 8a i 8b nawojowskiej Szkoły Podstawowej. Podczas występu podziwiano muzyczne i aktorskie talenty młodzieży. Nie zabrakło również humorystycznego akcentu, był nim filmik przedstawiający obraz nauczyciela z perspektywy najmłodszej części społeczności szkolnej. Następnie odbyła się część oficjalna, głos zabrał wójt dr inż. Stanisław Kielbasa, który uroczystie wręczył nagrody wyróżnionym nauczycielom i dyrektorom szkół z Gminy Nawojowa. Byli to:

Maria Bodziony – dyrektor S.P. we Frycowej,

Bernadetta Michalik – dyrektor S.P. w Żeleźnikowej Wielkiej,

Marta Opalska – dyrektor S.P. w Bączej-Kuninie,

Beata Mirek – dyrektor S.P. w Homrzychach,

Andrzej Bogdał – dyrektor S.P. w Żeleźnikowej Małej,

Paweł Bodziony – dyrektor S.P. w Nawojowej,

Agata Kulpa – dyrektor Gminnego Przedszkola Publicznego w Nawojowej,

Ewa Szewczyk – nauczycielka S.P. w Nawojowej,

Krystyna Janusz – nauczycielka S.P. w Nawojowej,

Paulina Nowakowska-Wójsik – nauczycielka S.P. w Bączej-Kuninie,

Anna Chomoncik – nauczycielka S.P. we Frycowej

Ks. Marcin Pikul – nauczyciel S.P. we Frycowej

Następnie dyrektor Szkoły Podstawowej w Nawojowej – Paweł Bodziony złożył życzenia wszystkim pracownikom oświaty i podziękował uczestnikom za udział w uroczystości. Potem, dla pedagogów przygotowano spotkanie, na którym wspominali dawne czasy i wspólne przeżycia.

Wszystkim nauczycielom, pracownikom administracji i obsługi z okazji Dnia Edukacji Narodowej złożono najlepsze życzenia, aby każdy kolejny dzień ich pracy był lepszy od poprzedniego!

(MK)

Nominowano szefów Szkół Podstawowych gminy Nawojowa

Nowi dyrektorzy

Bączka Kunina

Marta Opalska

Pani mgr Marta Opalska mieszkanka Nowego Sącza, ukończyła II Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Nowym Sączu, po maturze rozpoczęła studia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nowym Sączu na kierunku wychowanie fizyczne z edukacją wczesnoszkolną. Tytuł magistra edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej uzyskała na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie.

W 2004 rozpoczęła pracę w Szkole Podstawowej w Bączce – Kuninie jako nauczyciel wychowania fizycznego. W trakcie pracy ukończyła studia podyplomowe z bibliotekoznawstwa i zarządzania oświatą. Od 2008 roku prowadziła też bibliotekę szkolną.

W październiku 2021 roku po odejściu Pani mgr Krystyny Łękańskiej na emeryturę zostało jej powierzone pełnienie obowiązków Dyrektora Szkoły Podstawowej im. Żołnierzy Niezłomnych w Bączce-Kuninie na okres dziesięciu miesięcy. Po tym czasie oraz po pozytywnym wyniku konkursu powierzono Pani mgr Marcie Opalskiej funkcję Dyrektora Szkoły im. Żołnierzy Niezłomnych w Bączce-Kuninie na najbliższą kadencję. Pani Marta jest osobą bardzo pogodną i otwartą, a praca z dziećmi sprawia jej dużo satysfakcji. Prywatnie żona i matka dwóch córek, kocha wędrówki górskie z rodziną, a także w wolnej chwili oddaje się lekturze.

Homrzyska

Beata Mirek

Pani mgr Beata Mirek mieszkanka naszej gminy. Szkołę Podstawową ukończyła w Homrzyskach. Następnie kontynuowała naukę w Publicznym Gimnazjum w Nawojowej, później w I Liceum Ogólnokształcącym im. Jana Długosza w Nowym Sączu. Po maturze rozpoczęła naukę w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nowym Sączu na kierunku nauczanie początkowe z wychowaniem muzycznym. W 2011 roku uzyskała

tytuł magistra pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie.

W następnych latach ukończyła studia podyplomowe: Terapia pedagogiczna, Organizacja i zarządzanie oświatą, Logopedia przedszkolna i szkolna.

W 2009 roku rozpoczęła swoją pierwszą pracę w Szkole Podstawowej w Homrzyskach jako nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej. W swojej karierze zawodowej pracowała również w SP w Nowej Wsi jako nauczyciel terapii pedagogicznej, w Szkole Podstawowej w Nawojowej – nauczyciel logopedii, oraz w Integracyjnym Punkcie Przedszkolnym „Przyjazna Kraina” w Kamionce Wielkiej pełniąc funkcje dyrektora.

Od roku 2014 na stałe zatrudniona w Szkole w Podstawowej w Homrzyskach. Od września 2020 r. po przejściu Pani mgr Jądwigi Czoch na emeryturę przez dwa najtrudniejsze lata w czasie pandemii COVID-19 pełniła obowiązki dyrektora szkoły. Od 1 września 2022 r. po wcześniejszym konkursie i uzyskaniu akceptacji komisji konkursowej Pani mgr Beacie Mirek zostało powierzone stanowisko Dyrektora Szkoły Podstawowej w Homrzyskach na najbliższe 5 lat szkolnych. Prywatnie Pani mgr Beata Mirek mieszka również w Homrzyskach, kocha podróże i zwiedzanie różnych zakątków świata. W wolnym czasie czyta książki zwłaszcza psychologiczne, które pomagają jej w pracy zawodowej i słucha muzyki. Kocha dzieci, a praca z nimi jest jej pasją.

Nawojowa

Paweł Bodziony

Pan mgr Paweł Bodziony urodził się i mieszka w Nowym Sączu. Swoją przygodę z edukacją, jako uczeń, rozpoczął w Szkole Podstawowej nr 15 w Nowym Sączu. Następnie jego życiowa ścieżka zaprowadziła go do „sądeckiego elektryka”, gdzie w 2001 r. ukończył 5-letnie Technikum Elektryczne na kierunku energoelektronika. Jest absolwentem Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu na kierunku edukacja matema-

tyczna – informatyczna. Tytuł magistra uzyskał w 2007r. na Uniwersytecie Rzeszowskim, wydział Matematyczno – Przyrodniczy, na kierunku matematyka. Od 18 lat jestem nauczycielem matematyki, informatyki i później techniki, wcześniej w Publicznym Gimnazjum w Nawojowej, a po reformie w Szkole Podstawowej w Nawojowej. Podczas swojej pracy nieustannie się dokształca, aby jak najlepiej wykonywać swój zawód. Ukończył liczne kursy, szkolenia i studia podyplomowe.

Praca jest po części jego pasją i to się nie zmienia od lat. Często powtarza, że to nie on wybrał zawód, ale zawód wybrał jego. Według Pana Pawła zawód nauczyciela to nie tylko zawód, to wyzwanie i służba na rzecz ucznia; w trosce o jego dobro, to też dobre imię szkoły i dbałość o budowanie jej pozytywnego wizerunku w środowisku lokalnym i ponadlokalnym. Od 1 września 2022 roku Pan mgr Paweł Bodziony objął funkcję Dyrektora Szkoły Podstawowej im. bł. Julii Rodzińskiej w Nawojowej. Prywatnie mąż i ojciec dwójki dzieci. W wolnym czasie lubi grać w siatkówkę, piłkę nożną oraz jeździć na rowerze. Jego zainteresowania to również muzyka, film oraz czytanie książek.

(MK)

Nowo zatrudnieni specjaliści w szkołach

Od roku szkolnego 2022/23 we wszystkich szkołach podstawowych i przedszkolach obowiązują nowe zasady zatrudniania nauczycieli specjalistów. Oznacza to, że od 1 września szkoły, które nie posiadały w swoich kadrach psychologów, pedagogów, logopedów i terapeutów pedagogicznych musiały zapewnić zatrudnienie tych nauczycieli, a dyrektorzy placówek edukacyjnych mieli za zadanie szybko uporać się z poszukiwaniem nowych pracowników.

Zgodnie z założonymi zmianami, każda szkoła musi zatrudniać nauczycieli specjalistów, a ich wymiar etatu uzależniony jest od wielkości placówki, w przeliczeniu na liczbę uczniów. Tym sposobem ustalono sztywne limity zatrudnienia. W naszych placówkach kształtuje się to następująco:

Szkoła Podstawowa w Homrzychkach – 0,5 etatu

Szkoła Podstawowa w Bączej-Kuninie – 1 etat

Szkoła Podstawowa w Żeleźnikowej Małej – 1,5 etatu

Szkoła Podstawowa w Żeleźnikowej Wielkiej – 1,5 etatu

Szkoła Podstawowa we Frycowej – 1,7 etatu

Szkoła Podstawowa w Nawojowej – 1,9 etatu

Gminne Przedszkole Publiczne w Nawojowej - 1,5 etatu

Wprowadzone limity obejmują sumę wszystkich nauczycieli specjalistów, oznacza to że nie każdy specjalista ma taki sam wymiar etatu. Ilość godzin wynikających z zatrudnienia musi mieć odzwierciedlenie w potrzebach uczniów danej szkoły, dlatego w każdej placówce przydział tych godzin jest różny.

Należy wspomnieć, że w nowelizacji ustawy Karta Nauczyciela wprowadzono też nowe stanowisko - pedagog specjalny. Funkcjonuje ono obok pedagoga szkolnego, psychologa szkolnego, terapeuty pedagogicznego oraz logopedy.

Praca pedagoga szkolnego

Jest niezwykle dynamiczna i nieprzewidywalna. Każdy dzień niesie inne wyzwania – niekiedy bywa bardzo spokojnie, innym razem trzeba rozwiązywać wiele problemów. Pracę pedagoga szkolnego można podzielić na dwa obszary – pracę z dokumentacją oraz pracę z ludźmi: uczniami, rodzicami, nauczycielami, wychowawcami, szkolnymi specjalistami, dyrekcją oraz instytucjami współpracującymi z placówką. Pedagog szkolny nie jest samotną wyspą, a wszelkie działania służące dobru dziecka podejmowane są we współpracy z innymi pracownikami szkoły lub instytucjami. Szkolny pedagog najważniejsze kontakty nawiązuje z psychologiem szkolnym. Zadania psychologa są bardzo zbliżone do tych, którymi zajmuje się właśnie pedagog, jednak nie oznacza to, że obaj mają identyczne funkcje – tak nie jest. Pedagog szkolny, to zupełnie inne stanowisko, niż psycholog i mimo, że współpraca tych specjalistów jest ścisła, nie można ich utożsamiać.

Kolejnym bardzo ważnym, a może nawet najważniejszym aspektem pracy pedagoga szkolnego jest pomoc i wsparcie udzielane uczniom. Warto prowadzić bieżące obserwacje swoich podopiecznych, orientować się w ich sytuacji szkolnej kontaktując się często z wychowawcami, jak i rodzinnej, materialnej, poprzez współpracę z rodzicami. Należy informować rodziców o dyżurach i spotkaniach. Pomoc powinna być udzielana zgodnie z bieżącymi potrzebami. Uczeń musi mieć możliwość skorzystania ze spotkania i rozmowy z pedagogiem szkolnym, jeśli tego potrzebuje. W sytuacjach trudnych, kryzysowych pedagog szkolny interweniuje zgodnie ze swymi uprawnieniami. Czasami pełni rolę mediatora, jeśli w grę wchodzi konflikt rówieśniczy.

Stanowisko pedagoga specjalnego to nowość w placówkach oświatowych

Przypomnijmy raz jeszcze, że pedagog specjalny współpracuje z całą strukturą organizacją szkoły, dyrektorem placówki, wychowawcami, nauczycielami, specjalistami, rodzicami i głównie uczniami. Prowadząc konsultacje, porady, szkolenia wspiera działalność placówki, także w kwestiach pedagogicznych. Ponadto, najważniejszym zadaniem pedagoga specjalnego jest objęcie pomocą dzieci legitymujące się orzeczeniem dowodzącym potrzeby wprowadzenia kształcenia specjalnego, ich rodziców, a także uczniów, którym zalecono pomoc psychologiczno - pedagogiczną.

Praca pedagoga specjalnego z pewnością przyniesie zaskakujące efekty, choć teraz dla większości z nich obecny rok szkolny będzie pełen chaosu i wysiłku celem adaptacji do nowej rzeczywistości i nowych obowiązków. Są jednak potrzebni w placówkach oświatowych, choćby dla odciążenia pedagogów i psychologów szkolnych, w pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Teraz wszyscy uczyliśmy się, jak wykorzystać takiego specjalistę. Pedagog specjalny i pedagog szkolny będą wspólnie koordynować działania mające zapewnić, jak najlepszą pomoc uczniom objętym kształceniem specjalnym, pomocą psychologiczno-pedagogiczną, a wspólnie z psychologiem czuwać będą nad organizacją udzielania koniecznego wsparcia w placówce oświatowej.

(MK)

Działalność świetlicy w Żeleznikowej Małej

Celem działalności świetlicy jest przede wszystkim zapewnienie opieki uczniom po zajęciach lekcyjnych w bezpiecznym i miłym otoczeniu.

Świetlica wiejska prowadzi działalność opiekuńczo-wychowawczo-dydaktyczną.

Staramy się aby czas spędzony w świetlicy szkolnej, sprzyjał rozwijaniu zainteresowań oraz stworzenie warunków do aktywnego wypoczynku

Z świetlicy korzystają uczniowie z przedszkola, klas 1-3 i 4-8.

Zajęcia realizowane w ciągu dnia

1. Gry i Zabawy integrujące grupę
2. Zajęcia plastyczno – techniczne
3. Ogólno - rozwojowe sportowe
4. Gry stolikowe (szachy) i komputerowe
5. Zabawy tematyczne w kąciakach zainteresowań
6. Pomoc w odrabianiu pracy domowej;

Ponadto w świetlicy organizowane są spotkania rady sołeckiej, próby wokalo- artystyczne zespołu „Skierki” zbiórki ministrantów oraz spotkania seniorów. Obecnie świetlica realizuje zadania pn. „Małopolskie świetlice wiejskie 2022” polegające na doposażeniu świetlicy w niezbędny sprzęt i wyposażenie do prowadzenia zajęć. Całkowita wartość realizacji zadania to 28 000 tys. zł.

(P)

Koło Gospodyń Wiejskich w Nawojowej

Gospodarne i wyjątkowe

W październiku ubiegłego roku w Nawojowej powstało Koło Gospodyń Wiejskich. Panie z tej miejscowości utworzyły komitet założycielski składający się z dziesięciu osób, który powołał do życia wspomnianą organizację. Działa ona na podstawie przyjętego statutu, w którym określono jej cele i zasady funkcjonowania. Aktualnie Koło liczy 30 osób, w wieku od około dwudziestu, do siedemdziesięciu paru lat.

Członkinie zrzeszone w organizacji, zgodnie z dewizą Koła Gospodyń Wiejskich, brzmiącą „kobiety gospodarne i wyjątkowe”, obdarzone są wieloma talentami artystycznymi i kulinarnymi. Oprócz tradycyjnych ciast i potraw, chętnie przygotowują: zapiekane pierogi z kaszą gryczaną i grzybami, zacierkę z grochem, smalec, placki na sodzie z masłem czosnkowym i wszelkiego rodzaju wypieki z piernikowymi „Nawojowskimi Wiankami” na czele.

Uczestnictwo i osiągnięcia

Koło Gospodyń Wiejskich w Nawojowej działa niespełna rok, a już może pochwalić się licznymi osiągnięciami. W czerwcu, w Nawojowej odbyły się „I Potyczki Kół Gospodyń Wiejskich”, na których nasze K G W zdobyło I miejsce.

Na wrześniowej wystawie „AGRO Nawojowa 2022” Koło Gospodyń Wiejskich prowadziło własne stoisko, gdzie można było skosztować potraw i ciast przygotowanych własnoręcznie przez członkinie Koła. W trakcie imprezy odbył się konkurs na najlepszą potrawę regionalną. Nawojowska zacierka z grochem – została zgłoszona do konkursu i zdobyła wyróżnienie.

Jedną z ważniejszych nagród, którą nawojowskie Koło Gospodyń Wiejskich może się poszczycić, było zdobycie drugiego miejsca za wykonanie wieńca dożynkowego, metodą tradycyjną, w konkursie zorganizowanym podczas Powiatowych Dożynek na AGRO Nawojowa 2022. To wyczyn godny zapamiętania, ponieważ Koło dowiedziało się o konieczności wypłatania wieńca dożynkowego, niespełna dwa miesiące przed imprezą, gdy żniwa prawie

ukończono, a wiadomo, iż zboże do wieńca dożynkowego musi być skoszone ręcznie, zebrane bezpośrednio przed żniwami i odpowiednio wysuszone. Problemem

stało się zdobycie innych gatunków zbóż. Choć gmina Nawojowa jest gminą wiejską, nie łatwo było pozyskać odpowiednie gatunki. W poszukiwaniu tego materiału włączył się osobiście sam wójt. Wsparł nas również Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej i nawojowska Szkoła Rolnicza.

Praca, rozrywka, rozbudowa struktur

Koło Gospodyń Wiejskich już po raz drugi uczestniczyło w spotkaniu organizowanym z okazji Święta Odzyskania Niepodległości, serwując zebranych wysmienitą grochówkę.

Na kiermaszach bożonarodzeniowym i wielkanocnym, w których bierze udział, można nabyć dekoracje i stroiki świąteczne wykonane przez nasze panie oraz skosztować smakowitych ciast i ciasteczek. W tym roku K G W po raz pierwszy brało udział we Frycowskiej Familjadzie. Ponadto, w Nawojowej włączyło się w działalność Nawojowskiego Centrum Wolontariatu.

Członkostwo w Kole Gospodyń Wiejskich to nie tylko praca i obowiązki, to również przyjemności. Panie spotykają się z okazji Dnia Kobiet oraz na towarzy-

skich ogniskach i pieczeniu kiełbasy. Niedawno zorganizowano też wycieczkę do Sandomierza.

Koło stale współpracuje z Urzędem Gminy i Gminnym Ośrodkiem Kultury. Od nowego roku członkinie będą się spotykać w nowym obiekcie wybudowanym

dla potrzeb aktywizacji społecznej i zawodowej w Nawojowej, przy ulicy Ogrodowej 8, we własnych pomieszczeniach przydzielonych przez wójta.

W szeregach K G W mogą wstępować wszyscy chętni, zarówno kobiety, jak i mężczyźni. Panów prosimy, aby nie sugerowali się nazwą koła, bo nie tylko Gospodynie ale i Gospodarze mogą być jego członkami.

Dane kontaktowe; email: kgw.nawojowa@interia.pl telefon 506 681 087.

Przewodnicząca KGW
Lucyna Pasternak

Mamy coraz więcej swojego prądu

Bieżący rok to wzmożone działania inwestycyjne związane z montażem kolejnych instalacji fotowoltaicznych. Gminy obowiązują prawnym wymóg podejmowania działań ukierunkowanych na ochronę środowiska – w tym na ograniczenie emisji szkodliwych pyłów i gazów do atmosfery. Idealnym sposobem na jednoczesne realizowanie tych dwóch zadań jest właśnie fotowoltaika, która pozwala na przekształcenie promieniowania słonecznego w energię elektryczną w sposób cichy, bezobsługowy i co najważniejsze – ekologiczny. W tym zadaniu Nawojowa przoduje w powiecie.

W roku bieżącym Gmina zainstalowała 7 nowych instalacji na budynkach będących własnością samorządu. Łączna moc zainstalowana wynosi 80 kW. Nowe instalacje pojawiły się na budynkach: Szkoły Podstawowej w Nawojowej, Przedszkolu i zapleczu sportowym w Żeleźnikowej Małej, Szkole Podstawowej w Homrzychach, świetlicy we Frycowej, budynku warsztatowym w Nawojowej i budynku administracyjnym cmentarza komunalnego. Zadanie pochłonęło około 400 tys. złotych. Środki pochodzą z udziału PIT – art.70 J ustawy o dochodach JST – na wsparcie realizacji zadań, w tym zadań, o których mowa w art. 70 k przepisy epizodyczne ust. 1.

(EN)

Dotacje gminne do fotowoltaiki

Gmina Nawojowa podejmuje ciągłe działania na rzecz poprawy jakości powietrza. W tym roku oprócz gminnego programu dotacji na wymianę „kopciuchów”, gmina dofinansowała ze środków własnych zakup i montaż instalacji fotowoltaicznych. Dofinansowanie w wysokości 3 tys. zł obejmowało zakup, montaż mikroinstalacji fotowoltaicznych o zainstalowanej mocy elektrycznej od 3,5 kW. **Uprawnionym do otrzymania dotacji był mieszkaniec, który posiadał tytuł prawny do nieruchomości, na której zainstalowano urządzenie będące przedmiotem dotacji, zamontował urządzenie na budynku mieszkalnym bądź w obrębie budynku objętego dotacją, realizując inwestycję zastosował urządzenia posiadające ważne certyfikaty oraz złożył w terminie kompletny wniosek o przyznanie dofinansowania, podpisał umowę z Gminą i w zadeklarowanym terminie po przeprowadzeniu inwestycji dostarczył wniosek o wypłatę dotacji.** Z gminnego programu skorzystało 16 mieszkańców.

(DK)

Modernizacja systemu grzewczego

Gmina w roku obecnym podjęła szereg działań związanych z modernizacją systemów ogrzewania. W budynku Ochotniczej Straży Pożarnej zainstalowano nowoczesną pompę ciepła.

Biorąc pod uwagę fakt, że w budynku w latach poprzednich zamontowano instalację fotowoltaiczną montaż pomp ograniczył wydatki na energię cieplną.

Dzięki wykorzystaniu energii odnawialnej, pompy ciepła należą do najbardziej efektywnych energetycznie urządzeń grzewczych. Licząc się ze wzrostem cen za paliwo gazowe, powyższe spowoduje diametralne ograniczenie kwot pieniężnych na rachunkach. Nowe pompy zamontowane zostaną również w budynku komunalnym w Żeleźnikowej Wielkiej. Koszt obu zadań wyniesie około 190 tys. zł.

(EN)

Apel !!!

Gaście światła obywatele!!!

Dziś, w trudnych czasach kryzysu gospodarczego, zwanego też z powodu wojny na Ukrainie putinkryzysem, dwie stare sentencje przelatują mi przez głowę, doniosłe i roztropne niezależnie od ustroju, czy cywilizacyjnego pułapu. To słowa Johanna Wolfganga Goethego – „Więcej światła” – jakże istotnego dla życia człowieka na Ziemi, bo kiedy brak słońca, łakniemy oświetlenia ze sztucznego źródła. Druga zaś jest cytatem z songu protestu opozycyjnego barda w latach „gierkowszczyzny”, Stanisława Klawe – „gaście światła obywatele, elektrownie czekają na prąd”. Ten poeta, pieśniarz swoją twórczością łagodził obyczaje i mimo energetycznego niedostatku (słynny 20 st. zasilania) zabiegał o nie gaszenie ducha patriotycznego Polaków.

Nie chce się wierzyć, że poważnie zbliżyliśmy się do rzeczywistości z filmów Stanisława Barei. Choć przytomni i pomni własnej tragicznej historii, daleko nam do wyciągnięcia właściwych wniosków, uzyskania pożądanej i bezpiecznej pozycji w świecie – politycznie i ekonomicznie. No cóż, nie może nas cechować bezradność, musimy wspólnie zadbać o przetrwanie „dziś” obecnego kryzysu i utrzymanie solidnego rozwoju na kolejne lata. Gaście światła, ale nie gaście patriotycznej odpowiedzialności.

Nikt nie obiecywał, że będzie łatwo! Skierowane do rządu wołanie – POMÓŻCIE – doczekało się odpowiedzi ustami premiera, zapewniających nas o licznych tarczach, dopłatach, subwencjach, pomocy materialnej i rzeczowej. Nie zwalnia to

jednak obywateli z preferowania zachowań, które wspomogą państwo w restrukturyzacji energetyki, pozwolą podejmować decyzje o poprowadzeniu rozsądnych inwestycji zapewniających niezagrożony (także z zewnątrz) dostęp do prądu elektrycznego, pozyskiwania gazu ziemnego, ropy naftowej, a w wyznaczonym przedziale czasowym, również węgla.

„Żyjmy więc bracia, żyjmy OSZCZĘDNIE, bo wszystko może być...”

Słowa Osieckiej ze „Śpiewki o pękniętym sercu”, mają tu prorocze odniesienie. Myślę, że wybitna poetka nie obrazi się (w zaświatach) za ich cytowanie, ale OSZCZĘDNOŚĆ musi towarzyszyć wszelkim naszym działaniom, żeby przetrwać, przeżyć – „bo przecież chce się żyć”...kończy strofki utworu.

Zanim powstaną przesłanki prawne do budowy obiektów pozyskujących bioenergię, czy zasilanych atomem, starajmy się zużywać owej energii jedynie tyle, ile konieczne jest do zaspokojenia najistotniejszych potrzeb. We własnych domach ograniczmy oświetlenie pomieszczeń, (szczególnie jeśli w nich nie przebywamy), pracę urządzeń pożerających prąd, a zbędnych do funkcjonowania gospodarstwa. Zamontujmy energooszczędne komponenty w systemach oświetlenia i ogrzewania, zmniejszmy temperaturę w domu zaledwie o 2, 3 stop. C. Zmieńmy profil gospodarowania, ekonomiczniej zużywajmy gaz, węgiel, inne rodzaje paliw. Ograniczymy wydatki z własnego portfela i umożliwimy dostęp liczniejszej grupie społeczeństwa do w/w źródeł energii, do

ciepła i zdrowego, bezpiecznego życia. Nie dopuścimy do sytuacji z przed 40 lat, kiedy 20 stopień zasilania zmuszał ludzi, aby siedzieli w ciemności, przy ogarku świeczki (ich też brakowało), ubierania kilku warstw odzieży „na cebulkę”, żeby – szcękając zębami – dotrzeć do świtu.

Musimy być przygotowani również na OSZCZĘDNOŚCI, które wprowadzi samorząd gminy. Bez takiego działania nie ma szans prowadzenia potrzebnych inwestycji komunalnych ułatwiających żywot mieszkańcom. A przecież bezpieczne szlaki komunikacyjne, infrastruktura wodno – kanalizacyjna, gazowa, użyteczne obiekty wielofunkcyjne dla celów ochrony zdrowia, edukacji, właściwego spożytkowania czasu wolnego, rozwoju kultury, sportu, wypoczynku, turystyki – SĄ KONIECZNE.

Zatem, uznajmy czasowy przymus ograniczania oświetlenia dróg i ulic w godzinach późno nocnych, bądźmy wyrozumiali dla skromniejszego ozdobienia naszych terenów świąteczną iluminacją, wreszcie zaakceptujmy zmiany godzin pracy instytucji publicznych, administracyjnych, oświatowych, czy kultury, aby swe zadania przez okres zimowy wypełniały w maksymalnym zakresie jeszcze przy dziennym świetle. O tej porze roku jest go niewiele.

Uwaga! Mogą zdarzyć się inne jeszcze potrzeby oszczędnościowe, choć władze gminy starają się nie dopuścić do nich. Jeśli uda się zmniejszyć zużycie energii elektrycznej oraz z innych rodzajów paliw o 10 do 15 proc. spokojnie przetrzymamy najtrudniejszy okres roku.

A poza tym bądźmy, w tych kiepskich i niebezpiecznych czasach, wobec siebie ŻYCZLIWI. (Amen)

(An)

Oплата planistyczna

Oплата planistyczna, nazywana też rentą planistyczną to jednorazowa оплата na rzecz gminy, naliczana z tytułu nieruchomości, dla której w ciągu ostatnich 5 lat zmienił się lub został uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Podstawę prawną do naliczania оплаты planistycznej stanowi ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z jej art. 36 ust. 4, obowiązek zapłaty powstaje, jeżeli w związku z uchwaleniem planu miejscowego, bądź

też jego zmianą, wartość nieruchomości wzrosła, a właściciel lub użytkownik wieczysty zbywa tę nieruchomość. Jeżeli doszło do uchwalenia lub zmiany planu, konieczne jest dokonanie oceny, czy nastąpił wzrost wartości sprzedawanej nieruchomości. Zwykle dzieje się tak, gdy zmienia się przeznaczenie gruntu, zwłaszcza z przeznaczenia rolnego na budownictwo mieszkaniowe. Opłatę określa się w stosunku procentowym do wzrostu wartości nieruchomości. Oblicza się ją w oparciu o wycenę nieruchomości

dokonaną przez rzeczoznawcę majątkowego.

Wielu właścicieli nieruchomości objętych planem miejscowym nie ma świadomości istnienia оплаты planistycznej. Dowiadują się o niej dopiero podczas sprzedaży nieruchomości w wyniku doręczenia im decyzji. Dlatego też planując sprzedaż nieruchomości, należy dowiedzieć się, czy w ciągu ostatnich 5 lat był dla niej uchwalony lub zmieniany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Informacje te uzyskać można w Urzędzie Gminy. (AP)

Unijny obowiązek oszczędzania energii

Rządowe sposoby realizacji zaleceń

Projektowane unijne rozporządzenie przewiduje redukcję zużycia prądu w każdym państwie członkowskim o 10 procent. Konieczne będą także regulacje krajowe, które zachęcą lub zmuszą do ograniczenia zużycia energii elektrycznej. W ekstremalnych sytuacjach będzie można nawet wyłączać prąd określonym grupom odbiorców. Choćby z powodu strajku lub niepokojów społecznych.

Zaproponowane przez Komisję Europejską 14 września rozporządzenie „w sprawie interwencji w sytuacji nadzwyczajnej w celu rozwiązania problemu wysokich cen energii” przewiduje szereg środków będących interwencją w rynek energii. Zachęca ono też państwa członkowskie do zmniejszenia całkowitego miesięcznego zużycia energii elektrycznej brutto o 10 proc. Ma też nastąpić pięcioprocentowa redukcja zużycia w godzinach szczytu.

Rozporządzenie ma zostać przyjęte w nadzwyczajnym trybie, przewidzianym w Traktacie o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej dla sytuacji wymagających szybkiego działania. Wynika stąd pewien poziom ogólności jego przepisów. Projekt rozporządzenia nie przewiduje, jakimi konkretnie metodami ma zostać osiągnięta wspomniana w nim redukcja zużycia. Na razie niektóre lokalne samorządy, nie oglądając się na władze centralne już zdecydowały np. o wyłączeniu oświetlenia ulicznego w późnych godzinach nocnych. Pojawiają się też informacje o wewnętrznych zarządzeniach w niektórych resortach rządowych, stanowiące o oszczędzaniu prądu. A jakie mogą być środki prawne, którymi rząd doprowadzi do redukcji zużycia elektryczności na szeroką skalę?

Opinie ekspertów

Michał Motylewski, radca prawny w Zespole Energetyki i Zasobów Naturalnych w kancelarii Dentons jest przekonany, że nie ma jednego prostego rozwiązania czy konkretnego aktu prawnego, który na poziomie krajowym pozwoliłby osiągnąć ten cel.

- Wydaje się, że jednym z takich środków może być, sugerowane już przez władze, ustanowienie progresywnych taryf dla odbiorców indywidualnych. Kto zużywałby prąd do pewnego poziomu, płaciłby zwykłą stawkę za kilowatogodzinę, ale po przekroczeniu pewnego wolumenu zużycia stawka byłaby wyraźnie wyższa - przypomina ekspert. Przyczynkiem do takiej reformy może być zapowiedź rzą-

du zamrożenia cen energii dla odbiorców indywidualnych, którzy nie przekroczą określonych pułapów zużycia.

Inne rozwiązania byłyby adekwatne dla przemysłu, zwłaszcza branż energochłonnych. Na razie rząd zapowiedział dla nich pakiet pomocowy, łagodzący wzrost cen prądu. Według Michała Motylewskiego, rozsądnym rozwiązaniem wydaje się wdrożenie systemu zachęt dla fabryk. - Mogłyby one tak przeorganizować proces produkcyjny, by pobierać mniej prądu w godzinach szczytu, a rozłożyć ten pobór inaczej w ciągu doby - proponuje Motylewski.

Inny ekspert prawa energetycznego, adwokat dr Radosław Maruszkin wskazuje, że rynek energetyczny jest dziś na tyle silnie regulowany, że nawet na podstawie istniejących już przepisów możliwe są ograniczenia. - Na przykład prawo energetyczne w art. 11 i następnych przewiduje możliwość ograniczania dostaw prądu w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dostaw energii. Może to być sytuacja związana np. z obniżeniem dostępnych rezerw zdolności wytwórczych poniżej niezbędnych wielkości - przypomina prawnik.

Wspomniane przez dr. Maruszkina regulacje przypominają „dwudziesty stopień zasilania”, pojęcie znane z lat PRL, gdy w czasie gospodarczego kryzysu masowo wyłączano prąd dla odbiorców indywidualnych, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Dziś, czasem używa się na takie wyłączenia anglojęzycznego zwrotu „blackout”, a prawo energetyczne przewiduje dla Rady Ministrów oraz dla Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki kompetencje do decyzji o wyłączeniu prądu. Dotyczą one określonych sytuacji. Poza niskimi rezerwami energii, przyczyną takich decyzji może być nawet strajk lub niepokoje społeczne (art. 11c ust. 1 prawa energetycznego).

- W takiej sytuacji w pierwszej kolejności można nakazać wyłączenie urządzeń, które nie są konieczne do bezpiecznego życia, a jedynie je ułatwiają, np. schody ruchome w galeriach handlowych. Jeśli sytuacja jest

poważniejsza, wyłącza się dostawy energii dla przemysłu, w następnej kolejności dla gospodarstw domowych, a w krańcowo trudnej także dla szpitali. Takie ograniczenia mogą też dotyczyć dostaw ciepła - wyjaśnia Radosław Maruszkin.

Ekspertci zauważają, że cel 10-procentowej redukcji można osiągnąć nie tylko środkami prawnymi. Zgodnie wskazują, że sporo efektów może dać przemysłowa polityka informacyjna, osławiająca społeczeństwo z koniecznością oszczędzania energii, a biznesowi pozwala na większą elastyczność i przygotowania.

Michał Motylewski wskazuje, że bardzo skuteczne byłyby też nowe narzędzia techniczne, np. szersze sięgnięcie po inteligentne opomiarowanie zużycia energii (tzw. smart metering). - Każdy odbiorca, także indywidualny, byłby wyposażony w narzędzie, np. aplikację na telefon, mierzącą poziom zużycia o różnych porach. Pozwalałoby to np. przesunąć pranie czy ładowanie samochodu elektrycznego na bardziej optymalną porę, by w ten sposób odciążać sieć i zaoszczędzić na cenie energii - tłumaczy ekspert. Jego zdaniem taki smart metering w połączeniu z odpowiednimi premiami za optymalizację użycia mógłby być bardzo skuteczny, choć na jego upowszechnienie pewnie przyjdzie nam jeszcze poczekać.

Z kolei Radosław Maruszkin podkreśla, że w dzisiejszej sytuacji oszczędności prądu to nie wszystko, gdyż należy oszczędzać także paliwa. - Wydaje się logiczne, by dla oszczędności paliw rząd wprowadził zachęty do korzystania np. z transportu publicznego - mówi ekspert.

Na wymuszoną redukcję zużycia zanosilo się w ostatni piątek, 23 września. Polskie Sieci Elektroenergetyczne ogłosiły wtedy okresy zagrożenia na rynku mocy w godzinach 19.00 - 20.00 oraz 20.00 - 21.00. Jednak prądu nie wyłączono.

- Nie grozi nam blackout. System energetyczny pracuje bezpiecznie nie ma zagrożenia dostaw energii do odbiorców. Mechanizm rynku mocy działa skutecznie - zapewniała w piątek minister klimatu i środowiska Anna Moskwa.

(TB)

Czytaj więcej na Prawo.pl:

<https://www.prawo.pl/biznes/redukcja-zuzycia-pradu-bedzie-konieczna,517493.html>

Apel !!!

O właściwą opiekę nad zwierzętami domowymi

Przypominamy o obowiązujących przepisach prawa, dotyczących należytej kontroli i utrzymywania zwierząt domowych w tym psów w gospodarstwach.

Apelujemy do mieszkańców o zwracanie uwagi na problemy zwierząt żyjących na terenie gminy.

W ostatnim okresie pojawiła się spora ilość psów, wałęsających się po naszym terenie bez żadnego nadzoru, które mogą stanowić niebezpieczeństwo dla użytkowników dróg, mieszkańców, a szczególnie dzieci.

W większości mają one swoich właścicieli, a pojawiające się czasami „bezzaświadczeni” psy, to głównie zwierzęta niedopilnowane przez mieszkańców. Ot, zwykły ludzki brak odpowiedzialności!

Nie zawsze o bezdomności psa świadczy jedynie fakt, że pojawia się o pewnych porach w danej okolicy, choć takie przypadki są szczególnie liczne w okresie godowym zwierząt. Watahy psów potrafią nie tylko „pilnować” nieruchomości, w której przebywa suka, ale potrafią odbywać wielokil-

ometrowe wędrówki poszukując samicy. Zatem, wszystkich właścicieli psów wzywa się do zatrzymywania ich na terenie własnych posesji. Prosimy mieszkańców o solidne i skuteczne zabezpieczenie furtok, bram, ogrodzeń, tak aby zwierzęta, głównie psy, nie mogły opuszczać gospodarstw bez wiedzy właściciela.

Ustawa o ochronie zwierząt, w art. 10 a; ust. 3 mówi: „zabrania się puszczania psów bez możliwości ich kontroli i bez oznakowania umożliwiającego identyfikację właściciela lub opiekuna”.

Także zgodnie z „Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Nawojowa”, przyjętym uchwałą Nr XXIV/184/20 Rady Gminy Nawojowa, z 4 września 2020 r., § 13 - osoby utrzymujące zwierzęta domowe zobowiązane są zastosować się do następujących zasad:

- utrzymywanie zwierząt domowych nie może stanowić zagrożenia lub uciążliwości dla ludzi
- sprawowanie opieki nad zwierzętami w sposób wykluczający zagrożenia bez-

pieczeństwa lub uciążliwości dla ludzi jest obowiązkiem ich właścicieli bądź opiekunów.

- osoby hodujące zwierzęta domowe, w szczególności psy, zobowiązane są trzymać je na terenie swojej nieruchomości.”

Zwracamy uwagę, iż nieprzestrzeżenie w/w zasad skutkować może sankcjami w stosunku do właściciela zwierzęcia, wynikającymi z art. 77 Kodeksu Wykroczeń stanowiącego, że:

§ 1. Kto nie zachowuje zwykłych lub nakazanych środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Kto dopuszcza się czynu określonego w § 1 przy trzymaniu zwierzęcia, które swoim zachowaniem stwarza niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia człowieka, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny albo karze nagany.”

(ML)

Zamieszanie wokół dodatków węglowych a deklaracje do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków

Dodatek węglowy, czyli dofinansowanie do zakupu węgla, został wprowadzony ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. Zgodnie z ustawą: „Dodatek węglowy przysługuje osobie w gospodarstwie domowym, w przypadku gdy głównym źródłem ogrzewania gospodarstwa domowego jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane paliwami stałymi, wpisane lub zgłoszone do centralnej ewidencji emisyjności budynków, o której mowa w art.27a ust.1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków (Dz.U. z 2022 r. poz.438, 1561 i1576). Po ogłoszeniu ustawy, aby móc skorzystać z dodatku, mieszkańcy, którzy nie zgłosili pieca węglowego czy stosowanego paliwa – węgiel, zaczęli nanosić zmiany w deklaracjach. W samym

sierpniu 2022 r. do urzędu wpłynęło około 100 zmian deklaracji do CEEB. W związku z dużym zamieszanym w deklaracjach źródeł ogrzewania nastąpiła pierwsza nowelizacja ustawy o dodatku węglowym. I tak 15 września 2022 r. prezydent podpisał ustawę o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła, w związku z sytuacją na rynku paliw. Wprowadzono zapisy, które ograniczyły przyznawanie świadczenia. Po pierwsze wprowadzono zapis - jeden dodatek na jeden adres. Doprecyzowano także zgłoszenia źródeł ogrzewania w deklaracjach do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków zapisując, że deklaracja do CEEB musi być zgłoszona do 11 sierpnia 2022 r. Wydłużono także czas na rozpatrywanie wniosków do 2 miesięcy. Wprowadzone zmiany obejmowały wszystkie wnioski o dodatek węglowy złożone od dnia wejścia w życie ustawy. Druga zmiana została wprowadzona mocą ustawy

z dnia 27 października 2022 r. o zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych. Nowe przepisy przewidują możliwość uzyskania dodatku węglowego dla każdego z gospodarstw pod tym samym adresem, oczywiście po spełnieniu wszystkich wymagań w tym zakresie (m.in. posiadanie odrębnego lokalu, złożenie odrębnej deklaracji za śmieci na każdy lokal). Wprowadzone dodatki do stosowanego opału spowodowały duże zamieszanie, bowiem podstawą wypłaty jest wpis do CEEB. Mieszkańcy, którzy od razu po pierwszym lipca 2021 r. złożyli poprawną deklarację o sposobie ogrzewania budynku, a następnie złożyli wniosek na opał, po pozytywnym rozpatrzeniu dokumentów byli uprawnieni do pobrania świadczenia. Problem pojawił się przy zmianach deklaracji po 11 sierpnia, mieszkańcy dostawali decyzję odmowną o wypłatę dodatku węglowego.

(MG)

Wieloaspektowa pomoc państwa Rodzinom w 2022 roku

To rok dodatków osłonowych. Pierwszym - jest wsparcie finansowe wprowadzone w ramach tarczy antyinflacyjnej. Przysługiwało osobom mieszkającym i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, prowadzącym jednoosobowe gospodarstwo domowe, u których wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekraczała 2100 zł netto. Osoby żyjące w wieloosobowych gospodarstwach domowych otrzymywały wsparcie, jeśli wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekraczała 1500 zł na członka rodziny. Wnioski składano od stycznia do października.

Dodatek osłonowy wynosił rocznie:

- 1) 400 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego;
- 2) 600 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób;
- 3) 850 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób;
- 4) 1150 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

Natomiast dodatek osłonowy, w przypadku gdy głównym źródłem ogrzewania domu jest kocioł na paliwo stałe, kominek, tzw. koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane węglem albo paliwami węgl pochodnymi, zgłoszone do centralnej ewidencji emisyjności budynków, wynosił rocznie:

- 1) 500 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego;
- 2) 750 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób;
- 3) 1062,50 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób;
- 4) 1437,50 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

* * *

W Gminie Nawojowa wnioski należało składać w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej.

Do 31 października br. złożono 1 574 wnioski, zaś świadczeń wypłacono 1 057 522,17 zł. Ostatnie ich przekazanie nastąpi do 2 grudnia 2022 r.

Kolejnym dodatkiem wspierającym wydatki dużej grupy gospodarstw domowych umożliwiającymi pokrycie kosztów wynikających ze wzrostu cen energii, w tym opału jest dodatek węglowy. Rozwiązanie to ma przyczynić się do ograniczenia negatywnych skutków sytuacji międzynarodowej na rynku tego paliwa dla indywidualnych odbiorców, których główne źródło ciepła zasilane jest paliwami stałymi. Dodatek węglowy jest świadczeniem jednorazowym wysokości 3 000 złotych, na każde gospodarstwo domowe. Zgodnie z ustawą z 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym, miał on przysługiwać każdemu gospodarstwu domowemu, którego głównym źródłem ogrzewania jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane węglem kamiennym, brykietem lub peletem zawierającym co najmniej 85% węgla kamiennego. Warunkiem uzyskania dodatku węglowego był wpis lub zgłoszenie źródła ogrzewania do centralnej ewidencji emisyjności budynków, o której mowa w ustawie z 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej emisyjności budynków. Dodatek ten przysługuje osobom, które nie skorzystały wcześniej ze wsparcia, jakim była możliwość zakupu węgla po cenie 996,60 zł brutto za tonę.

Wnioski na tę formę wsparcia można składać do 30 listopada 2022 r. Dodatek

jest wypłacany ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID -19. W ustawie przewidziano przepisy zwalniające wypłatę dodatku węglowego od podatku dochodowego od osób fizycznych, wyłączono też dodatek spod egzekucji administracyjnej i cywilnej oraz wprowadzono przepisy skutkujące nieuwzględnianiem wysokości tego dodatku przy ustalaniu kryterium dochodowego podczas przyznawania osobom fizycznym określonych świadczeń socjalnych.

* * *

20 września 2022 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o dodatku węglowym, która m.in. uszczelniała system, zwiększając tym samym możliwość weryfikacji wniosków oraz wydłużając termin ich wypłat. Nowelizacja wprowadziła dużą zmianę stanowiącą, że źródło ogrzewania musi być wpisane lub zgłoszone do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków do 1 sierpnia 2022 r. Na potrzeby przyznania dodatku węglowego wprowadzono zasadę, że pod jednym adresem zamieszkania znajduje się jedno gospodarstwo domowe. Eliminowano w ten sposób próby wyłudzenia dodatków przez osoby „sztucznie” dzielące własne gospodarstwa domowe.

Kolejnej zmiany w dodatku węglowym dokonano 3 listopada 2022 r. Stanowi ona, że w przypadku gdy pod jednym adresem zamieszkuje więcej niż jedna rodzina i każda z nich jest odrębnym gospodarstwem domowym, a w terminie do końca listopada 2022 r. nie jest możliwe ustalenie odrębnego adresu zamieszkania dla każdej z nich, nie będzie miała zastosowania reguła - jeden dodatek węglowy na jeden adres do gospodarstwa domowego, którego źródłem ogrzewana jest oddzielne lub współdzielone źródło ciepła. Na 31 października 2022 r. złożono 1562 wnioski, wypłacono już 1 965 893 zł, negatywnie rozpatrzono 147 wniosków, a 336 pozostawiono bez rozpatrzenia.

* * *

Od 23 0 2022 r. kolejną ustawą wprowadzono pomoc w postaci dodatku do innych źródeł ciepła. Wypłacane one są na podstawie ustawy z 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw. Jednorazowe dodatki dla gospodarstw domowych wynoszą 3 000 tys. zł w przypadku, gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł na pelet drzewny lub inny rodzaj biomasy – z wyłączeniem drewna kawałkowego. Na zakup oleju opałowego – 2 000 tys. zł. Natomiast w przypadku głównego źródła ciepła na drewno kawałkowe dodatek wynosi 1 000 tys. zł, a dla ogrzewania skroplonym gazem LPG - 500 zł.

Dodatek ten przysługuje gdy głównym źródłem ogrzewania gospodarstwa domowego jest: kocioł / kominek / koza / ogrzewacz powietrza / trzon kuchenny / piecokuchnia / piec kaflowy zasilane pe-

letem drzewnym, drewnem kawałkowym lub innym rodzajem biomasy; kocioł gazowy zasilany skroplonym gazem LPG; kocioł olejowy.

Źródło ogrzewania musi być wpisane lub zgłoszone do CEEB nie później niż 11.08.2022, albo po tym dniu – w przypadku głównych źródeł ogrzewania zgłoszonych lub wpisanych po raz pierwszy do centralnej ewidencji emisyjności budynków.

Dodatek do innych źródeł ciepła nie przysługuje, jeśli został przyznany dodatek węglowy.

Na 31.10.2022 r. złożono 338 wniosków, w tym: 140 dot. pelletu, 170 drewna kawałkowego, 17 oleju opałowego, 10 gazu, 1 biomasy.

* * *

W celu zrekompensowania wzrostu kosztów cen na rynku energii, na mocy ustawy z 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie

odbiorców energii elektrycznej w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej, której zapisy weszły w życie 18 października 2022 r. wprowadzony został dodatek elektryczny dla gospodarstw domowych. Zgodnie z tą ustawą dodatek taki przysługuje odbiorcy energii elektrycznej w gospodarstwie domowym w przypadku, gdy główne źródło ogrzewania gospodarstwa domowego jest zasilane energią elektryczną i źródło to zostało zgłoszone lub wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków do dnia 11 sierpnia 2022 r., albo po tym dniu w przypadku głównych źródeł ogrzewania zgłoszonych lub wpisanych po raz pierwszy do centralnej ewidencji emisyjności budynków. Dodatek elektryczny dla gospodarstwa domowego wynosi 1000 zł. W przypadku gdy zużycie energii elektrycznej w tym samym miejscu zamieszkania w 2021 r. wyniosło więcej niż 5 MWh, dodatek elektryczny wynosi 1500 zł.

(MG)

Pomoc dla Ukrainy

Z chwilą inwazji Rosji na Ukrainę na terenie naszej gminy zaczęły pojawiać się pierwsze rodziny uciekające przed wojną, głównie kobiety z dziećmi. Nawojowska jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej bardzo szybko ogłosiła zbiórki żywności, odzieży i środków sanitarnych dla obywateli zaatakowanego kraju. Druhowie pełnili dyżury do późnych godzin wieczornych, odbierając ofiarowane przez mieszkańców paczki żywnościowe, pościel, koce, środki sanitarne, leki i inne niezbędne artykuły pierwszej potrzeby. Mieszkańcy gminy szczególną wrażliwością wykazywali się zbierając artykuły dla małych dzieci, np. wózki, łóżeczka, pampersy oraz mleko i odpowiednią żywność.

Z każdym dniem, na teren gminy napływała coraz większa liczba uchodźców. Dla niektórych nasze tereny były tylko przystankiem na kilka dni, gdzie otrzymali doraźną pomoc i emigrowali dalej szukać bezpiecznego schronienia. Część z nich pozostała na dłużej korzystając z gościnności w prywatnych domach oraz z udostępnionego budynku zaplecza przeznaczonego do obsługi obiektów sportowych na ul. Lipowej. Uchodźcy, matki z dziećmi, mieli zapewnione wyżywienie i niezbędne produkty codziennego użytku. Dzięki pomocy mieszkańców gminy oraz ludzi spoza naszego terenu, mogliśmy zapewnić odpowiednie warunki

życia wszystkim potrzebującym. Szczególne podziękowania składamy osobom, które przez cały trudny okres wspierały przybyłych gości m. in. żywnością, udostępnianiem własnych domów, a także wszystkim, którzy włączyli się w udzielanie pomocy.

W ramach integracji Ukraińców z lokalną społecznością zorganizowaliśmy wyjazdy dla matek z dziećmi oraz przedstawicielami naszego społeczeństwa do ogrodu zoologicznego w Krakowie, Instytutu Geologii UJ, wycieczkę do Myszyny - gdzie zwiedzili Ogrody Sensoryczne i Biblijne, zaś w Krynicy spacerowali po deptaku i degustowali wody mineralne w zdrojowej pijalni. Aby uatrakcyjnić pobyt na terenie Nawojowej ukraińskim dzieciom, organizowano dla nich zajęcia z animacji. Ważnym wydarzeniem, o którym należy wspomnieć było zorganizowanie w Urzędzie Gminy dla wszystkich rodzin przebywających u nas w okresie wielkanocnym, spotkania nawiązującego do tradycji świątecznej zarówno naszej, jak i ukraińskiej.

Na terenie Gminy Nawojowa przebywało 78 uchodźców, którym wypłacano jednorazowe zasiłki w kwocie 300 zł, w szkołach i przedszkolu objęto pomocą w formie posiłku 14 dzieci, natomiast 13 rodzin udostępniło zakwaterowanie obywatelom Ukrainy.

(MG)

„Czyste powietrze” - możliwości w zakresie pozyskania środków na transformację energetyczną budynków i wymianę kotłów

Gmina Nawojowa stale podejmuje działania na rzecz poprawy jakości powietrza. Jednym z ważniejszych jest podpisanie porozumienia z WFOŚiGW w Krakowie na wspólną realizację programu priorytetowego „Czyste Powietrze”, który jest rządowym programem, stworzonym by poprzez dotację na wymianę starego źródła ciepła na nowe zredukować zjawisko smogu. Wciąż wielu mieszkańców posiada piece, które nie spełniają wymagań uchwały antysmogowej. Celem programu jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Program oferuje szereg możliwości w przypadku wymiany „kopciuchów”, możemy otrzymać dotację na pompę ciepła, kotły gazowe, biomasowe, elektryczne czy olejowe. Oprócz dotacji na piec, mieszkaniec może wnioskować o wymianę stolarki okiennej, drzwiowej czy ocieplenie przegród budowlanych.

Program skierowany jest do osób fizycznych, które są:

- Właścicielem/ współwłaścicielem budynku mieszkalnego jednorodzinnego lub
- wydzielonego w takim budynku lokalu mieszkalnego z wyodrębnioną księgą wieczystą

Program obejmuje trzy grupy beneficjentów:

- **poziom podstawowy** – beneficjentem jest osoba, której roczny dochód nie przekracza 100 000 zł,
- **poziom podwyższony** – do tego poziomu są uprawnione osoby, których przeciętny miesięczny dochód na osobę w gospodarstwie domowym nie przekracza: 1564 zł (gospodarstwo wieloosobowe), 2189 zł (gospodarstwo jednoosobowe),
- **poziom najwyższy** - do tego poziomu są uprawnione osoby, których przeciętny miesięczny dochód na osobę w gospodarstwie domowym nie przekracza: 900 zł (gospodarstwo wieloosobowe), 1260 zł (gospodarstwo jednoosobowe) lub ma ustalone prawo do otrzymywania zasiłku stałego, zasiłku okresowego, zasiłku rodzinnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego, potwierdzone w zaświadczeniu wydanym na wniosek beneficjenta, przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, zawierającym wskazanie rodzaju zasiłku oraz okresu, na który został przyznany. Zasiłek musi przysługiwać w każdym z kolejnych 6 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o wydanie zaświadczenia oraz co najmniej do dnia złożenia wniosku o dofinansowanie.

Warto także pamiętać

że w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej, przez osobę, która przedstawiła zaświadczenie o przeciętnym miesięcznym dochodzie na jednego członka jej gospodarstwa domowego, roczny jej przychód, z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej za rok kalendarzowy, za

który ustalony został przeciętny miesięczny dochód wskazany w zaświadczeniu, nie przekroczył dwudziestokrotności (dot. poziomu najwyższego) lub nie przekroczył trzydziestokrotności (dot. poziomu podwyższonego) kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę określonego w rozporządzeniu Rady Ministrów obowiązującym w grudniu roku poprzedzającego rok złożenia wniosku o dofinansowanie.

(źródło: <https://www.wfos.krakow.pl/czyste-powietrze/aktualnosci/>)

Czyste Powietrze po nowemu

Wprowadzona zmiana od 15 lipca br. umożliwi beneficjentom uprawnionym do podwyższonego lub najwyższego poziomu dofinansowania otrzymanie prefinansowania przedsięwzięcia (wyплаты części kwoty dotacji w formie zaliczki).

Warunki dotacji z prefinansowaniem:

- Możliwość finansowania przedsięwzięć rozpoczętych nie wcześniej niż 6 miesięcy przed datą złożenia wniosku o dofinansowanie.
- Termin realizacji przedsięwzięcia, na które udzielona została dotacja z prefinansowaniem wynosi **18 miesięcy od daty złożenia wniosku o dofinansowanie**.
- Złożenie wniosku o dofinansowanie w formie dotacji z prefinansowaniem (**osobny wzór wniosku**).
- **Wymagane jest załączenie do wniosku o dofinansowanie podpisanej umowy z wykonawcą na realizację określonego zakresu przedsięwzięcia z opcją prefinansowania.** Przewidziano, że możliwe jest zawarcie nie więcej niż 3 umów z wykonawcami z opcją prefinansowania. Pozostałe środki z przysługującej dotacji przekazane zostaną na podstawie przedstawionych dokumentów rozliczeniowych.
- Środki prefinansowania zostaną wypłacone na rzecz beneficjenta na rachunek wykonawcy w ciągu 14 dni od daty zawarcia umowy o dofinansowanie z beneficjentem, lecz nie wcze-

Tabelaryczne zestawienie maksymalnych dotacji dla poszczególnych kategorii kosztów kwalifikowanych

Maksymalne dotacje dla wybranych kategorii kosztów kwalifikowanych w programie „Czyste Powietrze”						
czystepowietrze.gov.pl	Podstawowy poziom dofinansowania – łącznie do 30 000 zł		Podwyższony poziom dofinansowania – łącznie do 37 000 zł – łącznie do 47 000 zł (dotacja z prefinansowaniem)		Najwyższy poziom dofinansowania – łącznie do 69 000 zł – łącznie do 79 000 zł (dotacja z prefinansowaniem)	
	Maksymalna intensywność dofinansowania (procent faktycznie poniesionych kosztów)	Maksymalna kwota dotacji (zł)	Maksymalna intensywność dofinansowania (procent faktycznie poniesionych kosztów)	Maksymalna kwota dotacji (zł)	Maksymalna intensywność dofinansowania (procent faktycznie poniesionych kosztów)	Maksymalna kwota dotacji (zł)
Podłączenie do sieci ciepłowniczej wraz z przyłączem	50%	10 000	75%	15 000	90%	18 000
Pompa ciepła powietrze/woda	30%	9 000	60%	18 000	90%	27 000
Pompa ciepła powietrze/woda (o podwyższonej klasie efektywności energetycznej)	45%	13 500	60%	18 000	90%	27 000
Pompa ciepła typu powietrze/powietrze	30%	3 000	60%	6 000	90%	9 000
Gruntowa pompa ciepła o podwyższonej klasie efektywności energetycznej	45%	20 250	60%	27 000	90%	40 500
Kocioł gazowy kondensacyjny	30%	4 500	60%	9 000	90%	13 500
Kotłownia gazowa	45%	6 750	75%	11 250	90%	13 500
Kocioł olejowy kondensacyjny	30%	4 500	60%	9 000	90%	13 500
Kocioł zgazowujący drewno	30%	6 000	60%	12 000	90%	18 000
Kocioł na pellet drzewny	30%	6 000	60%	12 000	90%	18 000
Kocioł na pellet drzewny o podwyższonym standardzie	45%	9 000	60%	12 000	90%	18 000
Ogrzewanie elektryczne	30%	3 000	60%	6 000	90%	9 000
Instalacja centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej	30%	4 500	60%	9 000	90%	13 500
Wentylacja mechaniczna z odzyskiem ciepła	30%	5 000	60%	10 000	90%	15 000
Mikroinstalacja fotowoltaiczna	50%	5 000	50%	5 000	90%	9 000

Tabela 1 (źródło: <https://czystepowietrze.gov.pl/czyste-powietrze/>)

śniej niż 14 dni przed datą rozpoczęcia realizacji przedmiotu umowy beneficjenta z wykonawcą.

- Pozostałe środki należnej dotacji będą wypłacane na podstawie przedstawionych dokumentów rozliczeniowych załączonych do wniosku o płatność w maksymalnie 3 częściach.

Należy pamiętać, że przedsięwzięcia realizowane w ramach Programu nie dotyczą budynków wielorodzinnych oraz budynków nowobudowanych.

(źródło: <https://www.wfos.krakow.pl/ogloszenie-o-zmianie-programu-priorytetowego-czyste-powietrze-w-zakresie-udzielania-prefinansowania-dla-beneficjentow-czesci-2-i-czesci-3-programu/>)

Gminny punkt konsultacyjno-informacyjny działa w godzinach pracy urzędu od poniedziałku do piątku. Działania prowadzone przez ekodoradcę w punkcie to m.in.:

- udzielanie informacji o programie
- wsparcie w przygotowaniu wniosków o dofinansowanie, jak i płatność (kompletowanie wymaganych załączników).

Utworzony na mocy zawartego porozumienia punkt konsultacyjno-informacyjny ma na celu ułatwienie mieszkańcom gminy aplikowania o dofinansowanie w ramach Programu Czyste Powietrze.

Zestawienie wniosków z Programu „Czyste Powietrze” dla Gminy Nawojowa na dzień 30.09.2022 r.:

- ilość złożonych wniosków o dofinansowanie: 173
- sumaryczna kwota wypłaconych dotacji: 1 186 477,42 zł (DK)

Deklaracje do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków

Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków zwana potocznie bazą CEEB została stworzona w celu określenia ilości i form ogrzewania budynków. Każdy właściciel czy zarządca obiektu, w którym znajduje się źródło ciepła czy spalania paliw miał rok na złożenie takiej deklaracji. W tej deklaracji był obowiązek podania wszystkich eksploatowanych czy nieeksploatowanych źródeł ogrzewania. Zgłoszeniu pod-

legały zarówno budynki mieszkalne, jak i nie mieszkalne. Istniejące budynki należało zgłaszać od 1 lipca 2021 r. do 30 czerwca 2022 r. Natomiast w przypadku nowych zainstalowanych urządzeń mieszkańców ma 14 dni na zgłoszenie do bazy. Warto podkreślić, że Gmina Nawojowa była pierwszą gminą w woj. małopolskim, która osiągnęła 100 % inwentaryzacji budynków w bazie CEEB.

(DK)

Obowiązki mieszkańców dotyczące palenia w piecach

Małopolska uchwała antysmogowa weszła w życie w 2017 r. Uchwała wprowadziła na obszarze województwa małopolskiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Jakie zmiany wprowadzono w uchwale antysmogowej uchwalonej przez Sejmik Województwa Małopolskiego w dniu 23 stycznia 2017 r. ?

Zmiany polegające na przedłużeniu terminu użytkowania kotłów „kopciuchów” (wszystkich kotłów poniżej 3 klasy). Urządzenia te będą mogły być eksploatowane do **końca kwietnia 2024 r.**, a nie tak jak określały pierwotne zapisy uchwały - do końca 2022 r.

Oprócz tego zmianie uległ termin, którym objęte są piece ogrzewania miejscowego, takie jak: kominki, kozy, kuchnie węglowe i piece kaflowe.

Od 1 maja 2024 r. użytkowane będą mogły być wyłącznie urządzenia spełniające wymagania ekoprojektu lub posiadające sprawność na poziomie minimum 80% lub wyposażone w urządzenie redukujące emisję pyłu do wartości ekoprojektu (np. elektrofiltr).

Natomiast zmianie nie uległy przepisy dotyczące kotłów centralnego ogrzewania klasy 3, 4 i 5 wg normy PN-EN 303-5:2012. Urządzenia klasy 3 i 4 można eksploatować do końca roku 2026.

Należy również pamiętać że **od 1 lipca 2017 roku nie wolno spalać mułów, flotów i miałów węglowych** (węgla o zawartości ziaren 0-3 mm powyżej 15%) oraz drewna i biomasy o wilgotności powyżej 20%. Drewno przed spaleniem powinno być sezonowane co najmniej 2 lata. Suche drewno charakteryzuje niższą emisją zanieczyszczeń niż drzewo surowe i znacznie wyższą kalorycznością.

Nałożony na gminy obowiązek kontroli mieszkańców w zakresie przestrzegania uchwały antysmogowej ma także na celu uświadamianie, jak duży wpływ na nasze zdrowie ma jakość powietrza. Smog działa szkodliwie

niemal na cały organizm człowieka. Przyczynić się do lepszej jakości powietrza i już dziś skorzystaj z dotacji na wymianę kopciuchów na nowoczesne i ekologiczne kotły.

(DK)

GMINA NAWOJOWA
www.nawojowa.pl

SPRAWDŹ,
co wprowadza
uchwała
antysmogowa
dla województwa małopolskiego:

2024

Do 30 kwietnia
naależy wymienić:

kotły pozaklasowe
i kotły poniżej 3. klasy

oraz kominki,
które nie spełniają
wymagań ekoprojektu lub
nie posiadają sprawności
cieplnej na poziomie
co najmniej 80%.

2026

Do 31 grudnia
naależy wymienić:

kotły 3. i 4. klasy

**BUDUJESZ DOM
LUB WYMIENIASZ STARY PIEC?**
Możesz zamontować
kocioł grzewczy na węgiel
lub drewno spełniający normy
ekoprojektu z automatycznym
podajnikiem (wyjątkiem
są kotły zgazowujące paliwo).

Spalanie węgla niskiej jakości (muty,
floty, drobny miął) oraz drewna
i biomasy **O WILGOTNOŚCI POWYŻEJ
20% JEST ZABRONIONE.**

MONTUJESZ NOWY KOMINEK?
Pamiętaj, że musi spełniać
wymagania ekoprojektu.

SKORZYSTAJ
Z PROGRAMÓW I MOŻLIWOŚCI
DOFINANSOWANIA

Więcej informacji uzyskasz u Ekodoradcy
lub w punkcie obsługi
Programu Czyste Powietrze
w Urzędzie Gminy

www.powietrze.małopolska.pl

MAŁOPOLSKA
W ZDROWEJ ATMOSFERZE

Informacja o terminach uchwały antysmogowej

Cmentarz komunalny oddany do użytku

Nowy cmentarz w Nawojowej jest gotowy. Nekropolia powstała dla zmarłych mieszkańców gminy i sąsiaduje bezpośrednio z cmentarzem parafialnym. Cmentarz komunalny został w pełni urządzony. Wytyczono alejki, wyznaczono miejsca kwater, powstał budynek administracyjny i kolumbaria, czyli stanowisko na urny. Przy kolumbarium ustawiono krzyż wykonany nieodpłatnie przez mieszkańców gminy: Franciszka Cabaka i jego wnuka Mikołaja.

Uroczystość poświęcenia nowo powstałego cmentarza komunalnego odbyła się 27 sierpnia br. Najpierw wierni odmówili różaniec za zmarłych, a po nabożeństwie celebrowanym przez biskupa Leszka Leszkiewicza przy ołtarzu polowym, dokonał on poświęcenia nowej nekropolii.

W homilii ks. bp. Leszek Leszkiewicz zauważył, że w dzisiejszych czasach, może nie na wszystkich robi wrażenie informacja, że ktoś został pochowany w niepoświęconej ziemi, ale dla naszych dziadków miało to ogromne znaczenie. To było świadectwo, że człowiek związał swoje życie z Jezusem Chrystusem,

i w Jezusie oczekuje spełnienia się tej obietnicy, którą Bóg daje każdemu człowiekowi w czasie chrztu świętego.

Całkowity koszt zadania wyniósł ponad 3 mln złotych, a jego wykonawcą był Zakład Inwestycji Budowlanych - Sylwester Głowczyk. Od początku 2023 r. będą tu można pochować zmarłych.

Poniżej przedstawiamy regulamin cmentarza komunalnego w Nawojowej oraz cennik usług cmentarnych przyjęty uchwałą Nr XLVI/400/22 Rady Gminy Nawojowa z dnia 22 lipca 2022 r. (EN)

Regulamin Cmentarza Komunalnego w Nawojowej

§ 1.

INFORMACJE OGÓLNE

1. Cmentarz Komunalny w Nawojowej stanowi własność Gminy Nawojowa.
2. Wójt Gminy Nawojowa sprawuje czynności związane z zarządzaniem cmentarzem komunalnym.
3. Cmentarz komunalny dostępny jest dla osób odwiedzających groby codziennie:
  - a) w godzinach 8.00 – 20.00 w okresie od 1 kwietnia do 30 września,
  - b) w godzinach 8.00 – 15.00 w okresie od 1 października do 31 marca,
  - c) w dniach 1 i 2 listopada czynny całą dobę.
4. Na terenie cmentarza komunalnego zabrania się:
  - a) zakłócania ciszy, porządku i powagi miejsca,
  - b) niszczenia urządzeń cmentarnych, nagrobków, trawników itp.,
  - c) budowy oraz przenoszenia wszelkiego rodzaju urządzeń cmentarnych, nagrobków itp., bez zgody zarządcy cmentarza,
  - d) samowolnego kopania grobów,
  - e) wysypywania odpadów poza miejsca wyznaczone,
  - f) spożywania alkoholu lub przebywania na terenie cmentarza w stanie nietrzeźwym,
  - g) sadzenia i usuwania drzew i krzewów,
  - h) jazdy po terenie cmentarza na rowerze, rollkach itp.,
  - i) wykonywania prac ziemnych, kamieniarskich i budowlanych, bez zgody zarządcy,
  - j) samowolnego ustawiania ławek w alejkach, przejściach oraz przy grobach,
  - k) chodzenia po grobach, trawnikach,
  - l) organizowania spotkań nie dotyczących ceremonii pogrzebowych lub innych wieców, z wyłączeniem uroczystości kościelnych i patriotycznych.
5. Na terenie oraz w obrębie i na ogrodzeniach cmentarza komunalnego nie wolno umieszczać żadnych tablic informacyjnych i reklamowych.
6. Na terenie cmentarza komunalnego zakazuje się bez uzyskania zgody:
  - a) wykonywania prac kamieniarskich i budowlanych,
  - b) prowadzenia działalności gospodarczej lub zarobkowej,
  - c) samowolnego sadzenia oraz usuwania drzew i krzewów,
  - d) przenoszenia lub zabierania z cmentarza wszelkich trwałych elementów jego wystroju,
  - e) wjazdu samochodów i innych pojazdów bez zgody zarządcy cmentarza.
7. Zgoda Zarządcy na pochowanie zwłok w istniejącym grobie następuje po ustaleniu, że osoba uprawniona do pochowania ma prawo do wskazanego przez nią grobu, minęło 20 lat od daty ostatniego pochówku, brak jest przeszkód formalnych (wolnego miejsca, zakazu ponownego pochowania w grobie), technicznych do użycia tego grobu oraz uiszczona została opłata za pochowane zwłok.
8. Każdy grób musi być odpowiednio oznaczony i zawierać informację o osobie zmarłej, z podaniem imienia, nazwiska oraz daty śmierci. Oznaczenie musi być trwałe i pozostawione w miejscu widocznym. W przypadku pochowania osoby nieznannej na grobie umieszcza się wszelkie dostępne informacje dotyczące pochowanej osoby.

§ 2.

ZASADY ŚWIADCZENIA USŁUG POGRZEBOWYCH

1. Do organizowania ceremonii pogrzebowych i prowadzenia prac cmentarnych upoważnione są jedynie podmioty gospodarcze wpisane do ewidencji działalności gospodarczej, o odpowiednim przedmiocie i profilu. Zarządca ma prawo do kontroli dokumentów uwierzytelniających świadczenie usług pogrzebowych oraz zlecenia na organizację pogrzebu.
2. Wykonawca zobowiązany jest do wykonania w ciągu 2 dni sklepienia nad trumną po dokonaniu pochówku.
3. Wykonawca wykonujący usługę pogrzebową lub inne prace na cmentarzu zobowiązany jest do pozostawienia miejsca w należywym stanie.
4. Wykonawca, o którym mowa powyżej ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za szkody wyrządzone w związku z wykonanymi czynnościami.
5. Zakład pogrzebowy wykonujący prace w ramach zleconego pogrzebu zobowiązany jest do szczególnego zachowania bezpieczeństwa osób korzystających z cmentarza oraz pracowników wykonujących te czynności.

§ 3.

RODZAJE GROBÓW

1. Na cmentarzu komunalnym udostępnia się miejsca do pochowania zwłok w grobach:
  - 1) ziemnych:
    - a) dziecięcych,
    - b) pojedynczych 1 osobowych,
    - c) pojedynczych 2 osobowych (dwupoziomowych),
  - 2) murowanych (grobowiec):
    - a) dziecięcych,
    - b) pojedynczych 1 osobowych,
    - c) pojedynczych 2 osobowych (dwupoziomowy),
    - d) rodzinnych podwójnych 2 osobowych,
    - e) rodzinnych podwójnych 4 osobowych (dwupoziomowy),
  - 3) kolumbariach.
2. Na istniejącym grobie można wykonać nagrobek, po dokonaniu formalności, o których mowa w niniejszym regulaminie.
3. W istniejących kolumbariach można złożyć urnę z prochami zmarłego.
4. Groby muszą być urządzone zgodnie z przepisami odrębnymi określonymi w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (Dz. U. z 2008 r. nr 48, poz. 248 z późn. zm.).

§ 4.

OBOWIĄZUJĄCE OPŁATY

Opłaty za pochowanie zwłok lub urny z prochami i opłaty związane z pochowaniem zwłok pobierane są w wysokości określonej odrębną uchwałą Rady Gminy Nawojowa.

§ 5.

ZASADY DYSPONOWANIA GROBEM ORAZ WNOSZENIE OPŁAT

1. Grób ziemny nie może być użyty do ponownego pochowania przed upływem 20 lat.
2. Każdy grób musi mieć dysponenta, którym mogą być podmioty wymienione w art. 10 ust.1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, które opłaciły miejsce grzebalne.
3. Na Cmentarzu Komunalnym w Nawojowej dokonuje się pochówku osób zmarłych, które zamieszkiwały na terenie Gminy Nawojowa, a także zwłok osób, co do których Gmina Nawojowa ma obowiązek pochówku wynikający z obowiązujących przepisów, w szczególności z przepisu art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 o cmentarzach i chowaniu zmarłych.
4. Dopuszcza się udostępnienie za życia miejsca na grób murowany (grobowiec) tylko dla osób zamieszkałych na terenie Gminy Nawojowa, po uiszczeniu stosownej opłaty.
5. Dokumentem potwierdzającym prawo do dysponowania grobem jest imienne pokwitowanie uiszczenia stosownych opłat.

6. Dysponenti grobów mają obowiązek stałego utrzymania czystości i porządku na grobach oraz w ich najbliższym otoczeniu.
  7. Dysponent grobu może zrzec się prawa do grobu na rzecz najbliższych członków rodziny osoby zmarłej, pochowanej w danym grobie.
  8. W przypadku śmierci dysponenta grobu oraz w sytuacji, gdy nie został on w nim pochowany, prawo do dysponowania grobem przechodzi na osobę, która go pochowała, chyba, że inna osoba przedstawi prawomocne orzeczenie sądowe, wskazujące ją jako osobę uprawnioną do dysponowania grobem.
  9. Opłatę za udostępnienie miejsca grzebalnego dla grobów ziemnych wnosi się za okres 20 lat. Wniesienie opłaty zapewnia nienaruszalność grobu przez podany okres. Wysokość opłaty określona została w odrębnej uchwale.
  10. Przedłużenie prawa do grobu ziemnego na dalsze 20 lat wymaga uiszczenia opłaty prolongacyjnej. Możliwe jest przedłużanie prawa do grobu ziemnego na kolejne dwudziestoletnie okresy po uiszczeniu opłaty prolongacyjnej.
  11. Uiszczenie opłaty prolongacyjnej powinno nastąpić w terminie 30 dni od dnia, w którym upływa 20 – letni okres nienaruszalności miejsca grzebalnego.
  12. Brak uiszczenia opłaty po okresie 20 lat uprawnia do zlikwidowania grobu i udostępnienia miejsca grzebalnego innej osobie. W przypadku zgłoszenia zastrzeżenia, co do ponownego użycia grobu przez inną osobę i uiszczenia opłaty prolongacyjnej zostanie zachowana ciągłość nienaruszalności grobu.
  13. W przypadku dokonania ekshumacji zwłok lub szczątków w okresie do 20 lat od wniesienia opłaty za udostępnienie miejsca grzebalnego, miejsce grzebalne pozostaje do dyspozycji dysponenta grobu. Jeżeli dysponent zrzeknie się prawa do miejsca grzebalnego, prawo do dysponowania tym miejscem przechodzi na zarządcę cmentarza. Osobie, która zrzekła się prawa do miejsca grzebalnego na zasadach określonych w zdaniu poprzedzającym, nie przysługuje prawo żądania zwrotu uiszczonej opłaty w całości ani w części.
  14. Wniesienie opłaty za udostępnienie lub prolongacyjnej nie podlega zwrotowi.
  15. Wnoszenie zastrzeżeń i opłat na kolejne okresy spoczywa na dysponentie grobu.
- Zarządca cmentarza nie ma obowiązku poszukiwania osób, które mogą zgłosić zastrzeżenia i uregulować opłatę oraz powiadamiania dysponentów grobu o kończącym się terminie prawa do miejsca grzebalnego.

§ 6.

ZASADY LIKWIDACJI GROBÓW

1. W przypadku nieuiszczenia opłaty prolongacyjnej na kolejne lata, grób może zostać zlikwidowany i użyty do ponownego chowania zmarłych. W takim przypadku zarządca cmentarza, umieszcza na grobie tabliczkę lub naklejkę z informacją o braku wniesienia opłaty prolongacyjnej i zamiarze likwidacji grobu.
2. Dysponentem miejsca odzyskanego wskutek likwidacji grobu jest zarządca cmentarza.
3. Szczątki osób zmarłych lub urny z nieopłaconych grobów ziemnych mogą być przez zarządcę cmentarza przeniesione do mogiły/grobowca zbiorowego.

4. Usunięcie przez osobę nieupoważnioną tabliczki/naklejki z grobu przeznaczonego do likwidacji nie stanowi przesłanki do wstrzymania likwidacji nieopłaconych grobów.
5. Ponowne użycie grobu musi być poprzedzone informacją o likwidacji grobu i zamiarze ponownego udostępnienia miejsca grzebalnego umieszczoną na grobie, tablicy informacyjnej cmentarza i na stronie internetowej zarządcy cmentarza, przez okres 6 miesięcy.
6. Z czynności związanych z likwidacją grobu zarządca cmentarza sporządza protokół.

§ 7.

EKSHUMACJA ZWŁOK I SZCZĄTKÓW LUDZKICH

1. Ekshumację przygotowuje i przeprowadza podmiot zewnętrzny, który określa wysokość i zasady pobierania opłaty z tego tytułu.
2. Ekshumacja zwłok lub szczątków ludzkich może być wykonana:
  - a) na umotywowany wniosek osób uprawnionych do pochowania zwłok, po uzyskaniu zgody właściwego Państwowego Inspektora Sanitarnego,
  - b) na zarządzenie prokuratora lub sądu,
  - c) na podstawie decyzji właściwego inspektora sanitarnego w razie zajęcia terenu cmentarza na inny cel.
3. Ekshumacja zwłok lub szczątków jest dopuszczalna zasadniczo w okresie od 16 października do 15 kwietnia, przeprowadza się ją we wczesnych godzinach rannych. Poza tymi terminami konieczna jest zgoda Powiatowego Inspektora Sanitarnego.
4. Do wniosku o dokonanie ekshumacji należy dołączyć zarówno zezwolenie właściwego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, jak i pisemną zgodę uprawnionych członków rodziny na dokonanie ekshumacji.
5. Zwłoki osób zmarłych na choroby zakaźne nie mogą być ekshumowane przed upływem dwóch lat (nie dotyczy ekshumacji prowadzonej na wniosek prokuratora, właściwego inspektora sanitarnego lub sądu).

§ 8.

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA OTOCZENIA GROBÓW

1. Zagospodarowanie otoczenia grobu może być dokonane wyłącznie w granicach miejsca wyznaczonego pod grób i tylko po uzyskaniu pisemnej zgody zarządcy cmentarza, w której określa on ewentualne warunki, które należy spełnić dla zagospodarowania otoczenia grobu.
2. W razie stwierdzenia samowolnego zagospodarowania terenu poza granicami miejsca wyznaczonego pod grób lub wbrew warunkom określonym przez zarządcę cmentarza w zgodzie, o której mowa w ustępie 1, w szczególności w sposób utrudniający dostęp do sąsiednich kwater bądź zakłócający komunikację wewnątrz cmentarza, dysponent grobu zobowiązany jest do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w terminie wyznaczonym przez zarządcę cmentarza.
3. W razie nie usunięcia przez dysponenta grobu elementów w wyznaczonym terminie, elementy te zostaną usunięte przez zarządcę cmentarza na koszt dysponenta i zdeponowane przez okres 3 miesięcy, celem umożliwienia ich odebrania. Po upływie tego okresu zarządca cmentarza sporządza protokół zniszczenia.

§ 9.

ZASADY PROWADZENIA ROBÓT BUDOWLANYCH I KAMIENIARSKICH NA TERENIE CMENTARZA KOMUNALNEGO

1. Dysponent miejsc grzebalnych mogą wykonywać prace ziemne, kamieniarskie i budowlane we własnym zakresie lub zlecić je wybranym przez siebie wykonawcom, po uzyskaniu zgody zarządcy cmentarza i wniesieniu stosownych opłat określonych w odrębnej uchwale.
2. Zgodę na wykonanie prac wydaje się wyłącznie na miejsca, za które zostały uregulowane należne opłaty. Jeżeli prace miałyby być prowadzone na kilku miejscach grzebalnych jednocześnie, wymagane jest uzyskanie odrębnej zgody na każde z nich oraz wniesienie stosownych opłat od każdego miejsca.
3. W przypadku wykonania prac na terenie cmentarza bez zgody zarządcy cmentarza, dysponent grobu zobowiązany jest do przywrócenia miejsca grzebalnego do stanu pierwotnego.
4. Wszelkie prace na cmentarzu muszą być wykonywane w sposób nie utrudniający korzystanie z dróg i alejek oraz nie mogą narażać innych grobów oraz elementów infrastruktury cmentarza na uszkodzenie lub zniszczenie.
5. Zakres prac nie może wykraczać poza miejsce wyznaczone pod grób.
6. Na grobach można ustawiać nagrobki o wymiarach nie przekraczających granic grobu.
7. W celu uzyskania zgody na wykonanie prac budowlanych i kamieniarskich na cmentarzu, dysponent grobu powinien:
  - a) zawiadomić zarządcę cmentarza o formie prowadzonych prac oraz wskazać zakres wykonywanych robót planowanych do wykonania,
  - b) dokonać opłaty zgodnej z obowiązującym cennikiem opłat.
8. Jeśli roboty wykonywane są w obrębie istniejącego nagrobka, bezpośrednio w celu dokonania pogrzebu, zgoda zarządcy cmentarza nie jest wymagana. Dysponent grobu zobowiązany jest do uiszczenia stosownej opłaty.
9. Roboty konserwacyjne, porządkowe czy dekoracyjne (np. kucie liter, zdjęcie i założenie tablicy napisowej, uzupełnienie spoin) nie wymagają uzyskania zgody. Wyjątkiem od tej reguły jest sytuacja, w której do ich wykonania niezbędne będzie użycie pojazdu, na którego wjazd konieczna jest zgoda.
10. Wykonawcy prac prowadzonych na cmentarzu ponoszą pełną odpowiedzialność odszkodowawczą za wszelkie szkody wyrządzone w mieniu cmentarza oraz zniszczenia lub uszkodzenia istniejących grobów i nagrobków, będące wynikiem ich działania. Odpowiedzialność określoną w zdaniu poprzedzającym Wykonawcy ponoszą odpowiednio względem zarządcy cmentarza lub względem osób trzecich będących dysponentami grobów.
11. Wykonawca, który wykonując wcześniej prace na cmentarzu, nie dopełnił obowiązków określonych w niniejszym Regulaminie lub nie zastosował się do zaleceń pracownika cmentarza, w szczególności do zachowania powagi miejsca i porządku oraz nie naprawił powstałych szkód, nie może otrzymać zgody na wykonywanie prac na cmentarzu.
12. Zgoda na wykonanie robót jest równoznaczna z uprawnieniem do wjazdu na teren cmentarza pojazdu mechanicznego o dopuszczonej masie całkowitej do 3,5 t z zastrze-

zeniem, że gabaryty pojazdów nie mogą doprowadzić do niszczenia alejek, grobów i innych urządzeń cmentarnych.

13. W trakcie realizacji prac, pracownicy cmentarza są uprawnieni do ich kontrolowania w zakresie zgodności z Regulaminem. Ponadto są upoważnieni do kontroli pojazdów wjeżdżających na teren cmentarza w zakresie wwożonych i wywożonych elementów z jego terenu.
14. Prace wykonywane w ramach udzielonej zgody, nie mogą wykraczać poza granice miejsca grzebalnego, do którego prawo ma dany dysponent.
15. Wykonawca powinien przestrzegać przepisów prawa budowlanego, bhp i sanitarnych oraz zobowiązany jest do respektowania wszelkich uwag i zaleceń wydawanych w trakcie wykonywania prac przez pracownika cmentarza.
16. Przygotowanie, mieszanie i składowanie materiałów sypkich, zaprawy murarskiej lub betonowej nie może odbywać się bezpośrednio na alejkach cmentarnych. W takich przypadkach bezwzględnie należy zabezpieczyć podłoże używając np. grubej folii budowlanej, plandeki, blachy lub dokonać tych czynności w specjalnych pojemnikach (kastrach budowlanych).
17. Zabrania się szlifowania mechanicznego płyt na terenie cmentarza.
18. Podczas prowadzenia prac ziemnych należy uwzględnić warunki gruntowe i w razie konieczności zabezpieczyć wykop przed niekontrolowanym obsuwaniem się ziemi, stosując np. rozpory, szalunki itp.
19. Grób przygotowany do bieżącego pogrzebu musi być zabezpieczony i oznakowany w sposób gwarantujący bezpieczeństwo osobom odwiedzającym cmentarz (np. wykop przykryty blatem, odgradzony taśmą ostrzegawczą, itp.).
20. Ziemię z wykopu lub wydobytą z grobu przy dochowaniu można czasowo (przed jej wywiezieniem poza obszar cmentarza) składować przy grobie wyłącznie na rozłożonych foliach budowlanych, zabezpieczających sąsiednie groby przed zabrudzeniem lub uszkodzeniem. Ponadto

każdy nadmiar ziemi pochodzący z kopania grobu musi być wywieziony poza obszar cmentarza.

21. Na 3 dni przed uroczystością Wszystkich Świętych zakazuje się wykonywania prac budowlanych na terenie cmentarza, z wyjątkiem prac koniecznych do wykonania w związku z pochówkiem.
22. Jeżeli roboty odbywają się w bliskim sąsiedztwie odbywającego się pogrzebu, ich wykonawca zobowiązany jest do przetrwania prac na czas trwania ceremonii pogrzebowej.
23. Po zakończeniu prac ich wykonawca jest zobowiązany do należytego posprzątania terenu oraz wywozu wszelkich materiałów, ziemi i gruzu poza obręb cmentarza we własnym zakresie. Ponadto teren robót oraz jego otoczenie nie mogą zawierać jakichkolwiek śladów zabrudzenia lub uszkodzenia. W przypadku niewykonania powyższego obowiązku, zarządca cmentarza ma prawo do zlecenia tej usługi innemu podmiotowi, a kosztami obciążyć wykonawcę.
24. Zakończenie robót wymaga zgłoszenia pracownikowi cmentarza, w celu dokonania odbioru.
25. Odbiór odbywa się w obecności wykonawcy oraz dysponenta grobu, w terminie do 1 dnia roboczego od daty zgłoszenia.
26. Zarządca cmentarza nie ponosi odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy zawartej pomiędzy dysponentem grobu a wykonawcą robót.
27. Podmioty świadczące usługi kamieniarskie, budowlane czy ziemne nie mogą umieszczać swoich reklam lub w inny sposób reklamować się na terenie cmentarza komunalnego.

§ 10.

PRZEPISY KOŃCOWE

W przypadku naruszenia postanowień niniejszego regulaminu zarządca ma prawo występować do odpowiednich organów o wszczęcie postępowań karnych lub administracyjnych na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa.

CENNIK USŁUG CMENTARNYCH

L.p.	Rodzaj opłat	Kwota
1.	Opłata za udostępnienie miejsca na grób ziemny na okres 20 lat: a) dziecięcy b) ziemny pojedynczy 1 osobowy c) ziemny pojedynczy 2 osobowy (dwupoziomowy)	200 zł 500 zł 800 zł
2.	Opłata za udostępnienie miejsca na grób murowany (grobowiec) na okres 20 lat: a) dziecięcy b) pojedynczy 1 osobowy	500 zł 1 000 zł
3.	Opłata wieczysta za udostępnienie miejsca na grób murowany (grobowiec): a) pojedynczy 2 osobowy (dwupoziomowy) b) rodzinny podwójny 2 osobowy c) rodzinny podwójny 4 osobowy (dwupoziomowy)	2 400 zł 3 200 zł 4 800 zł
4.	Nisza urnowa w kolumbarium	2 500 zł
5.	Opłata prolongacyjna za udostępnienie miejsca pochówku na okres kolejnych 20 lat: a) grobu ziemnego dziecięcego b) grobu ziemnego pojedynczego c) grobu ziemnego pojedynczego 2 osobowego (dwupoziomowego) d) grobu murowanego dziecięcego e) grobu murowanego pojedynczego 1 osobowego	200 zł 500 zł 800 zł 500 zł 1 000 zł
6.	Opłata za wykonanie usług: a) informacja o stanie prawnym grobu b) dokonanie odpisu dokumentu c) opłata ekshumacyjna	20 zł 20 zł 100 zł
7.	Opłata za korzystanie z infrastruktury technicznej cmentarza przy przeprowadzeniu ceremonii pogrzebowej, pobierana od podmiotu zewnętrznego świadczącego usługi pogrzebowe	150 zł
8.	Opłata jednorazowa za dokonanie uzgodnień dotyczących budowy, przebudowy, rozbudowy nagrobka albo grobowca oraz odbiór techniczny wykonanych robót budowlano-montażowych w odniesieniu do jednego nagrobka albo grobowca /w przypadku wykonania jednocześnie kilku czynności pobierana jest jedna opłata/	400 zł

- Do opłat określonych w cenniku dolicza się podatek VAT w obowiązującej stawce.
- Grób dziecięcy to grób, w którym może zostać pochowane dziecko martwo urodzone bez względu na czas trwania ciąży i dziecko w wieku do 13 lat.
- W przypadku udostępnienia za życia miejsca na grób opłaty wyszczególnione w pkt 2 oraz pkt 3 zwiększa się o 20 %.

Pięknieją nam zabytkowe kapliczki w Nawojowej

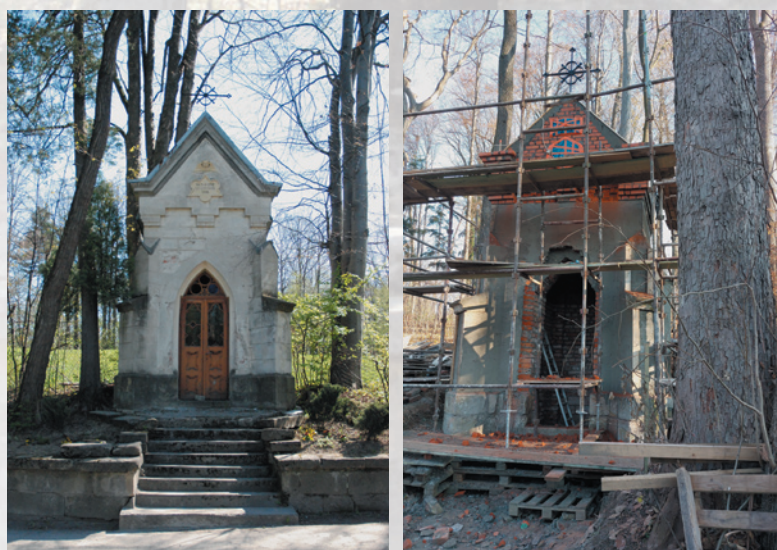
Gmina Nawojowa w porozumieniu z rodziną Andrzeja Mańkowskiego, właściciela zamku i parku w Nawojowej, dokonała renowacji dwóch zabytkowych kapliczek. W bieżącym roku obie kapliczki zostały wyremontowane, przy czym kapliczkę przy drodze powiatowej przesunięto, w związku z planowaną niebawem przebudową powiatowego szlaku komunikacyjnego biegnącej obok kościoła. Remont kapliczki „Trzech krzyży” i translokacja kapliczki z 1862 r r kosztował 385 tys. zł, przy dofinansowaniu z PROW 2014 -20220 - Leader w kwocie 75 tys. zł.

Dla przypomnienia, prezentujemy trochę historii kapliczek zaczerpniętej z opracowania pt. „Przydrożne fra-sobliwości świętych – kapliczki gminy Nawojowa”, napisanego przez uczennice ZSR w Nawojowej Weronikę Rojan, Patrycję Sawkę i Karolinę Łoszak, pod opieką mgr inż. Marii Kielbasa.

Kapliczka koło kościoła została wzniesiona w 1862 roku, a jej fundatorami była rodzina Stadnickich. Leży na zachodnim skraju zabytkowego parku pałacowego, bezpośrednio przy drodze prowadzącej do kościoła parafialnego (ok. 100 metrów od kościoła). Legenda głosi, że hrabia Stadnicki wioził do chrztu swoje nowo narodzone dziecko. W pobliżu kościoła z pojazdu odpadło koło. Karoca przewróciła się, a znajdujące się w niej niemowlę wypadło. Na szczęście nic nikomu się nie stało. W dowód wdzięczności za ocalenie życia rodzina postanowiła ufundować kapliczkę, która po dzień dzisiejszy upamiętnia tamto wydarzenie. To obiekt murowany z kamienia, otynkowany z poziomymi pasami boniowania. Podmurówkę wykonano z ciosów piaskowcowych. Rozplanowano go na rzucie niewielkiego prostokąta. Posiada ścięte narożniki ujęte uskokowymi skarpami. Otwór drzwiowy ostrołukowy. Drzwi dwuskrzydłowe, o stolarce neogotyckiej, przeszklone w górnej części. Szczyt trójkątny, a na nim kartusz z datą budowy kapliczki tj.: „Na pamiątkę 25-go listopada 1852 r” oraz stiukową główką aniołka. Dach dwuspadowy kryty blachą gładką, zwieńczony żelaznym krzyżem o równych ramionach z ażurową dekoracją. Wewnątrz betonowy ołtarzyk, a na nim obraz (200 x 100 cm) Chrystusa Salwatora, z czasu budowy kapliczki. Została wpisana w 2008 roku do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego, pod nr A-137/M.

właścicieli Nawojowej. Położona jest w południowo-wschodnim narożniku parku pałacowego, przy drodze prowadzącej z kościoła na cmentarz parafialny. Wzniesiono ją w miejscu starej kapliczki, którą wdzięczni miejscowi chłopcy postawili po straceniu „nawojowskiego Janosika”. Stara kapliczka nie pasowała do stylu dworu, dlatego rodzina Stadnickich postanowiła wzniesić na jej miejscu nową nie nawiązującą do tragicznej śmierci lokaja Rusin. Kapliczka ta rozplanowana została na rzucie prostokąta. Posiada cechy klasycystyczne. Murowana z kamienia, otynkowana, pomalowana na biały kolor. Podmurówkę wykonano z dużych ciosów kamiennych. Fronton - w formie częściowo zabudowanego portyku, z wnęką ujętą uproszczonymi pilastrami i dekoracyjną kartą w górnych narożnikach i pod nadprożem. W elewacji frontowej i elewacjach bocznych występuje gzyms dzielący ściany na część dolną, z poziomym boniowaniem i górną gładką. Dach dwuspadowy, kryty blachą gładką, ocynkowaną o niewielkim spadku, ok. 30%, a pod nim od strony frontowej i po bokach – gzyms koronujący. W elewacji tylnej występuje jednolita, gładka ściana, która przechodzi bezpośrednio w trójkątny szczyt. Wewnątrz znajduje się grupa Golgoty tj. rzeźby Chrystusa i dwóch łotrów na krzyżach. Na szczycie kapliczki umieszczono krzyż żelazny, flankowany u dołu dwoma wolutami. Kapliczka została wpisana do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego pod nr A – 138/M w 2008 r.

(SK)

Kapliczka przy kościele w dawnym miejscu

Kapliczka w trakcie translokacji

Kapliczka „Trzech krzyży” w trakcie remontu

Kapliczka „Trzech krzyży”

Kapliczka Trzech Krzyży została zbudowana w I połowie XIX wieku, również z fundacji rodziny Stadnickich, ówczesnych

Babcyn Kuferek

Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Babcyn Kuferek” powstało w 2016 r. przy Zespole Regionalnym Nawojowiaczy z inicjatywy Zosi Skwarło, tutejszej regionalistki.

Pomysł założenia stowarzyszenia był rozważany od dawna, a chęci rozwoju zespołu przekraczały oferowane zasoby i dzięki temu już w kolejnym roku można było realizować przyjęte zadania. Tym sposobem stowarzyszenie chciało wzmocnić i wesprzeć wiele inicjatyw na rzecz lokalnej kultury. Chcąc pozyskać dodatkowe środki finansowe z województwa małopolskiego, starostwa czy gminy Zofia Skwarło przygotowała kilka projektów, które wykonano i rozliczono z sukcesem.

* * *

Dzięki pozyskanym pieniądзом zespół mógł uczestniczyć w festiwalu folklorystycznym „Zagłębie i Sąsiedzi” w Dąbrowie Górniczej oraz w wyjazdach zagranicznych do Albanii i Macedonii,

a w 2018 roku w obchodach 25-lecia powstania Zespołu na który to jubileusz przygotowaliśmy drobne upominki dla gości i członków „Nawojowiaków”. W 2020 r. zrealizowano projekt wspólnie z Urzędem

Marszałkowskim, w ramach Czwartej Edycji Budżetu Obywatelskiego na kwotę 150 tysięcy zł. W projekcie przygotowano między innymi: filmy i wydawnictwa podsumowujące 25 lecie „Nawojowiaków” oraz inne materiały promocyjne, szkołę muzykowania ludowego na: trąbkę, heligonkę i kontrabas dla 12 uczniów, zrealizowano wyposażenie zespołów „Nawojowiaczy” i „Piecuchy” w stroje i pokrowce, zakupiono instrumenty, wyposażenie garderoby w szafy i półki, zakupiono sprzęt dydaktyczny, zorganizowano wyjazdowe i stacjonarne warsztaty taneczne, śpiewu ludowego oraz rękodzieła artystycznego.

* * *

W 2021 roku zrealizowano zadanie pn: Z Babcynego Kufereka Nawojowska Szkoła Tradycji dofinansowane w ramach konkursu ofert EtnoPolska 2021 z Narodowego Centrum Kultury, w ramach którego przygotowano były wyjazdo-

we i stacjonarne warsztaty dla Zespołu. W 2022 roku w ramach Piątej Edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego wraz z Małopolskim Centrum Kultury Sokół oraz Gminnym Ośrodkiem Kultury w Nawojowej i Zespołami Regionalnymi: Mszalniczanin z Mszalnicy i Kowalnia ze Stróż stworzono projekt pn. „Dziedzictwo Kulturowe Lachów i Pogórzan Sądeckich”. Każdy z wymienionych Zespołów realizował własny program, ale wspólnie przygotowaliśmy imprezę: Zielone Świątki w Nawojowej, która odbyła się w czerwcu, a na grudzień przewidziano Galę podsumowującą projekt na scenie Małopolskiego Centrum Kultury „Sokół”

w Nowym Sączu. Gdyby nie ogromne wsparcie mieszkańców gminy, nawet wielkie zaangażowanie członków zespołu w przygotowanie nasze projektów nie miałyby sensu, za to jesteśmy wszystkim ogromnie wdzięczni.

(JK)

Pobyty wakacyjny nawojowskich dzieci

Wypoczynek seniorów w Wicku

Nad morzem

W ramach współpracy partnerskiej pomiędzy Gminą Nawojowa a Gminą Wiciko nasze dzieci miały możliwość kolejny już raz wypoczywać na nadmorskich terenach, zaprzyjaźnionej gminy. Mali nawojowiaci kwaterowali w szkole podstawowej w Maszewku. Grupy dzieci i młodzieży (ok. 60 osób z opiekunami) przebywali tam od 25 czerwiec do 2 lipca.

Pobyty sfinansowano w ramach wymiany partnerskiej, natomiast wyżywienie i transport został zaplanowany i sfinansowany w ramach zagospodarowania wolnego czasu dzieci w okresie wakacji z Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Nawojowa na 2022 rok. Ośrodek kwalifikował

dzieci Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej przy OSP w Nawojowej.

Rodzice dzieci uczestniczących w kilkudniowej wycieczce pokrywali tylko koszty biletów wstępu do różnych atrakcyjnych miejsc, ubezpieczenia itp. Oprócz wypoczynku nad morzem dzieci zwiedziły m.in. Latarnię Morską STILO, spacerowały po ruchomych wydmach w Słowińskim Parku Narodowym, oglądały filmy w kinie 7 D max, były w labiryncie, w muzeum motyli, muzeum iluzji, oceanarium, fokarium, miały statkiem rejs morski, no i oczywiście codzienne plażowanie i spacery brzegiem morza. Zorganizowano także dla nich wycieczkę do trójmiasta: Gdańsk –zwiedzanie –Starówki i pomnik Neptuna, spacer na Westerplatte, Sopot – spacer po molo, Gdynia – zwiedzanie

okrętu wojennego Błyskawica, skweru Kościuszki. Specjalną atrakcją było zwiedzanie Parku Dinozaurów w Nowęcinnie koło Łeby, gdzie można było poczuć klimat tamtych dziejów ziemi, zobaczyć, jak rozwijało się życie setki milionów lat temu. Uśmiechy dzieci i młodzieży były wyrazem zadowolenia z pobytu nad morzem, z zapewnionych atrakcji, życzliwości i opieki ze strony organizatorów. Resztę wolnego czasu aktywnie spędzano na obiektach sportowych szkoły.

Opiekunami dzieci i młodzieży byli nauczyciele ze szkół naszej gminy.

Drugą grupą odpoczywającą również w Gminie Wiciko – byli seniorzy (40 osób wraz z opiekunami) z naszej jednostki administracyjnej, przebywali tam w dniach 14.07.22 do 19.07.22), zakwaterowani również w Maszewku. Grupa seniorów ponosiła częściowe koszty swojego pobytu za transport i wyżywienie oraz zwiedzanie atrakcji Wicka, Łeby, Trójmiasta, Malborka, podziwiali tereny nadmorskie, spacerowali po plaży o zachodzie słońca, brali udział w Dniach Wicka.

(MG)

„Ze sztuką nam do twarzy”

„Ze sztuką nam do twarzy” - to tytuł projektu realizowanego przez Stowarzyszenie Nawojowska Grupa Wsparcia w terminie od 06.06.2022 r. do 31.10.2022 r. jako zadanie publiczne gminy Nawojowa z zakresu „Działalności na rzecz osób niepełnosprawnych”.

Głównym założeniem projektu było zorganizowanie spotkań integracyjnych i warsztatów dla osób niepełnosprawnych, mających im zapewnić bezpośredni kontakt z kulturą i sztuką oraz przeprowadzenie sesji fotograficzno-portretowej dla podopiecznych i członków Stowarzyszenia Nawojowska Grupa Wsparcia, ukazującej ich piękno zewnętrzne i wewnętrzne.

W projekcie wzięło udział 28 osób z problemami zdrowotnymi i różnym stopniem niepełnosprawności, ich rodzice, opiekunowie, członkowie i wolontariusze Stowarzyszenia (około 100 osób). Podopieczni spotykali się już z kulturą i sztuką w ramach realizacji projektów „Mam artystyczną duszę” i „Foluszowanie we współczesnym projektowaniu”, ale nigdy poprzez kontakt z instytucjami kultury i sztuki jak muzea, galerie, wystawy.

Warsztaty „Spotkanie z kulturą i sztuką” odbyły się w siedzibie Stowarzyszenia. Uczestnicy warsztatów zostali zapoznani z różnymi formami sztuki i kultury, sposobami ich odbioru oraz pozytywnego wpływu na rozwój emocjonalno-społeczny każdego człowieka.

Profesjonalna sesja fotograficzno-portretowa z elementami sztuki została przeprowadzona przez Panią Małgorzatę Kosakowską i odbyła się w „Domu Pamięci Błogosławionej Siostry Julii Rodzińskiej” w Nawojowej. Dla każdego podopiecznego przygotowano płytkę ze zdjęciami spośród których wybrano jedno i wykonano portret w wymiarze 50x70 cm. Na zakończenie projektu w październiku odbył się wernisaż, czyli wystawa portretów podopiecznych i członków Stowarzyszenia, na który zaproszono przedstawicieli władz gminy, instytucji kulturalnych i oświatowych, darczyńców, sponsorów, przyjaciół Stowarzyszenia oraz podopiecznych z rodzinami.

Spotkanie z Teatrem Lalek „Pinokio” odbyło się w świetlicy OSP Nawojowa. Podopieczni obejrze- li spektakl kukielkowy w pięknej scenografii teatralnej, wzięli udział w warsztatach teatralno-artystycznych oraz samodzielnie wykonali kolorowe kukielki metodą włóczkową.

Warsztaty ceramiczne (garncarstwo) pt. „Lepimy garnki” zostały przeprowadzone w Miasteczku Galicyjskim w Nowym Sączu przez ekspertów w tej dziedzinie. Własne wyroby ceramiczne podopieczni mogli zabrać na pamiątkę do domu. Przeżyciem było też dla nich cofnięcie się w czasie i zobaczenie dawnej kultury i rzemiosła artystycznego regionu nowosądeckiego.

Ciekawym doświadczeniem artystycznym dla podopiecznych i wolontariuszy było zwiedzenie Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu, obejrzenie wystawy „Martwa natura”, dzieł Bolesława Barbackiego, zapoznanie się z historią Nowego Sącza i najbliższych okolic. Tutaj wolontariusze i podopieczni uczestniczyli w warsztatach artystycznych pt. „Portrecista”.

„Malowanie piaskiem” to kolejne spotkanie podopiecznych z kulturą i sztuką. Uczestnicy warsztatów otrzymali kontury obrazów, które wypełniali kolo-

rowym piaskiem. Każdy mógł wykazać się własną inwencją twórczą, kreatywnością i indywidualnym spojrzeniem na sztukę.

Udział osób niepełnosprawnych w w/w formach działalności kulturalnej i artystycznej ma wspierające właściwości terapeutyczne, rozwijające, ubogacające w wiedzę i doświadczenia oraz usprawniające

niające zaburzone funkcje organizmu. Obcowanie ze sztuką jest niezbędne dla prawidłowego rozwoju każdego człowieka, a zwłaszcza osoby niepełnosprawnej. Wszyscy uczestnicy projektu utwierdzili się w przekonaniu, że ze „Sztuką im do twarzy”.

Zarząd Stowarzyszenia Nawojowska Grupa Wsparcia

Wieści z GOK-u

Już po raz 45 w Rabce Zdroju odbył się Karpacki Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych. W Festiwalu wystąpiły dziecięce grupy etnograficzne z terenu Karpat i Podkarpacia, z województw: małopolskiego, podkarpackiego i śląskiego oraz zespoły mające rodowód karpacki (np. Górale Czadeccy, Łemkowie). W imprezie udział wziął zespół folklorystyczny Piecuchy z programem zatytułowanym „Zanim na majówko pośli” otrzymując wyróżnienie za dobrze przygotowaną reżyserię, muzykę, śpiew i taniec. Piecuchy zostały również przez komisję artystyczną festiwalu rekomendowane na 30 Międzynarodowy Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych ŚWIĘTO DZIECI GÓR, który w 2023 r. odbędzie się w Nowym Sączu.

* * *

Po raz kolejny zespół regionalny z naszej gminy został zaproszony do zaprzyjaźnionej gminy Wicko /woj. pomorskie/ na Święto Gminy. W tym roku obchody Dni Gminy Wicko uświetnił koncertami zespół regionalny Nawojowiaci.

* * *

W drugiej połowie sierpnia br. na Międzynarodowym Festiwalu Tańca Ludowego i Muzyki „Jezioro Ohrid” w Macedonii przebywał zespół regionalny Nawojowiaci, gdzie prócz koncertów poznawał kulturę i tradycję kraju bałkańskiego.

* * *

Organizowany po raz drugi w Piwnicznej Zdroju Festiwal Laichów i Górali, podczas trzydniowej prezentacji umożliwił kon-

certy 30 zespołom krajowym i zagranicznym przedstawiającym kulturę Karpat. Wystąpili także nasi Nawojowiaci.

* * *

Na zaproszenie Zarządu dzielnicy Poręba Mała, w połowie września br. Osiedlowy festyn uświetnił koncertem zespół regionalny Nawojowiaci.

W połowie października, w 38 Ogólnopolskim Konkursie Tradycyjnego Tańca Ludowego w Rzeszowie udział wziął zespół regionalny Nawojowiaci zdobywając III nagrodę. Głównym celem konkursu jest ochrona przed zanikaniem tradycyjnego folkloru, a w szczególności tańca ludowego oraz całości kontekstu obrzędowego i obyczajowego nierozzerwalnie z nim związanego. Konkurs, od 1984 r. niezmiennie gromadzi miłośników folkloru, głównie tancerzy, lecz także muzykantów i śpiewaków, którzy prezentują rodzime formy taneczne charakterystyczne dla danego regionu.

* * *

Gminny Ośrodek Kultury był w ostatnim czasie organizatorem Festynu Ludowego w ramach organizowanej w Nawojowej wystawy Agro Nawojowa, uroczystości patriotycznych na wzgórzu Ostrej oraz 104 rocznicy Odzyskania Niepodległości 11 listopada br.

* * *

W pierwszej dekadzie listopada br. po raz XIII Gminny Ośrodek Kultury był organizatorem Ogólnopolskiego pleneru malarskiego, na którym artyści z Klubu Malarzy ZPAP okręgu krakowskiego przenosili uroki zakątków naszej gminy na płótno. Tematyką pleneru była „Nawojowa Jesienią”. Jego zwieńczeniem - wernisaż prac malarskich połączony z wystawą poplenerową.

* * *

W ramach bieżącej działalności Gminny Ośrodek Kultury prowadzi dla dzieci zajęcia plastyczne i rękodzieła ludowego, jak również naukę gry na skrzypcach, trąbce, kontrabasie, klawirze i heligonce w ramach szkoły muzykowania ludowego.

JK

Cztery w jednym

Tworzenie obiektów wielofunkcyjnych jest procesem złożonym i kosztownym. Szczególnie, gdy należy zmieniać przeznaczenie budynku i adaptować pomieszczenia do nowych potrzeb. A tak było w przypadku tego budynku, gdyż pierwotnie miał stać się siedzibą szkoły podstawowej. Zmiana władzy w Polsce spowodowała likwidację gimnazjum. Budowa budynku nowej szkoły stała się bezcelową. Postawiony w stanie surowym obiekt należało zagospodarować w inny sposób. Po wielu dyskusjach zdecydowano, że stanie się budynkiem pełniącym różne funkcje społeczne, w którym mieścić się będzie gminny ośrodek kultury z biblioteką, przedszkole i żłobek oraz salą gimnastyczną powszechnego użytku. Kolejna Rada zdecydowała o rezygnacji z budowy przedszkola na rzecz ośrodka zdrowia. Tak więc ostatecznie obiekt zlokalizowany przy ul. Parkowej skupia w swoim wnętrzu 4 instytucje o różnych funkcjach. Zaspokajać będzie potrzeby dużej liczby użytkowników w zakresie kultury, sportu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego. Największą powierzchnią obiektu zajmuje centrum kultury z częścią biblioteczną i zapleczem do prowadzenia

zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Najmniejsza część przeznaczona zostanie na posterunek policji, dzięki wykorzystaniu pomieszczeń na parterze pod budowaną salą widowiskową. Ośrodek zdrowia zostanie ulokowany w części tylnej budynku. Sala sportowa ulokowana jest w części rekreacyjnej, wzbogaconej ostatnio o tężnię solankową powstałą dzięki programowi Marszałka Województwa Małopolskiego. Zmiana funkcji budynku wymagała ogromnych działań logistycznych dostosowujących go do nowych funkcji i ciągle zmieniających się przepisów pożarowych. W przyszłym roku planowane jest zakończenie części kulturalnej wraz z posterunkiem policji. Obecnie realizowany kontrakt opiewa na kwotę prawie 12 mln złotych. Na przełomie roku zapla-

nowano ogłoszenie postępowań celem wyłonienia wykonawcy, aby zakończyć roboty w części posterunku policji. Rok kolejny przyniesie rozpoczęcie kolejnego etapu robót w części ośrodka zdrowia. Na ten cel Gmina skutecznie pozyskała już 2,5 mln zł dofinansowania w ramach Programu Inwestycji Strategicznych. Liczymy, że w ramach następnych naborów pozyskamy środki na dokończenie budowy ośrodka zdrowia i sali gimnastycznej. To z pewnością największa inwestycja gminna, której dokończenie w obecnym czasie będzie nie lada wyzwaniem. Mamy nadzieję, że pięknie wykonany obiekt, wraz z nasadzeniem ponad 1000 roślin, cieszyć będzie oko wszystkich naszych obywateli i stanie się miejscem ciągłych spotkań mieszkańców. (EN)

Pamięci nawojowskich partyzantów

Na wzgórzu Ostrej odbyły się w niedzielę 11 września br. uroczystości upamiętniające ŻOŁNIERZY – PARTYZANTÓW ARMII KRAJOWEJ. Ich organizatorem był Gminny Ośrodek Kultury w Nawojowej

Lokalna społeczność i władze samorządowe oddały hołd bohaterom, którym zawdzięczamy wolność. Tegoroczne patriotyczne uroczystości upamiętniające poległych żołnierzy rozpoczęła uroczysta msza święta celebrowana przez ks. Pawła Nowaka.

Po nabożeństwie odbyły się uroczystości patriotyczne przygotowane przez uczniów Szkoły Podstawowej w Bącznej Kuninie im. Żołnierzy Niezłomnych oraz Stowarzyszenie GRH „Żandarmeria”. Uroczysty Apel Poległych odczytał Kamil Olesiński, później pod pomnikiem upamiętniającym poległych żołnierzy przedstawiciele władz samorządowych złożyli kwiaty i zapalili znicze.

Po głównych uroczystościach uczestnicy obchodów wysłuchali prelekcji o losach żołnierzy AK z oddziału Juliana Zubka (pseudonim „Tatar”), którzy zginęli pod Ostrą. Stowarzyszenie Tradycja i Przyszłość z Frycowej zadbało o smaczny posiłek dla wszystkich uczestników uroczystości.

JK

Odślonięcie mogiły symbolicznej ofiary Katynia kpt. Tadeusza Radziszewskiego na cmentarzu komunalnym w Nawojowej

„Aby pamięć rosła”

Katyn - to w świadomości Polaków symbol kojarzący się z ludobójczą polityką władz sowieckich wobec narodu polskiego. O zbrodni katyńskiej należy uczyć nie tylko na lekcjach historii, ale trzeba zrobić wszystko, aby pamięć o niej była żywa w kolejnych pokoleniach Polek i Polaków. Jest to bowiem pamięć o największej zbrodni popełnionej na jeńcach polskich w czasie drugiej wojny światowej. Prawda o Katyniu była przecież przez dziesiątki lat przemilczana lub zakłamywana. Dopiero gdy Rzeczpospolita odzyskała pełnię suwerenności w latach 90-tych, prawda została w pełni ujawniona, udokumentowana, a rodziny ofiar doczekały się otwarcia polskich cmentarzy wojennych w miejscach kaźni.

Jednym z takich bohaterów, którzy nie poległ, lecz zostali skrytobójczo zamordowani strzałem w głowę był kpt. Tadeusz, Ignacy Radziszewski syn Kazimierza ur. 12 sierpnia 1898 r. w Nawojowej, uczestnik I wojny światowej, służył w Wojsku Polskim od 1918 roku. W 1920 roku został dowódcą plutonu w 1 i 3 Pułku Strzelców Podhalańskich, a od 1 stycznia 1930 roku, już jako kapitan pełnił funkcję dowódcy kompanii kaemów w 34 Pułku Piechoty. W dniach 16 -18 września 1939 roku, dowodząc batalionem marszowym 34 Pułku Piechoty kpt. Tadeusz Radziszewski walczył w **obronie Brześcia**, a następnie działając w Grupie Operacyjnej KOP pod dowództwem płk. Władysława Filipkowskiego dzielnie walczył do 29 IX 1939 r. w bojach z Wehrmachtem w rejonie Janowa Lubelskiego. W nieznanych okolicznościach, podobnie jak wszyscy ci bohatersko stojący w obronie swojej ojczyzny i wprawnie dowodzący żołnierzami oficerowie, wzięty do niewoli sowieckiej i umieszczony w obozie jenieckim w Kozielsku w głębi ZSRR, a następnie przewieziony do Katynia i decyzją naczelnika NKWD „obłasti” Smoleńsk, w dniach między 13 -14 kwietnia 1940 r. rozstrzelany. Przywołując słowa Prymasa Tysiąclecia, księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego, „Kiedy pamięć ludzka zawodzi, dalej mówią kamienie”, by pamięć nie dała się zgładzić i zachowana została w niej zbrodnia katyńska jako przestroga, a pomordowani jako bohaterowie, którzy poświęcili życie

dla ojczyzny, Gmina Nawojowa wraz z Instytutem Pamięci Narodowej w Krakowie ufundowała monument upamiętniający postać kpt. Tadeusza Radziszewskiego.

Uczczenie pamięci bohatera, poprzez uroczyste odsłonięcie poświęconego mu pomnika odbyło się w 83 rocznicę napaści sowieckiej na Polskę, 17 września 2022 r. Uroczystości tradycyjnie rozpoczęły się mszą św. odprawioną w kaplicy cmentarnej przez ks. proboszcza Henryka Madziara, w intencji pomordowanych w Katyniu, po której odbyły się uroczystości przed mogiłą symboliczną kpt. Radziszewskiego na cmentarzu komunalnym w Nawojowej. Tam odśpiewano hymn państwowy z komendami i po przywitaniu przez wójta dr Stanisława Kielbasę wszystkich zaproszonych gości oraz przedstawieniu sylwetki bohatera, dokonano odsłonięcia mogiły symbolicznej Katyńczyka. Dokonali tego dr Maciej Korcuć - naczelnik Biura Upamiętnienia Walk i Męczeństwa IPN, Krzysztof Mańkowski - przedstawiciel rodziny Stadnickich oraz dr Stanisław Kielbasa wójt Gminy Nawojowa. Po odsłonięciu modlitwę przy symbolicznej mogile odmówił ks. proboszcz, zaś poszczególne delegacje złożyły wieńce, wiązanki kwiatów i zapaliły znicze.

W uroczystości uczestniczyli posłowie na Sejm RP, przedstawiciele władz samorządowych i wojewódzkich, radni i sołtysi, młodzież i nauczyciele ze szkół Gminy Nawojowa, chorągiew Zakonu Rycerzy św. Jana Pawła II z Nawojowej, pracownicy Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy oraz wielu mieszkańców naszej Małej Ojczyzny.

Oprawę muzyczną uroczystości zapewniła nawojowska orkiestra dęta, a wojskową asystę honorową wystawiła Grupa Historyczno-Rekonstrukcyjna Żandarmeria na czele z Kamilem Oleksińskim i druhowie z OSP Nawojowa.

Zbrodnia Katyńska, poprzez ten pomnik, postawiony na nowym cmentarzu nawojowskim, niech stanie się częścią historii Gminy Nawojowa, a informacja o bohaterstwie naszego rodaka niech będzie przekazywana kolejnym pokoleniom, by nigdy nie powtórzyły się zbrodnie reżimu faszystowskiego i komunistycznego.

(JC)

Przegrała nierówną walkę z chorobą i odeszła do Pana nasza droga Przyjaciółka i Koleżanka Cecylia Krzesz

Stwórca Pan wyznaczył każdemu czas przyjścia i odejścia. Czas przemijania, który nierównym bywa, łączy się ze smutkiem, żalem i nadzieją.

Przegrała nierówną walkę z chorobą i odeszła do Pana nasza droga Przyjaciółka i Koleżanka Cecylia Krzesz. Odeszła od nas niespodziewanie, cicho, bez pożegnania. Przegrała długą walkę ze śmiertelną chorobą 07 marca 2022 r. Pozostawiła kochającą rodzinę i oddanych jej przyjaciół, koleżanki, kolegów, sąsiadów i wszystkich, którzy odczuli jej ciepło, serdeczność, chęć pomocy.

To 9 marca, w ten zimowy jeszcze mroźny dzień, wszyscy towarzyszyliśmy Jej w ostatniej drodze, na którą wkroczyła zbyt

wcześnie, zbyt szybko. Jesteśmy wstrząśnięci tą śmiercią i nadal trudno nam uwierzyć, że już Jej nie ma, że nie zobaczymy Jej uśmiechniętej witającej mieszkańców, którym przez wiele lat wydawała dokumenty tożsamości i rejestrowała w ewidencji PESEL. Z Urzędem Gminy w Nawojowej była związana przez 35 lat, od samego początku swojej zawodowej kariery.

Była dla wszystkich bliską osobą, skromną, pełną taktu i wewnętrznego ciepła. Zawsze emanowała energią.

Często, pełni zadumy i refleksji wspominamy sprawy i działania, które łączyły nas z Jej osobą. Było ich wiele i trudno je nawet wymienić, zawsze jednak w ich realizacji ujawniała tylko dobre cechy. Pełną dobroci i wewnętrznego ciepła, taką zapamiętamy Ją na zawsze.

Droga Celinko!!!

Żadne słowa nie są w stanie oddać bólu jaki nosimy w sercach po stracie Ciebie. Pozostaniesz w naszej pamięci wesołą, wspinałą koleżanką, która wносиła ciepło i życzliwość do naszego grona.

Spoczywaj w pokoju!

Po walce z Covid-19 na wieczną emeryturę odszedł nasz Kolega i Przyjaciół Ronald Ciborowski

Odszedłeś cicho, bez słów pożegnania jakbyś nie chciał, swym odejściem smucić... jakbyś wierzył w godzinę rozstania, że masz niebawem z dobrą wieścią wrócić

Pamięci Kolegi!

Już minął rok, jak z głębokim żalem i smutkiem, po przegranej walce z Covid-19 pożegnaliśmy zmarłego 12 grudnia 2021 r. naszego Kolegę i Przyjaciela, inspektora w Urzędzie Gminy Nawojowa - Ronalda Ciborowskiego. Miał 67 lat, planował za kilka miesięcy przejść na zasłużoną emeryturę, a tymczasem pozostawił zagrożoną w smutku rodzinę oraz przyjaciół. Nikt z nas nie przypuszczał, że spotkać

się z nim będziemy mogli tylko przy jego grobie na cmentarzu w Biegonicach, gdzie spoczął z wcześniej zmarłą żoną. To był dla nas ogromny wstrząs, trudno uwierzyć, że nie ma go już wśród nas, że nie zobaczymy go uśmiechniętego, witającego miło i serdecznie

petentów powiedzeniem „zaprzyjaźniona Gmina Nawojowa wita Panią / Pana i służy pomocą”. Był dla nas w Urzędzie bliską osobą, skromną, pełną taktu i wewnętrznego ciepła. Często wspominalyśmy go, jako otwartego na ludzkie problemy, sprawy tego świata, pomagającego z zaangażowaniem każdemu człowiekowi będącemu w potrzebie. Przez 25 lat aktywnie pracował na rzecz naszego samorządu 25 letnią wiedzą służył Gminie Nawojowa, pełniąc wiele odpowiedzialnych funkcji. Był odpowiedzialny za mienie gminy, za budowę i remonty dróg. Na realizowane zadania zawsze miał swoje, głęboko przemyślane poglądy, które potrafił bronić, będąc jednocześnie otwartym na argumenty innych i zdolnym do kompromisu. Nie szukał w żadnej sprawie korzyści dla siebie. Jego życiowy optymizm i pogoda ducha były dla nas zawsze dobrym przykładem jak zachować się w sytuacjach trudnych.

Ten jego uśmiech i znane powszechnie poczucie humoru, niejednokrotnie pozwoliło znaleźć dobre wyjście z konfliktów i problemów samorządowych, przywracając właściwe proporcje i spojrzenie na wiele spraw.

Drogi Ronaldzie!!!

Składamy Ci raz jeszcze podziękowania, za Twoją pracę, zaangażowanie w sprawy naszej Gminy i Twoją obecność wśród nas. Obiecujemy, że pamięć o Tobie pozostanie w naszych sercach na zawsze.

Spoczywaj w pokoju!

Liczba mieszkańców, urodzenia, zgony w gminie Nawojowa w latach 1990-2022

Demografia gminy Nawojowa

Rok	Liczba mieszkańców	Urodzenia	Zgony
2022 /stan na dzień 15 XI/	8735	82	67
2021	8706	86	81
2020	8724	119	68
2019	8675	110	59
2018	8654	125	46
2017	8581	106	54
2016	8525	131	59
2015	8444	91	41
2014	8394	93	44
2013	8345	111	49
2012	8246	106	40
2011	8169	101	64
2010	8125	147	59
2009	8074	111	48
2008	8000	173	38
2007	7856	129	44
2006	7751	149	73
2005	7649	152	38
2004	7576	145	40
2003	7465	161	52
2002	7406	175	53
2001	7361	174	47
2000	7294	174	37
1999	7220	212	34
1998	7140	174	40
1997	7023	155	43
1996	6918	173	56
1995	6783	187	55
1994	6681	192	56
1993	6596	198	40
1992	6443	196	52
1991	6322	195	29
1990*	6200	212	21
1989	6033	192	17
1988	5869	186	27
1987	5701	189	38
1986	5520	211	35
1985	5376	199	37
1984	5201	213	11
1983	5031	188	27
1982	4912	206	31
1981	4759	187	28
1980	4625	200	31
1979	4500	195	31

1978	4368	230	31
1977	4205	226	29
1976	4043	184	24
1975	3902	169	28
1974	3811	208	31
1973 ^x	3667	162	36

^x – w latach 1973-1990 w zestawieniu ujęci są zmarli na obszarze gminy Nawojowa, gdyż figurują w aktach USC gminy Nawojowa. Pozostali zmarli poza terenem gminy nie są uwzględnieni w zestawieniu ze względu na brak danych. Od 1992 r. zestawienie zawiera pełne dane o ilości zgonów ponieważ wszyscy mieszkańcy mieli już nadany nr PESEL.

Liczba mieszkańców, urodzenia i zgony w poszczególnych wsiach gm. Nawojowa w latach 1973-2021.

Rok	Miejscowość							
	Bącza Kunina	Frycowa	Homrzyska	Nawojowa	Popardowa	Złotne	Żeleźnikowa Mała	Żeleźnikowa Wielka
2021	651	1370	397	3853	503	144	590	1198
urodz.	6	13	5	34	4	2	10	12
zgony	6	6	4	39	8	3	6	9
2020	654	1383	409	3837	503	145	591	1202
urodz.	11	20	9	51	6	2	5	15
zgony	4	5	4	32	6	1	6	10
2019	654	1375	408	3782	507	150	591	1208
urodz.	9	21	7	38	7	1	7	20
zgony	6	8	4	23	4	1	4	9
2018	658	1370	411	3765	509	152	586	1203
urodz.	8	22	7	49	6	2	12	19
zgony	6	7	4	20	2	0	1	4
2017	660	1346	407	3741	506	149	580	1192
urodz.	11	20	6	38	11	5	4	11
zgony	3	16	0	20	4	1	6	4
2010	664	1264	406	3485	494	152	550	110
urodz.	10	23	9	67	5	1	18	14
zgony	2	7	3	27	2	0	9	9
2005	626	1204	410	3178	480	151	514	1086
urodz.	15	24	6	59	9	2	10	27
zgony	3	6	1	18	3	0	0	7
2000	615	1105	406	3004	472	140	491	1061
urodz.	11	23	4	81	14	0	12	29
zgony	4	5	1	14	4	0	4	5
1995	567	1010	389	2707	457	141	491	1021
urodz.	16	22	7	93	13	1	15	20
zgony	6	11	2	18	2	0	7	9
1990^x	530	915	366	2475	407	130	468	905
urodz.	14	25	17	93	7	4	18	34
zgony	21							
1985	462	771	322	2118	379	118	414	791
urodz.	7	26	10	98	7	4	13	34
zgony	37							

1980	413	678	285	1744	334	105	364	701
urodz.	13	47	5	85	9	4	7	30
zgony	31							
1975	363	532	244	1473	299	91	290	526
urodz.	15	34	7	74	4	2	14	19
zgony	28							
1973	331	489	233	1391	284	86	306	539
urodz.	11	16	12	62	15	5	19	22
zgony	36							

Gmina Nawojowa ma 8 735 mieszkańców, z czego 51% stanowią kobiety, a 49,0% mężczyźni. Mieszkańcy gminy zawarli w 2021 r. 89 małżeństw, z tego 58 odbyło w naszej jednostce administracyjnej, a 3 osobom wydano zaświadczenia o zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa za granicą. To znacznie więcej niż w roku 2020, kiedy nowych związków małżeńskich było tylko 56. W 2021 r. wśród małżeństw zarejestrowanych w tutejszym USC odnotowano 1 separację i 14 rozwodów. W 2021 roku urodziło się tylko 86 dzieci (w roku poprzednim 119), w tym 46 dziewczynek i 40 chłopców.

W Urzędzie Stanu Cywilnego w Nawojowej dokonano transkrypcji czyli wpisu do polskich ksiąg narodzin 10 dzieci urodzonych poza granicami RP. Odnotowano 81 zgonów, w tym 44 mężczyzn i 37 kobiet, z czego 41 zgonów zarejestrowano w USC Nawojowa. Zgony, spowodowane były głównie chorobami

układu krążenia, nowotworami oraz epidemią SARS CoV-2. Na 1000 mieszkańców gminy, w 2021 r. przypadało 9,03 zgonów. **Rok 2021 był pierwszym rokiem w historii gminy Nawojowa, z największą liczbą zgonów i najmniejszą liczbą urodzin.** W 2022 r. zawarto 64 małżeństwa, z tego 35 zarejestrowano w USC Nawojowa; w tym 5 ślubów cywilnych, 29 konkordatowych, 1 ślub zawarto poza granicami kraju. Było ich zatem mniej niż w roku 2021, kiedy zawartych związków małżeńskich było tylko 58. W 2022 r. do małżeństw zarejestrowanych w tutejszym USC, wpisano 7 rozwodów. W 2021 roku urodziło się tylko 82 (w roku ubiegłym 86) dzieci, w tym 47 dziewczynek i 35 chłopców. W Urzędzie Stanu Cywilnego dokonano transkrypcji, czyli wpisu do polskich ksiąg narodzin 11 dzieci urodzonych poza granicami RP. Do 15 XI odnotowano 67 zgonów.

(AM)

Gmina Nawojowa wychodząc naprzeciw oczekiwaniom starszego pokolenia mieszkańców podjęła decyzję o utworzeniu Klubu Senior +. Realizatorem zadania jest tutejszy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Kierownikiem Klubu została Krystyna Guzik. Pierwszym opiekunem klubowiczów była Karolina Gniewek, a obecnie grupą zajmuje się Alicja Kilańska. Grupa liczy obecnie 26 osób.

Zajęcia organizowane w Klubie Senior + są szansą do nawiązywania nowych znajomości, spędzenia czasu w miłej atmosferze, poprawy sprawności fizycznej, rozwijania zainteresowań, a także nabywania nowych umiejętności. Klubu mieści się na ul. Ogrodowej 6 w starym budynku Urzędu, czynny jest codziennie: w poniedziałki, środy, piątki w godzinach 9:00 – 13:00 a we wtorki i czwartki w godzinach 11:00 – 15:00. Swoją ofertę Klubu kieruje do mieszkańców gminy, którzy ukończyli 60 rok życia i są już nieaktywni zawodowo.

* * *

Klubowicze rozwijają zdolności kulinarne, wokalne, artystyczne, arteterapii i manualne. Chętnie poszerzają wiedzę historyczną oraz rozwijają umiejętności komunikowania się, uczestniczą w nauce języka angielskiego. Sporym zainteresowaniem cieszą się spotkania z radcą prawnym, zajęcia z diete-

tykiem, ratownikami Specjalistycznego Ratownictwa GOPR. Seniorzy chętnie uczęszczają na zajęcia sportowo – rekreacyjne prowadzone przez specjalistę, gdzie codziennie mogą skorzystać z bieżni lub rowerku biegowego.

W Klubie odbywają się również spotkania wpływające na tworzenie więzi międzypokoleniowych. Klubowiczów odwiedzają często najmłodszy mieszkańcy z naszego terenu, czyli przedszkolacy z nawojowskiego Gminnego Przedszkola. Organizowane są często wyjazdy do teatru, kina oraz wycieczki krajoznawcze i pielgrzymki religijne. Nasi seniorzy zwiedzili już m.in. Gdańsk, Łebę, Sopot, Solinę, Komańczę, Częstochowę, Tylicz, Kraków i Łagiewniki. Ponadto uczestniczyli w warsztatach plastycznych organizowanych przez Towarzystwo Sztuk Pięknych w Nowym Sączu. W Klubie odbywają się także spotkania okolicznościowe.

* * *

Uczestnictwo w działaniach grupy daje możliwość podzielenia się swoimi pasjami oraz cennym doświadczeniem życiowym. Wszystkich chętnych zapraszamy do skorzystania z oferty klubu. Informacji w sprawie zapisów udziela Ośrodek Pomocy Społecznej.

(MG)

Imiona nadawane dzieciom w gminie Nawojowa w 2022 r.

IMIĘ	LICZBA DZIEWCZYNEK
Maja	3
Zuzanna	3
Aleksandra	2
Alicja	2
Amelia	2
Hanna	2
Iga	2
Julia	2
Oliwia	2
Pola	2
Adrianna	1
Anna	1
Antonina	1
Blanka	1
Daria	1
Emilia	1
Faustyna	1
Gloria	1
Kalina	1
Kornelia	1
Laura	1
Lena	1
Marcelina	1
Maria	1
Martyna	1
Mia	1
Michalina	1
Milena	1
Paulina	1
Róża	1
Sara	1
Sofia	1
Sophia	1
Wiktoria	1
Zofia	1
	47

IMIĘ	LICZBA CHŁOPCÓW
Jakub	4
Adam	2
Antoni	2
Grzegorz	2
Julian	2
Kacper	2
Michał	2
Mikołaj	2
Nikodem	2
Aleksander	1
Bartosz	1
Bogumił	1
Franciszek	1
Gracjan	1
Karol	1
Łukasz	1
Mateusz	1
Milan	1
Miłosz	1
Oskar	1
Stanisław	1
Szymon	1
Tymon	1
Tymoteusz	1
	35

Najczęstsze imiona nadawane dzieciom w 2022 r. w Polsce

ŻEŃSKIE		MĘSKIE
1.	ZOFIA	ANTONI
2.	ZUZANNA	JAN
3.	HANNA	ALEKSANDER
4.	MAJA	FRANCISZEK
5.	LAURA	NIKODEM
6.	JULIA	JAKUB
7.	OLIWIA	LEON
8.	ALICJA	STANISŁAW
9.	LENA	MIKOŁAJ
10.	POLA	SZYMON

1. Zofia – 2860 (awans z 2. miejsca)
2. Zuzanna – 2832 (ubiegłoroczna liderka)
3. Hanna – 2669 (bez zmian)
4. Maja – 2570 (awans z 5. miejsca)
5. Laura – 2505 (awans z 6. miejsca)
6. Julia – 2489 (spadek z 4. miejsca.)
7. Oliwia – 2241 (bez zmian)
8. Alicja – 2136 (bez zmian)
9. Lena – 2064 (bez zmian)
10. Pola – 2015 (bez zmian)

(AM)

Jubileusz 50 - lecia pożycia małżeńskiego w gminie Nawojowa czyli *Przeżyłam z Tobą tyle lat...*

Motto takie przyświeca małżeńskim parom, które w naszej gminie obchodzą z tego tytułu Jubileusz Złotych Godów. To rocznica szczególna dla dwojga ludzi, którzy potrafili w szczęściu, miłości, spokoju i kulturze przebrnąć wspólnie przez długich pięćdziesiąt lat, pielęgnując domowe ognisko, rodzinną atmosferę, wychowując potomstwo. W ramach swojego Święta zostają uhonorowani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej specjalnym medalem, otrzymują też okolicznościowy adres. List z Bożym błogosławieństwem przesyła im Biskup Ordynariusz Diecezji Tarnowskiej, zaś lampką szampana, specjalnym tortem, podejmuje wójt gminy, przekazując pamiątkowe upominki. Uroczystości uświetniają koncerty i artystyczne prezentacje młodzieży.

Daje się jednak zauważyć, że miłą chwilą pamięci i wdzięczności za własne wspaniałe życie interesuje się coraz mniej wyróżnionych par. Choć gminny samorząd i wójt (jako władza wykonawcza) pamiętają o swoich „złotych małżeństwach” wiele osób nie odpowiada na powiadomienia, zaproszenia, odmawia uczestnictwa w tchnącym serdecznością wobec wartych uhonorowania jubilatów. Czemu? My serdecznie namawiamy do nie rezygnowania

ze spotkania w nawojowskim ratuszu, bo nie chodzi tu wyłącznie o ich rozrywkę, to również poszerzanie więzi społecznych, przyjaźni, otrzymywanie informacji o wszelkich usługach i świadczeniach na rzecz seniorów, którym gmina stara się pomagać i ułatwiać egzystencję. I tu, jest się naprawdę czym pochwalić. Byłoby miło, organizatorom, w tym młodzieży współpracującej przy artystycznej stronie imprezy, gdyby wszyscy jubilaci tłumnie przybyli na własne uroczystości, obecnie w ostatnich dwóch latach to ponad 30 par. Zaznaczymy, iż to może stać się spotkaniem pokoleń, a wszystkim nam chodzi o to, by nastolatki mogli korzystać z naturalnej, autentycznej skarbnicy wiedzy i doświadczenia życiowego – tej części społeczeństwa. Serdecznie namawiamy, a dziś gratulujemy jubilatom życząc miłości i szczęścia na kolejne ZŁOTE GODY!

Jubilatami 2021 r. byli:

1. Maria i Dominik Baranowie
2. Anna i Franciszek Baranowie
3. Maria i Tadeusz Chebdowie
4. Helena i Piotr Dziadoszowie
5. Józefa i Stanisław Dziadoszowie
6. Stanisława i Adolf Frączkowie
7. Stanisława i Henryk Górowie
8. Władysława i Leszek Klimczakowie

9. Stefania i Józef Kulpowie
10. Maria i Jan Kulpowie
11. Maria i Józef Sadowski
12. Janina i Józef Majochowie
13. Eugenia i Jerzy Mrozowscy
14. Maria i Michał Różański
15. Janina i Józef Srokowie
16. Maria i Marcin Skoczniowie
17. Bogumiła i Wojciech Tokarzewie
18. Genowefa i Władysław Wiktorowie
19. Antonina i Józef Zaczykowie

a Jubilaci z roku 2022 to:

1. Renata i Eugeniusz Aleksandrowie
2. Stefania i Adam Bednarowscy
3. Maria i Stefan Bodzionowie
4. Irena i Roman Borkowie
5. Stefania i Jan Buczkowie
6. Maria i Stanisław Klimczakowie
7. Emilia i Antoni Koczurowie
8. Jadwiga i Stanisław Mirkowie
9. Janina i Józef Ogorzałkowie
10. Kazimiera i Józef Ramsowie
11. Maria i Alojzy Rogóżowie
12. Stefania i Stanisław Sekułowie
13. Maria i Stanisław Skowronowie
14. Anna i Władysław Sławecy
15. Zofia i Zygmunt Świerkowie
16. Zofia i Adam Zajacowie

(DD)

Miłość z limanowszczyzny, przez Dolny Śląsk, nad Dunajec

Eugenia i Jerzy Mrozowscy

Eugenia i Jerzy Mrozowscy

Choć pochodzą z sąsiadujących ze sobą miejscowości na Limanowszczyźnie (Żmiąca i Krosna), to przekorny los sprawił, że poznali się we Wrocławiu, stolicy Dolnego Śląska. Pierwsze spotkanie, które doprowadziło do miłosego zauroczenia, odbyło się w domu kuzynki, znajomego pani Eugenii, który chciał nawiązać z nią przyjacielskie kontakty. Tenże młodzieniec, potrzebując wsparcia, zabrał ze sobą kolegę, czyli.....obecnego jubilata. I tak, zyskując moralne wsparcie, stracił na zawsze podziwianą kobietę.

Pani Eugenia studiowała wówczas we Wrocławiu farmację, zaś Jerzy pracował tam po odbyciu edukacji w wojskowej szkole chorążych, w Pile, związanej z transportem samochodowym. Należy dodać, że w latach późniejszych ukończył również studia z zakresu prawa administracyjnego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Na Dolnym Śląsku służył w pułku samochodowym zabezpieczenia Śląskiego Okręgu Wojskowego, później przeniósł się do jednostki Wojsk Ochrony Pogranicza w Nowym Sączu, na pewien czas opuścił służbę, zostając w cywilu kierownikiem sądeckiej stacji obsługi pojazdów, aby powrócić w szeregi Straży Granicznej, po zmianach ustrojowych w kraju. Zatem w mundurze przepracował 31 lat. Z ludowej armii relegowano go za wiarę, za chrzest dzieci, uczestnictwo w życiu kościoła, mimo iż nie afiszował się swoim przywiązaniem do Pana Boga. Do służby przywrócono go, po liście skierowanym w tej sprawie do ówczesnego prezydenta – Lecha Wałęsy.

Droga jubilatka, karierę zawodową rozpoczęła we Wrocławiu, aby po roku, wspólnie z mężem przenieść się nad Dunajec i podjąć zatrudnienie w aptece szpitalnej tutejszej lecznicy. Następnie, przez kolejne 15 lat prowadziła własny punkt apteczny w Ujanowicach.

Okres narzeczeństwa trwał dwa lata. Decyzja o zaślubinach i organizacja uroczystości miały swój szczególny wymiar. W Tarnowie mieszkał wujek Eugenii, proboszcz tamtejszej bazyliki. Niezbyt chętna do wyrażenia zgody na zawarcie związku mama jubilatki, (która była dopiero dopiero na 3 roku studiów) obawiając się, że spowoduje to przerwanie nauki. W rodzinie wychowującej 6 dzieci, wyedukowanie ich na przyszłe życie miało ka-

pitalne znaczenie. Pomagała tym dziele ciocia z Legnicy, kolejno przyjmując u siebie potomstwo siostry i umożliwiając zdobycie świadectwa maturalnego. Potem każdy samodzielnie podejmował decyzję o kształtowaniu własnego losu i kierunku studiów. Tu powracamy do wujka plebana i jego daru przekonywania zatroskanej mamy. – Moja droga, małżeństwo to rozsądny wybór, tym bardziej, że z wielkiej miłości. Przecież, kiedy spotykają się we Wrocławiu, to raczej nie na odmawianie różańca.

Kolejny epizod z czasu zawierania związku. Akt składania małżeńskiej przysięgi i połączenie węzłem małżeńskim nastąpił właśnie w Tarnowie, za sprawą wuja – kapłana. A czemu tak? W chwili kiedy szykowano się do weseliska – cała rodzina panny młodej zapadła..... na zakaźną żółtaczkę. Uniemożliwiło to, realizację uroczystości w Żmiącej, rodzinnej wsi dzisiejszej jubilatki. Ponownie zadziałał wujek – kapłan organizując obchody w Tarnowie. Choć gości było mniej (50 osób), zabawa okazała się bardzo udana. Gastronomią weselną zajęły się panie, na co dzień śpiewające w tarnowskim chórze katedralnym. Zadbaly nie tylko o oprawę muzyczną zaślubin, ale też o żołądki weselników.

Państwo Mrozowscy wychowali trójkę dzieci. Dwójka z nich (syn i córka) wraz z rodzinami mieszkają niedaleko protoplastów, najmłodszy zaś, wraz z najbliższymi osiadł w Starachowicach. Jubilaci obdarzeni zostali przez potomstwo pięciorgiem wnucząt – trzech chłopców, dwie dziewczyny – ale najstarsze z tego grona sprawiło już dziadkom .....prawniczka, również chłopca i dziewczynkę. Kolejne pokolenia przysparzają Eugenii i Jerzemu wiele radości. Nie tylko dobrze im się wiedzie, ale odnoszą spektakularne sukcesy. Wnuk Nikodem, od najmłodszych lat interesuje się grą w szachy, w swojej kategorii wiekowej zdobył już mistrzostwo Polski, a teraz szykuje się do międzynarodowych turniejów, jego umiejętności wysoko ocenia nasz arcymistrz Jan Krzysztof Duda.

Na pytanie, jakim człowiekiem trzeba być, żeby dożyć tak wspólnego jubileuszu, moi rozmówcy stwierdzają:

- Eugenia – solidnie wypełniać rodzinne obowiązki, być uczciwym wzajemnie wobec siebie, zauroczenie pierwszych chwil przeobrazić w przywiązanie, szczerłość, zaangażowane partnerstwo.

- Józef - Recepty na to nie ma, ale na pewno trzeba być dobrym człowiekiem.

Jubileusz pożycia przypadła w minionym 2021 roku, połączono go z uroczystościami 30 lecia kapłaństwa jedyne go brata Eugenii, a mszę w kościele parafialnym, w rodzinnej Żmiącej, odprawił właśnie on. Liczna rodzina, przyjaciele, znajomi sprawili, że na jubileuszowych obchodach była ponad setka gości, dwa razy więcej niż weselników. Przygotowano dla nich smakowite menu.

Młodzi odwiedzają dziadków często, wnukowie chętnie spędzają tu część wakacji. Warto dodać, że myśląc o jesieni życia, państwo Mrozowscy kupili przed laty działkę pod budowę domu. Stawiali go przez kilkanaście sezonów, aby spełniał warunki na przyjmowanie najbliższych bez jakichkolwiek kłopotów.

(masz)

Miłość wszystko zwycięża

Józef i Janina Ogorzałkowie

Józef i Janina Ogorzałkowie

Nasi Jubilaci pochodzą z jednej miejscowości i praktycznie znali się od dziecka. No cóż, wiadomo przecież, że chłopcy w podstawówce rzadko zwracają uwagę na małe, młodsze dziewczynki. Czas upływał, Józef i Janina dojrzewali, stawali się coraz bardziej dorośli, ale jak stwierdza jubilat przyszła żona wraz z wiekiem, emanując urodą, stawała się bardziej nieprzystępna, długo musiał pracować nad łagodzeniem jej charakteru. Nadszedł wreszcie pamiętny czas Bożego Narodzenia, kiedy zgodnie z lokalnym obyczajem, męska młodzież wybierała się do domów tutejszych dziewcząt na „podłaz”. Rodzina zaakceptowała przystojnego kawalera i...tak zakwitło głębokie uczucie, które przetrwało 50 lat i nadal wiąże ze sobą oboje małżonków.

- Wszystko zaczęło się w Żeleźnikowej i z tą miejscowością związani jesteśmy po dziś dzień – dodaje pan Józef. Narzeczeństwo trwało półtora roku, kiedy wspólnie, za zgodą i błogosławieństwem rodziców, zdecydowano o zawarciu związku. Dodatkowym powodem było też prowadzenie gospodarstwa rolnego, które Janina otrzymała od ojca, była w nim potrzebna męska ręka. – Ale to miłość była najważniejsza – stwierdza jubilatka, gdybym nie czuła porywu serca, nigdy nie zdecydowałabym się na małżeństwo. Ślub wzięli w kościele pod wezwaniem św. Michała w Żeleźnikowej Wielkiej, a sakramentu udzielał młodym nieżyjący już ksiądz Stanisław Kudej. Do świątyni podróżowano autokarem, wspólnie z rodzinami i gośćmi. Jak wspominają Ogorzałkowie – to była wielka wygoda, prywatnych samochodów na wsi prawie nie było. Uroczystości odbyły się z wszelkimi tradycjami, nowożeńcom towarzyszyła muzyczna kapela, okoliczni mieszkańcy czekali na „wykup” przy skonstruowanych wcześniej na kościelnym szlaku weselnych bramach. Trzeba dodać, że pamięci ówczesnego pana młodego przez długi czas nie opuszczało wspomnienie pewnego epizodu z wieczoru kawalerskiego zorganizowanego przed ślubem, który nomen omen odbywał się w domu panny młodej, a głównymi jego postaciami byli druźbowie naszego

jubilata. Otóż zebrało się na nim tylu przyjaciół i znajomych, że .....opróżniono cały zapas trunków przygotowanych na weselisko. Cóż było robić – pozostał jedynie ponowny zakup płynu rozweselającego. Tak ważne wydarzenie musiało być zorganizowane perfekcyjnie. Swojskie, tradycyjne jedzenie przygotowywano na przyjęcie przez cały tydzień. Wszystkie wyroby pochodziły ze zwierzaków, wieprzka i cielaka ubitych specjalnie z tej okazji. To było w gestii rodziny młodej, a z drugiej strony zaprzyjaźnione kucharki zajmowały się weselnymi wypiekami. Tańce i zabawy z udziałem okolicznych sąsiadów trwały do białego rana, zaś dnia następnego na poprawiny przybyli tylko ci, ... o mocnych głowach i charakterze.

Po ślubie, Józef przeniósł się do teściów, którzy zaproponowali mieszkanie i wsparcie dla nowożeńców. Oprócz prowadzenia gospodarstwa nasz jubilat pracował w Nowym Sączu, jako monter urządzeń sanitarnych, zgodnie z własnym wykształceniem i szkolną edukacją. Ten stan rzeczy trwał do 1979 r. Potem, ponieważ trzeba było skupić się na rozrastającej się rodzinie, założył i prowadził własną firmę produkującą pustaki. Choć trudno było pozyskiwać materiał do ich wytwarzania, to gotowe produkty cieszyły się wówczas popytem, nie brakowało też chętnych do pracy. Józef prowadził zakład do 1993 r., kiedy ustało zainteresowanie takim materiałem budowlanym, firmę zlikwidowano, a dodatkowych zarobków państwo Ogorzałkowie szukali w Niemczech, gdzie przebywali trzy lata, a potem zajęli się na dobre prowadzeniem domu i plantacji owoców porzeczki. Józef, natura niecierpliwa – jak sam opowiada – poszukiwał zawsze dodatkowego zajęcia. Janina zawsze wspomagała małżonka i rodzinę. Wychowali pięcioro dzieci. Wszyscy mają już własne rodziny, są wykształceni i, jak mówią jubilaci, powodzi im się nieźle. Mieszkają blisko rodziców i często ich odwiedzają. Przez ten czas obdarzyli swoich protoplastów dwadzieściorcem wnucząt, niestety jedno z nich odeszło z tego świata. Trzeba dodać, że owe wnuczęta to już ludzie dorośli i teraz oni zakładają rodziny i będą oczekiwać potomstwa. Pani Janina jest pewna, że już niedługo będzie cieszyć się prawnukami.

Jak przeżyć w szczęściu i miłości 50 lat? – My przez ten czas nigdy, ale to nigdy nie mieliśmy tak zwanych „cichych dni” – odpowiada Józef. Choć czasem bywały spory, potrafilimy je rozwiązywać poprzez rozmowę, dyskusję, wymianę poglądów. – Nie obrażaliśmy się nawzajem – uzupełnia małżonka Janina. Dlatego naszym dzieciom i wnukom życzymy na przyszłość, wzajemnego zrozumienia, umiejętności dziękowania sobie nawzajem za okazaną dobroć, serce i szczerego uśmiechu, który potrafi rozwiać smutki i uszczęśliwić kochaną osobę. – Warto pamiętać też o niewymuszonych komplementach dla żony – dodaje Józef. A Janina dokłada iż do miłych słów przydają się również kwiaty.

Tegoroczny jubileusz 50 letniego pożycia uświetnili obecnością członkowie rodziny, grupa znajomych, w sumie około 60 osób, a w pobliskiej kaplicy uroczyste nabożeństwo z tej okazji odprawili proboszcz parafii z wikariuszem, modląc się o długie lata życia w miłości dla Janiny i Józefa.

(NEK)

Na zawsze moja Marysieńka

Maria i Jerzy Klimczakowie

Maria i Jerzy Klimczakowie

Jak doszło do pierwszego spotkania jubilatów? Niby trochę przypadkowo, ale z drugiej strony można by rzec, że opatrność sprzyjała tym faktom i...jakaś „siła wyższa” doprowadziła do owego kontaktu.

Kolega poprosił Jerzego, o podwózkę motocyklem do dziewczyny, mieszkającej w Nowej Wsi pod Krynicą. Podczas oczekiwania na spotkanie, Jerzy zwrócił się do przyjaciela. – Poproś swoją damę o przyprowadzenie jakiejś znajomej, żebym nie uchodził za przyzwoitkę, w przeciwnym razie wracam do domu. Czegóż się nie robi dla najbliższego druha? Za chwilę pojawiła się dzisiejsza jubilatka, nasza rozmówczyni, mająca wówczas zaledwie 15 lat. To była – jak zwraca się do żony Jerzy – właśnie moja Marysieńka. Osobisty urok, uroda, delikatność zachowania – cechy te spowodowały, że serce Jurka trafiła strzała Amora i Marysieńka na zawsze w tym sercu pozostała.

Czasy były wówczas trudne i miłosną idyllę przerwało powołanie Jerzego do odbycia obowiązkowej służby wojskowej. Pod jej koniec, jeszcze w mundurze, odwiedził rodzinne strony i na odpuszcie w Złotnem spotkał swoją miłość. Za trzy miesiące opuszczał jednostkę, miał więc pewność kontynuowania znajomości i uczucia. Zaraz po powrocie pojechał do dziewczyny i ....nie poznał jej w pierwszej chwili, tak wydorosła nabierając przy tym niezwyklej urody. Po roku narzeczeństwa zapadła decyzja o zawarciu związku małżeńskiego, przystali na nią rodzice oby stron.

Pani Maria swoją karierę zawodową związała z placówką przedszkolną w Nowej Wsi, stanowiła tam pomoc nauczyciela. Jurek, z zawodu kierowca mechanik, przez pewien czas był też budowlanцем prowadzącym własną firmę, a z racji szerokich zainteresowań ukończył wiele specjalistycznych kursów, dających szeroki wachlarz umiejętności, mających ogromne znaczenie na polskim rynku pracy. 22 lata przepracował na stacji benzynowej. Przez 10 lat państwo Klimczakowie mieszkali w Warszawie, tam jubilat parał się właśnie budownictwem.

Ślub cywilny odbył się w nawojowskim Urzędzie, zaś kapłańskiego błogosławieństwa państwo Klimczakowie dostąpili w kościele parafialnym w Nowej Wsi, rodzinnej miejscowości ówczesnej panny młodej. Wieziono ich przed ołtarz taksówkami, a były to wołgi nowszej generacji W domu rodziców zorganizowano weselne przyjęcie dla 60 gości. Jadąc do świątyni i na ucztowanie trzeba się było sówicie „wykupić” na licznych „bramach”. Zabawa ściągnęła też tzw. „krakowiaków”. W tamtych czasach, z braku rozrywki, ludzie poszukiwali każdej okazji do tańca i pofiglowania. – A ponieważ wszyscy mnie lubili, tak jak Marysia - dodaje Jurek, to pojawiło się sporo kolegów. Poprawiny za to, przeprowadzono w domu pana młodego.

Wychowali trójkę dzieci, niełaskawy los spowodował, że pozostał im tylko jeden syn. Doczekali się trójki wnucząt, liczą, że najstarszy z nich obdarzy ich w nieodległej przyszłości prawnukami, byłaby to dla nich ogromna radość.

Jak przeżyć ze sobą 50 lat? Pani Marysieńka stwierdza – są dobre chwile i złe w życiu człowieka. Trzeba umieć łagodzić konflikty, rozwiązywać problemy, wybaczać, wspierać się w przeżywaniu trudnych momentów i cieszyć się czasem szczęśliwym. – Idealnych małżeństw nie ma – dodaje Jerzy, w momentach napięć trzeba zrozumieć drugą stronę i ustępować. Lepsze jest porozumienie zamiast zwady.

Jubileuszowe obchody odbyły się we wrześniu bieżącego roku, uroczysta msza odprawiona została w nowosądeckim kościółku kolejowym, ulubionej świątyni naszych rozmówców. Gości przyjmowano serdecznie w domu rodzinnym.

Rada dla młodszych czytelników – jubileuszu doczeka się tylko wówczas, kiedy można liczyć na wzajemne wsparcie, zgodę i zrozumienie. Nie wolno zapominać o Panu Bogu. Dzięki jego wsparciu i opiece udało nam się pokonać trudności i smutki. Wiara jest najważniejsza.

(masz)

**Drogim Jubilatom długich lat życia
w zdrowiu i szczęściu!**

Mikołajkowe spotkanie w MDP Nawojowa

Dnia 06.12.2022r. w remizie OSP Nawojowa odbyło się spotkanie mikołajkowe. Każdy z członków Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej nim dostał prezent odpowiadał na pytanie z zakresu wiedzy pożarniczej i pierwszej pomocy. W trakcie spotkania jeden z druhów z grupy starszej – Miłosz Krężel, ułożył wiersz który brzmi następująco:

„Drogi Święty Mikołaju, dziękujemy za prezenty
nasz drogi przyjacielu święty
będziemy grzeczni i uczciwi
zawsze dla innych życzliwi
będzie można na nas polegać

I na alarm będziemy zawsze biegać
jesteś dla nas inspiracją
zawsze radzisz sobie z każdą akcją
jesteś wielki, uśmiechnięty
bądź cały rok taki święty.”

Spotkanie wprowadziło nas w świąteczny nastrój, wywołało wiele uśmiechu, jeszcze mocniej otworzyło nas na dostrzeżenie potrzeb drugiego człowieka. Było okazją do podtrzymywania tradycji, którą członkowie MDP będą przekazywać kolejnemu pokoleniu.

(KG)

Jak to z kolędami bywało czyli...

Kolędować małemu

Kolędy, kolędy, któż ich nie zna, kto nie lubi śpiewać podczas Wigilii i w całym bożonarodzeniowym okresie. Zawsze urzekają słuchaczy prostota ich poezji, zadziwiają swojski charakter melodii. I choć wszyscy je znamy i lubimy, to niewiele wiemy o kolędach. Nie doczekały się bowiem ani specjalnych badań, ani obszernej monografii, choć w stosunku do niektórych pieśni próby takie uczyniono.

O kolędach w obecnym rozumieniu tego słowa możemy mówić dopiero w Europie minionego tysiąclecia. We Francji śpiewano je już w XII wieku i nazywano „Noëls” – czyli (jeśli tak można określić) „bożonarodzeniówkami”. Jak brzmiały, niestety nie wiemy, bo nie zachowały się ani nuty, ani teksty. Zbiory późniejsze z XVI wieku zaznaczają, że melodie do nich zapożyczano ze znanych powszechnie tańców „le chant de plusieurs belles chanson”.

W Anglii królowej Elżbiety I, utwory takie nazywano „Christmas Carols” i zapewne były to pieśni taneczne, skoro wyraz „corol” wywodzący się od słowa „corea” oznaczał właśnie taniec. Podobne pieśni śpiewano także w innych krajach, w Irlandii, Hiszpanii, Włoszech.

Jan Zabczyk w zbiorze tekstów kolędowych pod tytułem „Symfonie Anielskie, albo Kolenda”, wydanym w 1630 roku w Krakowie, zawarł „Instrukcję”, z której wynika, że w Polsce kolędy najczęściej śpiewano w ten sposób, iż teksty podkładano pod znane melodie tańców. To możliwe, tak przecież powstały nasze pieśni reformackie. Ale zapewne fakt ten spowodował również, że polskie kolędy są różnorodne. Jedną z najstarszych „W źłobie leży”, albo jedna z najpopularniejszych „Bóg się rodzi” są polonezami. Mamy też kolędy w rytmach mazurków i krakowiaków. Trafia się w nich nawet melodyka saraband, albo menuetów tańczonych na magnackich dworach.

W kolędzie „Anieli w niebie śpiewają” pobrzmiewa rytm orientального tańca „morsica” pochodzenia mauretańskiego, rozpowszechnionego w średniowiecznej Europie, także w Polsce. Przykłady te świadczą, że przenikanie wpływów odbywało się w dwóch kierunkach; na dworach śpiewano kolędy ludowe, a w wiejskich chatkach i kościółkach – melodie przenieszone prawdopodobnie przez organistów z pańskich komnat. Kolędy zresztą zawsze były bardzo popularne i wielu kompozytorów sięgało po nie, ot choćby Wacław

z Szamotuł, Bartłomiej Pękala, a przede wszystkim Fryderyk Chopin.

Kolędy są pieśniami religijnymi, ale przecież bywały ich rozmaite odmiany śpiewane poza kościołem. W XVI wieku istniały specjalne „kolędy dla dzieci”. Wśród góralskich pastorałek można wymienić choćby „Uśnij ze mi uśnij.” albo kolędy w konwencji współczesnej muzyki rozrywkowej. Prekursorami były Czerwone Gitary, sławne piosenkarki Irena Santor, czy Irena Jarocka. Kolędom nie oprą się jazz, a dziś raperzy mają je w swoim bożonarodzeniowo – karnawałowym repertuarze. Czy ktoś kiedyś wyobrażał sobie tak wielką popularność owej muzyki?

Jedynym krajem w Europie, w którym właściwie nigdy nie śpiewano kolęd takich jak u nas, są Niemcy. Kolędy wprowadzone przez Lutera były nudnymi, jednostajnymi chorałami. Paradoks chce, że jedna z najpopularniejszych i najbardziej znanych na świecie kolęd, słynna „Cicha noc, święta noc” napisana została właśnie w Niemczech. Dziś liczy sobie 200 lat. Przetłumaczono ją na ponad 300 języków i dialektów.

W wigilię Bożego Narodzenia 1818 r. Józef Mohr, wikariusz kościoła św. Mikołaja w Oberndorfie w Austrii, poprosił Franciszka Grubera, wiejskiego nauczyciela, kościelnego i organistę, o napisanie muzyki do swojego wiersza tak, by mogli go zaśpiewać podczas pasterki. Tego samego dnia, na wspomnianej mszy „Stille Nacht, heilige Nacht” została wykonana po raz pierwszy.

Kolęda była piękna, toteż szybko przenosiła się z parafii do parafii, z państwa do państwa, z kontynentu na kontynent. W 1832 roku śpiewano ją w Lipsku, a w 1839 roku przybyła do Nowego Jorku. Lecz kompozytor wciąż nie był znany. Kiedy upomniał się o swoją sławę, uznano go za złodzieja. Jeszcze długo po śmierci zarzucano mu plagiat. Nikt nie mógł uwierzyć, że wiejski organista skomponował tak piękną melodię w ciągu jednego dnia. Dopiero ponad pół wieku po śmierci Grubera przywrócono mu zabraną cześć. Sława dzieła przerosła twórcę, Gruber zmarł w 1863 roku, całkowicie zapomniany, lecz jego kolęda trafia do wszystkich ważniejszych śpiewników świata i żyje do dziś. Wielbiciele kompozytora postawili mu pomnik w jego rodzinnym mieście, Hallein.

(ken)

Historia andrzejkowych tradycji

Późną jesienią gdy dni były coraz krótsze, a wieczory dłuższe, następował okres wróżb i zalotów, ale dniem szczególnym był 29 listopada – wigilia Świętego Andrzeja. Dzień ten rozpoczynał niegdyś swoistą uroczystość – okres najkrótszych dni i najdłuższych nocy w roku. Kończył się też pewien czas – stary rok, a rozpoczynał tajemniczy i nieodgadniony jeszcze rok nowy. Z takimi przełomowymi momentami w naturze łączyła się w czasach pogańskich wiara w zjawiska nadprzyrodzone, w obecność wszelkiego rodzaju duchów i dusz zmarłych, w złe moce, które w dniach swojego święta przybywając na Ziemię, mogą odsłonić żywym ich przyszłość.

W dawnej Polsce, po zakończeniu prac polowych rozpoczynała się pora kojarzenia małżeństw, wyszukiwano pannom kawalerów. Bardzo popularne były przysłowia: „Na św. Andrzeja dziewczkom z wróżby nadzieja”, „Noc Andrzeja świętego przyniesie nam narzeczonego”. Dziewczęta wróżące sobie w ową noc musiały wykazać się niezwykłą odwagą. Jedną z takich niesamowitych przepowiedni było wróżenie z nocnego szczekania psów – dziewczyna wybiegała przed dom i nasłuchiwała, z której strony słychać psie ujadanie, bo stamtąd mogła spodziewać się przyścia narzeczonego. Dziewczyna idąc nocą przez wieś zatrzymywała się przed domem, z którego dobiegały słowa rozmowy i z ich treści odgadrywała swój przyszły los. Czasem dziewczęta chcąc poznać chłopaka biegły samotnie w noc do opuszczonego domu, by o północy w ciemnym otworze stojącego tam pieca zobaczyć postać przyszłego męża. Dziewczyna mogła również wyjść o północy na skrzyżowanie dróg i zapytać pierwszego napotkanego mężczyznę, jak ma na imię.

Jego odpowiedź świadczyła, jak będzie miał na imię jej przyszły mąż.

Prawdopodobnie przez analogię do wróżb w wigilię dnia św. Andrzeja, który miał zapewnić dziewczętom dobrych mężów, wigilia św. Katarzyny – 24 listopada stała się porą wróżb dla chłopców. Było to zjawisko nowe, wyrosłe na gruncie wierzeń już chrześcijańskich.

W naszej gminie, wieczór andrzejkowy przygotowywali twórcy grupy wsparcia dla dzieci niepełnosprawnych. Wspólnie ze swoimi pociechami bawiono się doskonale. Może nie wszystkie dawne obyczaje udało się wiernie odtwarzać, ale nie brakowało uśmiechów, radości i wróżb z wosku, zapowiadających interesującą przyszłość.

(An)

Wigilijne opowieści – czyli jak ongiś bywało

- Wigilia, albo jak dawniej mawiano wilija, to wieczerza szczególna, nie zaś byle jaki posiłek, który można zjeść naprędce bez duchowych uniesień i rodzinnej atmosfery - jak mawiają starzy lachowscy gazdowie. - Dlatego do wigilijnego stołu powinna zasiąść cała rodzina, zaznaczyć więzy krwi i rodową jedność. Trzeba połamać się opłatkiem, zaśpiewać kolędę i biesiadować, jak Pan Bóg przykazał w tej świątecznej chwili.

Wigilia zaczyna się po zmroku,

wraz z pierwszą gwiazdką pojawiającą się na niebie, kiedy wszyscy się umyjają, przebiorą zaświecą ustrojoną choinkę, na stole położą opłatek i odmówią modlitwę. Potem życzenia sobie na wzajem składają, pierwsze - to zdrowia, a najważniejsze - żebyśmy się za rok znowu spotkać mogli. Wtedy gospodyni może podawać posiłek. Jeszcze po dziś dzień jest ten zwyczaj, żeby na stole było kilka dań, aby kapusta była, ziemniaki, groch i fasola, żeby krupy były z grzybami i śliwą suszoną. Na Sądecczyźnie przyjęło się, że muszą być na wigilię pierogi ze słodkiej kapusty, dobrze przyprawionej i po dziś dzień to się nie zmieniło – takie wieści przewijają się w opowieściach z dawnych czasów.

Teraz, każdy biesiadnik dostaje własny talerz, kiedyś świąteczną strawę jadano z jednej miski, drewnianymi łyżkami. Trzeba było uważać, żeby nie pobrudzić obrusu. Na wigilijnym stole nie wolno było trzymać rąk, bo mogły boleć przez cały następny rok. Inne były też tradycje pozostawiania pustego nakrycia dla niespodziewanych gości. Na ten czas wypiekano dwa duże bochenki chleba, gospodarz po kawałku rozdawał go do kapusty, żeby pierwszy głód zaspokoić, niedojedzony dorośli nieśli do stajni, jako kolędę dla bydłatek. Opowiadali potem, jak to zwierzęta ludzkim głosem dziękowały za poczęstunek, tak naprawdę nikt tego nie słyszał, ale dzieci wierzyły w to, choć do stajni włączyć im zakazywano. Reszta z bochnów pozostawała na obrusie przez całe święta dla innych niespodziewanych gości. Na wigilijnym stole stawiano także naczynie, w miejscu gdzie rozłożono sianko pod obrusem. Do niego sypało się po garści każdego zboża - żyta, pszenicy, jęczmienia, owsa.

Przed wieczerzą...

Cały wigilijny dzień miał charakter szczególny. Gospodyni wstawiała na czas rano, żeby najpierw upiec chleb. Potem pieczono kołaczki, z serem jeśli w gospodarstwie hodowano krowy. Kiedy była bieda, placki wzbogacano suszonymi śliwkami, albo jabłkami. Zasobniejszym gospodarzom posiadającym brytfanny wychodziła z wypieku tak zwana buchta. Rodzynek do tego dodali, trochę osłodzili i to było danie, że ho! ho! W wigilię zwyczaj nakazywał, całą pracę w gospodarstwie do Bożego Narodzenia ukończyć, zboże omlócić, pomłynkować, sieczki urznąć, do lasu objechać i drzewa przywieźć. Jeżeli każde zajęcie, jakie wykonuje się w ciągu roku, wykonało się również w ten dzień, to pracy i bogactwa w przyszłości nie brakło. Byli tacy, co woleli, aby im starczało okowity. Mając ćwiartuchnę, bo gdzie tam na więcej chłopca stać było, chowali się po stodołach, kącikach i wypijali na zdrowie.

W domu na święta musiało pachnieć kawą. Kupowano jej 2, albo 3 dkg, mielono w specjalnym młynku, a zapach rozchodził się po całej chałupie. To była kawa prawdziwa.

Drzewko

Na choinkę ozdoby robiono własnoręcznie. Dla gospodyń i panien był to wielki zaszczyt, że potrafią świąteczne drzewko same ozdobić. Wycinano z papieru baletnice, robiono aniołki, cukierki owijano w bibuły i zawieszano na niteczkach. Popularne były łańcuchy, kolejne koluszka wyplatano na przemian ze słomy i wstążki. Całe drzewko spowite było takimi łańcuchami. Tylko na samym czubku mocowano czasem „kupnego” anioła, ku większej ozdobie. Przed samą wojną

zaczęto wieszać świeczki, w specjalnych metalowych łąpkach, choinka była wtedy niezwykle ozdobna.

Hej kolęda, kolęda

Po zakończonej kolacji śpiewano kolędy. Kto miał lepszy głos to zaintonował pieśń, inni mu wtórowali. Do śpiewania garnęli się młodzi i starzy bo ogromnie lubili muzykę. Dziewczyny czekały na kawalerów, jak który do panny przyszedł, a jeszcze z wódką, uuuu... to widać było że on się wnet żenił będzie. To już taka tradycja była.

Pasterka, „głody” i kolędnicy

Na pasterkę obowiązkowo szli wszyscy. Kawalerka i starszyzna nieco podchmieleni, kobiety opatulone chustami. Ci, co mieszkali daleko, już od dziesiątej wieczór maszerowali w kierunku kościoła. W bogatszych wsiach na mszy grywała orkiestra dęta. Muzyka tworzyła nastrój, było pięknie i uroczyście. Organista akompaniował przy śpiewaniu kolęd. Do komunii przystępowało niewiele osób. Zgodnie z zasadą częściej na Wielkanoc oczyszczano dusze z grzechów.

Święta Bożego Narodzenia były czasem wypoczynku, dla wszystkich. Kto miał dziewczuchę do posługi czy parobka dawał im kolędę za dobrą służbę, bochenek chleba i kawałek słoniny. Wówczas wyprawiali się na tzw. „głody”, czyli krótki urlop wypoczynkowy do rodzinnej chałupy, tam sobie mogli do woli wczasować.

Od Bożego Narodzenia wędrowną po wsi zaczęli kolędnicy. Chodzili z jasiekami, z gwiazdami, z turoniem, pokazywali Żyda, diabła i Heroda. Były też szopki z laleczkami i inscenizacje kukielkowe. Za występy dostawali zwyczajowo parę groszy, albo worek zboża.

Tak mijał czas przyjscia na świat małego Jezuska. Dziś jest też pięknie, choć o starych obyczajach coraz mniej ludzi pamięta.

(BT)

Karnawał – czas rozrywki

Ponoć porę zabaw, hulank, swawoli, hucznych balów wymyślili Włosi, a według znawców, starożytni Rzymianie. Nie wiedzieć czemu nazwali go „carne vale”, co ni mniej, ni więcej oznacza rozstanie z mięsem. Dla nas, czas owego rozstania przypada na późniejszy nieco okres postu przed Wielkanocą. Karnawał zaś kojarzy się z sutymi kolacjami, imprezami pełnymi przekąsek i ciekawie skomponowanych dań, szczególnie teraz, kiedy w modzie są nowe, rewelacyjne dla organizmu diety i nowe smaki przywożone przez podróżników z najodleglejszych zakątków świata.

Tegoroczny karnawał jest niestety dość krótki, nie traćmy więc czasu i w każdy weekend wybierajmy się na potańcówki, albo większe przyjęcia, gdzie nie brakuje muzyki, a warto też pomyśleć o pełnej uroku i niespodzianek maskaradzie.

Co przyjąć za początek karnawału? W wierze katolickiej rozpoczyna się on po Trzech Królach, niektórzy twierdzą, że po Bożym Narodzeniu lub po Nowym Roku. Na szczęście mamy tę wiedzę już za sobą i...aż do Środy Popielcowej możemy oddawać się rozrywce. Dla samotnych, szczególnie młodych kawalerów i panien, ów ruchliwy okres uctowania może doprowadzić do swatań, zaręczyn, a w reszcie do ślubów. Wiadomo jednak, że jeśli przyszli nowożeńcy, nie zamówili uroczystości weselnych z co najmniej rocznym wyprzedzeniem, mogą zawrzeć jedynie cichy związek, bez fety i zadowolenia rodziny.

Po naszym karnawał zwał się mięsopustem lub zapustem, można więc z gastronomiczno – rozrywkowych powodów trzymać się i takich określeń. Nazwy te wśród „ludu” rozpowszechnione były jeszcze przez kilka lat po II wojnie światowej, w ogóle karnawał w demokracji służy wszystkim. Ongiś rozpowszechniony był wyłącznie wśród szlachty. Najwładniejsze karnawałowe czasy przypadały na XIX wiek, jak podają kroniki, imprezy miały wówczas kunsztowny charakter, obowiązywała też stosowna etykieta. Ale za to wszystkie lokale, także teatry, prywatne salony wielmożów i mieszczan, restauracje i knajpki otwierały swe podwoje dla tancerzy, zapewniając w zimowe długie wieczory moc wrażeń. Jak nakazuje tradycja, rozpoczynano je polonezem, tańcem o wyraźnym zabarwieniu patriotycznym, dającym wzniosłość w czasach zaborów, poczucie polskości. Bale bywały prozorne, składkowe, panieńskie, kawa-

lerskie i związane z grupami społecznymi lub zawodowymi. Był to również czas dostrzegania biedy, potrzeb ludzi z nizin społecznych, chorych, bezrobotnych, upośledzonych. Na ich rzecz, organizowano charytatywne imprezy, zbierając datki przeznaczane na ubrania i żywność. Filantropia dotyczyła również studentów różnych uczelni, ale miała przynosić także profity na potrzeby straży ogniowej, stowarzyszeń rzemieślniczych, instytucji publicznych, jak np. biblioteki, czy nawet gabinety ówczesnej służby zdrowia. Były bale miejscem rewii mody, prezentacji zasobności szczególnie damskich szaf i puzderek na biżuterię. Przypatrywały się damy sobie nawzajem i rejestrowały z dumą skromność sąsiadek, bądź nieskrywany podziw dla własnej osoby i reszty balowiczów. Panowie hołdowali tradycji, rolę grała tylko świeżość i jakość materiałowa odzienia, to bowiem wskazywało na zasobność kieszeni, co z kolei nie bez znaczenia było w rywalizacji o kontakt z posażną panną lub wdową. Bon ton nakazywał obdarzanie się ukłonami, dyganiem, gestykulowaniem powodującymi wzajemne zainteresowanie. Miały również tańce swoją rolę do spełnienia, a każdy nosił odpowiednią nazwę, nie tylko od rytmu i kroków się wywodzącą. Chodziło o możliwość lepszego przypatrzenia się damom, pannom, ujrzenia prezentowanych przez nie walorów, figury, fryzury i blasku całości. Nie mógł się poważny bal odbyć bez wodzireja, dziś wraca moda na ów fach, a specjaliści potrafiący ciekawie i wesoło poprowadzić zabawę, mają w karnawale miejsce do popisu. Kusząc tancerzy ku sobie, a czasem ku małżeństwu, zapraszali uczestników balu do mazura, kadryla, lansjera, różnych odmian poplek z figurami, a w trakcie płaśców, do zabaw przeróżnych i popijania wina

z pantofelków dam, w które przeważnie wstawiano kieliszek. Dziś o takich tańcach niewielu pamięta, choć te w których objąć można partnerkę ciągle są w modzie.

Zaznaczano też podczas balów smutek po klęskach narodowych i w czasie żałoby po przegranych powstaniach albowiem patriotyzmu naszym przodkom nigdy nie brakowało. W takich chwilach, zamiast barwnych krynolin wdziewano suknie skromne, w ciemnych, lub czarnych barwach. Biżuteryjne ozdoby były stonowane, niekrzykliwe.

Muzyka gra na balach, do białego rana. Znamienitsi opuszczają salony w karetach, powozach. Swawolni, idą w miasto, ochłodzić rozgrzane organizmy, podziwiać śnieżne kompozycje, przyrodę w zimowej szacie, błędące gwiazdy na niebie i mury kamieniczek w bajkowej poświacie, inne niż za dnia. Mocniejsi, udadzą się pewnie na kuligi, słabsi będą potrzebować wypoczynku, w tej przynajmniej sprawie nic się nie zmieniło, może jedynie wzrosła ilość sposobów i medykamentów na kaca.

Co wiemy o dzisiejszych balach? Czy istnieje ich wykaz na początku karnawału, byśmy mogli zaopatrzyć się w karty wejściowe, przygotować kreacje do uczestnictwa? Albo wybrać potańcówkę ze względu na orkiestrę i graną muzykę? Nie ma już przecież kronik towarzyskich w czasopismach, a Internetowe strony wypełnia chłam erotycznych ofert i żaden ekskluzywny bal nie jest potrzebny. Może warto odnieść się czasami do tradycji i pomyśleć o historii z której zawsze płynie nauka dla kolejnych pokoleń. Karnawał też może być dobrą porą do takich rozmyślań. A póki co, bawmy się bo ostatki tuż tuż..., więc na tańce i swawole czasu jest bardzo mało.

(BIT)

HITY ROKU 2022 GMINY NAWOJOWA

Budynek aktywizacji w Nawojowej

Budynek starej gminy w Nawojowej

Droga osiedlowa we Frycowej

Droga osiedlowa we Frycowej

Bóg się rodzi

*Bóg się rodzi, moc truchleje:
Pan niebiosów obnażony.
Ogień krzepnie, blask ciemnieje,
Ma granice Nieskończony:*

*Wzgardzony okryty chwałą,
Śmiertelny Król nad wiekami;
A Słowo ciałem się stało
I mieszkało między nami.*

*Cóż masz, niebo, nad ziemią?
Bóg porzucił szczęście swoje,
Wszedł między lud ukochany,
Dzieląc z nim trudy i znoje,*

*Nie mało cierpiał, nie mało,
Żeśmy byli winni sami,
A Słowo ciałem się stało
I mieszkało między nami.*

